

HENRY JAMES

YÜREK BURGUSU

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: NECLA AYTÜR

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

III.
BASIM

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HENRY JAMES
YÜREK BURGUSU

ÖZGÜN ADI
THE TURN OF THE SCREW (1898)

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
NECLA AYTÜR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 11213

DÜZELTİ
BELGİN SUNAL
GÜLÇİN SESİL SAR

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM ADAM YAYINLARI, 1988
("ORMANDAKİ CANAVAR" VE DAISY MILLER'LA BİRLİKTE)

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASIM MART 2006, İSTANBUL
III. BASIM AĞUSTOS 2013, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-726-5 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultura.com.tr

HENRY
JAMES
YÜREK BURGUSU

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
NECLA AYTÜR

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Önsöz

Henry James (1843-1916) yazarlığa genç yaşta birtakım Amerikan dergilerinde çıkan öykülerle başlamıştır. Bundan sonraki yarım yüzyılı aşan süre içinde kendini yalnızca sanatına vererek yirmi dolayında roman, yüzün üstünde öykü, tiyatro oyunları, eleştiri yazıları ve gezi kitapları yayımlamıştır. James, varlıklı bir ailenin oğluydu. Aydın bir insan olan babası çocuklarını uzun yıllar Avrupa'nın sanat ve kültür çevrelerinde dolaştırdı, onların en iyi biçimde yetişmelerini sağladı. Henry'nin ve kardeşi ünlü psikolog William'ın başarılarında babalarının bu çabasının büyük bir payı vardır.

Henry James, daha sonraki yıllarda da Avrupa'ya gitti. Gezileri sırasında bir yandan eski dünyanın kültürünü ve yaşama biçimini öğrenirken, bir yandan da oralarda yaşayan Amerikalı yurttaşlarının tutum ve davranışlarını yakından izledi. Bu bilgi ve gözlemler *Roderick Hudson*, *The American*, *The Portrait of a Lady*, *The Ambassadors*, *The Wings of the Dove*, *The Golden Bowl* gibi başlıca romanlarının temellerini oluşturur. Avrupa'yla Amerika'nın değer yargıları arasındaki çatışmayı konu alan bu romanların öncüsü *Daisy Miller*'dir.

Avrupa'daki gezi ve incelemeleri James'in roman anlayışını da çok etkilemiştir. O yıllarda Amerika ve İngiltere'de

roman hâlâ pek önemsenen bir sanat dalı sayılmıyordu. Oysa James, Paris'te Turgenyev, Flaubert, Zola ve Maupassant gibi sanatçılarla tanıştı, onların romana verdikleri büyük önemi yakından gördü, yazarın tüm gücüyle kendini sanatına adanması gerektiğine yürekten inandı. Bir yazısında Flaubert'i överek, onun romancı doğduğunu, romancı olarak yaşayıp romancı olarak öldüğünü söyler. Bu söz kendisi için de doğrudur; James de tüm ömrünü romana vermiş, sanatını her şeyin üstünde tutmaya çalışmış bir yazardır.

Romanı yazın dallarının en yücesi sayan James, gerek uygulamaları gerekse bunlara ilişkin açıklayıcı yazılarıyla, Amerika ve İngiltere'de roman eleştirisinin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Gerçekten de o, yalnız büyük bir romancı değil, iyi bir eleştirmen ve sağlam bir kuramcıdır. Bugün Anglo-Sakson dünyasında roman eleştirisinin dayandığı kavramların çoğu, onun geliştirip yaygınlaştırdığı kavramlardır.

Yürek Burgusu, James'in romanları arasında anlamı en uzun tartışmalara konu olanıdır. Bunun temel nedeni olayları öğretmenin kendisinin anlatmasıdır. Hortlakları ondan başka hiç kimse görmediği için, onları gerçekten görmüş müdür, yoksa gördüğünü mü sanmaktadır, kesin olarak bilinememez. Roman üzerine yapılan inceleme ve yorumlar, öğretmeni güvenilir bir kişi sayma ya da saymamaya göre iki ana kümede toplanmaktadır. Öğretmeni güvenilir bir anlatıcı sayarak hortlakların gerçekten ortalıkta dolaştıklarına inanan eleştirmenlere göre *Yürek Burgusu*, sorumluluğunu yüklenmediği iki çocuğu kötülükten korumaya çalışan genç bir kızın başından geçenleri anlatır.

Birinci kümedeki bu eleştirmenlere göre *Yürek Burgusu*'nda tartışma konusu olabilecek bir durum yoktur. James'in kitap hakkındaki kendi sözleri bunu açıkça ortaya koymaktadır. James'in belirttiği gibi, romanın çekirdeği, 1895 yılında duyduğu bir olaya dayanır. James'in bir tanıdı-

ğından dinlediği olay şudur: İngiltere’de ıssız bir kır evinde yaşayan iki çocuğa, bir süre önce ölen hizmetçilerinin ruhları görünür. Ruhların amacı, çocukları ele geçirmektir. Bu garip öykü, yazarın ilgisini çeker ve ilerde kullanmak düşüncesiyle defterine şöyle bir taslak yazar: Çocuklar yetim kalınca, evin hizmetçileri onları kötülüğe alıştıırır. Hizmetçiler ölür, ama ruhları çocukların yakasını bırakmaz; onları ayartıp tehlikeli yerlere çekmeye, iyice bozarak kendi buyrukları altına almaya uğraşırlar. Çocuklar için tek kurtuluş yolu, bu kötü ruhların etkisinden uzak durabilmektir.

Öğretmeni güvenilir bir anlatıcı sayarak hortlakların varlığını kabul eden eleştirmenlere göre, bu taslakta öğretmenin gördüklerini olduğu gibi aktarmaktan öte bir işlevi bulunduğunu belirten bir şey yoktur. Ayrıca James, romanın giriş bölümüne genç kızın güvenilir bir tanık ve gözlemci olduğuna ilişkin ipuçları yerleştirmeye özen göstermiştir. Aslında James, *Yürek Burgusu*’nu bir peri masalı olarak tasarlamıştır ve tüm peri masalarında kötü kişiler ile iyi kişiler kesin çizgilerle birbirinden ayrılır ve birinciler ikincilere zarar vermek için durmadan uğraşır. Peri masalarında yapılmak istenen kötülük de açık seçik biçimde bellidir. Ancak, James masadaki kötülük duygusunu iyice güçlendirmek için, hortlakların çocuklara neler yaptığını belirsiz bırakmış, okuyucunun akla gelebilecek en korkunç, en uğursuz şeyi düşünmesini sağlamak istemiştir. Bu yüzden, kitapta hiçbir anlam belirsizliği yoktur; yazar neyi tasarlamışsa onu gerçekleştirmeyi başarmıştır. Hortlaklar vardır; Bayan Grose onları görmez ama varlıklarına inanır; çocuklar ise görür, ama gördüklerini söylemezler. James’in amacı salt bir korku havası yaratmak, tüyler ürpertici bir hortlak masalı yazmaktır.

Hortlakların dış dünyada gerçekten var olduklarını ve öğretmenin bunları gerçekten gördüğünü kabul eden bu eleştirmenlere göre roman, iyilik ile kötülük arasındaki çatışma üstüne kurulmuş dinsel bir alegori niteliğindedir. Bu ba-

kımdan, olayların geçtiği kır evi yalnızca gerçek bir kır evi değil, büyük bahçesiyle aynı zamanda cennettir. Çocuklar aslında melekler gibi saf ve günahsızdır, ama alegoride ayartıcı şeytanı canlandıran hortlaklar onları baştan çıkarmıştır. Koruyucu ve kurtarıcı rolündeki genç öğretmen ise çocukların ruhlarını şeytanın pençesinden kopararak ilk baştaki temizliklerine kavuşturmaya uğraşmaktadır. Romanın gerçek konusu, bir yandan iyilikte meleklerle yaklaşan, ama öte yandan şeytanın kötülüklerine tutsak olabilen insanoğlunun iyi ile kötünün karışımından oluşan çelişkili doğasıdır. Batı edebiyatlarındaki alegori geleneği iyilik ile kötülük arasındaki çatışmayı birtakım temel karşıtlıklar biçiminde dile getirir; bunların en yaygın olarak kullanılanları güzel ile çirkin, aydınlık ile karanlık arasındaki karşıtlıklardır. Geleneğin dışına çıkan James, *Yürek Burgusu*'nda iyilik ile kötülüğü ayrı ayrı güçler biçiminde değil de, bir arada ve iç içe tasarlayarak ilgisini çocuklar üstünde yoğunlaştırmıştır. Ayrıca gene geleneksel uygulamayı değiştirerek, güzellik ile aydınlığı yüzeysel bir görüntü olarak almıştır. Bu nedenle, çocukların melek gibi güzel, aydınlık yüzleri, içlerindeki karanlığı gizleyen bir örtüdür. İşte bu gizli karanlık, insanın yapısında iyilikle iç içe bulunan kötülüğü dile getirir.

İkinci kümeye giren eleştirmenlere göre ise, romanın asıl konusu çocuklar ya da onların peşindeki hortlaklar değil, olayları anlatan öğretmenin ruhsal durumudur. Yayımlandığı yıllarda hemen herkes *Yürek Burgusu*'nu korkunç bir hortlak masalı olarak okurken öğretmenin iç dünyasına eğilerek ayrı bir yorum ortaya koyan eleştirmenler çıkmıştır. Örneğin daha romanın basıldığı yıl çıkan bir yazıda, başkalarının görmediği hortlakları gören öğretmenin, çevresinde olup bitenlerden kendi kuşku ve korkuları doğrultusunda temelsiz sonuçlar çıkardığı belirtilmiştir. 1919 yılında çıkan bir yazıda ise, kitabın doğru bir yorumunu yapabilmek için, hortlak gördüğünü söyleyen öğretmenin deli olduğunu ka-

bul etmek gerektiği öne sürülmüştür. 1919'da gerek Avrupa'da, gerekse Amerika'da artık Freud'un kuram ve görüşleri iyice yaygınlaştığından, eleştirmenlerin *Yürek Burgusu*'nü ruhbilimsel açıdan değerlendirmeye başlamaları doğaldı. Gerçekten de, romanın bu açıdan ilk ayrıntılı yorumu o yıllarda yapılmıştır. Bu yorumda da olayları yaşayıp anlatan kişinin ruhsal durumu üstünde durulur. Genç öğretmen görevine başlamadan hemen önce çocukların amcasına âşık olmuştur. Koşullar doğal bir gelişme süreci içinde sevgisini açığa vurmasını engellediğinden ötürü, içinde biriken duygular ruhsal baskılara yol açmıştır. Romantik yaratılışlı bir kız olduğu için, bu baskılar altında, sevdiği adamın uğruna kahramanca davranışlar, üstün özveri örnekleri düşlemektedir. Bu yüzden öğretmenlik gibi sıradan bir görevi yapmaya çalışmakla yetinmez; önce zihninde çocuklar için korkunç tehlikeler yaratır, sonra onları korumak için yılmadan savaşmaya koyulur. Böylece sevdiği adamın övgüsünü kazanacak, sevgisini kanıtlamış olacaktır.

Benzer doğrultudaki bir başka yorumda ise, James'in bu kitapta en dikkatli okurlarını bile tuzağa düşürmeyi amaçlayan bir öykü yazdığı ileri sürülmektedir. Roman gerçekten korkunç bir hortlak masalıdır, ama bu masal onun yüzeyde kalan kısmıdır. Okuyucu için önemli olan, bu yüzeyi geçerek, anlatıcı-öğretmenin ruhsal derinliklerine ulaşabilmektir. James'in kurduğu tuzak, olayları öğretmenin kendisine anlattırarak, dikkati onun kişiliğinden olayların üstüne çekmektir. Oysa dikkatler olaylardan olaylardan çok anlatıcıya yönelecek olursa görülür ki, hortlaklar da onların çocuklarla ilişkileri de öğretmenin kendi içindeki sıkıntıların ürünüdür.

Bu görüşlerden yola çıkarak daha ayrıntılı bir yorum ortaya atan bir başka yazıda *Yürek Burgusu*, cinsel baskılar altında bunalım geçiren bir kızın öyküsü olarak ele alınmıştır. Bu yoruma göre de hortlaklar gerçek değildir. Öğretmen hayal görmüştür; gördüğü hayaller karşılıksız bir karasevda-

dan kaynaklandığı için, hortlaklardan ilkinin bir kulenin tepesinde, ötekini göl kıyısında görmüştür. Bunlar Freud'dan bilinen yaygın cinsel simgelerdir. Göl kıyısında küçük kızın oynadığı kayık ve yelken direği de gene cinsel bir anlam taşımaktadır. Öğretmen, çevresinde olup biten her şeyde, çocukların tüm davranış ve sözlerinde gizli ve uğursuz anlamlar bulduğundan, romandaki kötülükler yalnız zihnindedir ve yazarın asıl amacı onun ruhsal çalkantılarını ortaya koymaktır.

1930'lu yıllarda çıkan bu yorum pek çok eleştirmenin tepkisiyle karşılaştı. Hortlakların gerçekten görüldüğünü savunan yorumların çoğu buna karşılık vermek için yazılmıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde, ruhsal yorumdan yana olanların da bu Freud'cu yorumu yetersiz bulduğunu görüyoruz. James'in ele aldığı her olay ya da durumdan her zaman son derece karmaşık, çok yönlü etkiler yaratacak biçimde yararlandığını göz önüne alan bu eleştirmenlere göre böyle bir yorum, romanı cinsel bunalıma düşen bir genç kız üstüne yazılmış bir inceleme düzeyine indirmektedir. Oysa *Yürek Burgusu*, kişisel bir durumun sınırlı boyutlarını aşan bir kapsam ve derinlikte; bu kapsam ve derinliği sağlayan başlıca öge ise romanın alegorik ve ironik yönüdür.

Böyle düşünen eleştirmenlere göre de *Yürek Burgusu*'nun ağırlık merkezi çocuklar değil, öğretmenin iç dünyasıdır; alegorinin konusunu oluşturan kötülüğün gerçek kaynağı da hortlaklar değil, öğretmendir. Hortlakların gerçek olduğunu ileri sürenlerin düşündüğü gibi öğretmen yalnızca olayları aktarmak için tasarlanmış bir kişi değildir romanda. Olup bitenleri anlayabilmek için onun yaptığı değerlendirmeleri, ulaştığı sonuçları iyi incelemek gerekir. İlk bakışta genç öğretmen, iyilik ile kötülük arasındaki bir çatışmada iyiliğin koruyucusu gibi görünmektedir. Ancak, aslında çocukların içine düştüğü korkunç durum, onun gitgide artan amansız baskısının bir sonucudur. Bu yüzden öğretmen sahte bir kur-

tarıcıdır. Çocukların ruhlarını esenliğe kavuşturmak düşüncesiyle giriştiği eylemler, acı çekmekten ve çektirmekten hoşlanan bir kimsenin davranışlarıdır. Kendi içindeki kişisel kaygı ve korkuları, çocukların güvenliği için duyulan kaygı ve korkular sanmaktadır. Gördüğü hortlaklar, bu kaygı ve korkuları somut görüntülere dönüştürerek, içindeki köklü bir ihtiyacı karşılamaktadırlar.

Görüldüğü gibi, *Yürek Burgusu* birbirinden çok ayrı yorumlara konu olmuş ve olabilecek bir romandır. Bunu başlıca iki nedene bağlayabiliriz: Birincisi, romanın karmaşık yapısıdır. Gerçekten de kitapta tüm bu yorumları destekleyebilecek ayrıntılar vardır. James bu ayrıntıları metnin dokusuna büyük bir özen ve ustalıkla yerleştirmiştir. Romanın tümünün uyandırdığı çok yönlü etkinin yaratılmasında James'in anlatıcı öğretmene kullandığı dilin payı büyüktür. Öykü boyunca değişik biçimlerde karşımıza çıkan sözcükler, benzetmeler ve imgeler, değişik yorumlara yol açabilecek bir etkiler ve anlamlar örgüsü oluşturur.

İkinci ana neden, olayları öğretmeninin anlatması, onun sözlerinin dışında hiçbir bilgi kaynağının bulunmayışıdır. Bu tür anlatım yöntemini kullanan romanlarda karşılaşılan yorum güçlüğü, doğrudan doğruya anlatıcı kişinin güvenilir biri olup olmadığının saptanmasındaki güçlükten kaynaklanır. Aslında *Yürek Burgusu*'nda bu yolda okuyucuya yardımcı dokunabilecek bir hazırlık bölümü vardır. Roman, giriş niteliğindeki bölümle başlar. Buradaki anlatıcı, bir kış akşamı eski bir kır evinde birbirlerine korkunç hortlak masalları anlatarak vakit geçiren bir arkadaş topluluğu içinden biridir. Adı belirtilmeyen bu kişi, Douglas adındaki arkadaşlarının elinde, anlatılanlara taş çıkaracak korkunçlukta bir öykü bulunduğunu söyler. İşte bu öykü, Douglas'ın yirmi yıl önce tanıdığı genç öğretmenin öyküsüdür. Genç kız o sırada Douglas'ın kız kardeşine de öğretmenlik etmiş, başından geçenleri yazdığı defteri ölümünden bir süre önce Douglas'a gön-

dermiştir. Douglas defteri evinden getirtip arkadaşlarına okumaya başlamadan önce öğretmen hakkında bilgi verir. Defterin okunmaya başlamasıyla ilk anlatıcı ve Douglas, bir daha ortaya çıkmamak üzere sahneden çekilir; söz asıl öyküyü anlatan öğretmene geçer.

Bu giriş bölümünde Douglas öğretmenden çekici bir kişiliği olan, akli başında, güvenilir bir kimse diye söz eder. Ancak, onun öğretmeni tanıdığı zaman ile olayların geçtiği zaman arasında on yıllık bir süre vardır. Bu süre içinde genç kızın kazandığı bilgi ve deneyim sonucu değişip olgunlaştığını düşünebiliriz. Ayrıca, Douglas'ın kendisi de öğretmenin ilk görevi sırasında deneyimsiz, kolayca etki altında kalabilen, ürkek bir kimse olduğunu vurgular. Bu bakımdan, bir ölçüde aydınlatıcı olmakla birlikte, giriş bölümünde verilen bilgiler anlatıcı-öğretmenin güvenilirliğini kesin olarak ortaya koyabilmekten uzaktır.

O halde *Yürek Burgusu*'nda yazar ne yapmaya çalışmaktadır? Bu sorunun karşılığını verebilmek için James'in roman anlayışına kısaca değinmek yararlı olacaktır. Tüm büyük romancılar gibi James de kişiye ve onun ruhsal durumlarına her şeyden çok önem veren bir yazardır. Romanlarının çoğunda başlıca ilgisi olaylar üstünde değil, bunların kişinin bilincinde yol açtıkları değişiklikler üstünde toplanmıştır. Başka bir deyişle, bu romanlarda asıl önemli olan, olayların kendi içlerinde taşıdıkları birtakım nesnel anlamlar değil, kişilerin iç dünyalarında uyandırdıkları etkiler ile bu etkiler sonucu kişilerin yeni bir görüş kazanma, bilinçlenme sürecidir. Romanda kişilerin olaylara karşı duygu ve tepkileri belirtilmedikçe, olayların hemen hemen hiçbir değeri ve anlamı yoktur. Roman sanatının güçlüğü de, güzelliği de işte bu duygular ve tepkiler yoluyla olayların nasıl öyküye dönüştüğünü gösterebilmekten kaynaklanır.

Dış dünyada geçen olayları kişilerin iç dünyalarına aktarabilmek için James, özel bir yöntem geliştirmiştir. Bu yönte-

mi uyguladığı romanlarda olayları yazar-anlatıcı adını verebileceğimiz bir kimse, üçüncü kişi zamiri anlatır; ancak bu kişi olup bitenleri romanda yer alan ve “yansıtıcı bilinç” denen başka birinin gözünden görüldüğü, zihninde değerlendirildiği, kısaca, onun algıladığı ve yorumladığı biçimde sunar. Olaylar yansıtıcı bilinç olarak kullanılan kişi için ne kadar büyük önem taşıyorsa, okuyucu onların anlam ve niteliklerini o ölçüde görmek olanağına kavuşur; çünkü olup bitenlerle okuyucu arasına giren bu kişinin bilinci, her şeyi genişleterek, renklendirerek, yorumlayarak, çok yönlü ve yoğun bir duruma getirir. Sonuç olarak, olaylar romanda art alana çekilir; kişilerin iç dünyaları, zihin yapıları, düşünce biçimleri öne çıkar.

Yürek Burgusu'nda da buna benzer bir uygulama vardır. Asıl öykü anlatıldığı sırada yazar-anlatıcı aradan çekildiği için, öğretmen ile okuyucu baş başa bırakılmıştır. Böylece, tıpkı yansıtıcı bilinç yönteminde olduğu gibi, belli bir kişinin iç dünyasını ön plana çıkarmak amacıyla James, olaylar ile bu kişinin ruhsal yapısı arasında çok yakın bir bağ kurmuş, ikisini kaynaştırarak ayrılmaz bir bütün oluşturmaya çalışmıştır. Sonuçta, bir yandan korkunç bir hortlak masalı yazarken, öte yandan masalı yaşayıp anlatan genç kızın duygu, düşünce ve tepkilerine dilediği ağırlığı verebilmek olanağına erişmiştir.

Bu durumda roman baştan sona kadar iki ayrı düzeyde gitmektedir. Bunlardan biri, anlatıcı-öğretmenin olayları algılayış ve değerlendiriş biçimi; ötekiyse, okuyucunun anlayış ve değerlendiriş biçimidir. İkisi arasındaki ilişki, karmaşık ve çok yönlü etkilerin yaratılmasına katkıda bulunan belki de en büyük etkendir. Öğretmenin sözlerinde ve davranışlarında kendisinin görmediği bir çelişki vardır: Kendi can güvenliğini hiçe sayarak, çocukları var gücüyle korumaya çalışır; ama öte yandan onları amansız bir gözetim ve denetim kıskaçı içine alır ve korkunç bir bunalıma sürükler. Durumu

son derece *ironik*'tir, çünkü kötülüğü önlemeye çalışan kişi, kötülüğün aracı olmuştur. Bu temel çelişki sayesinde James romanda ustalıkla bir denge kurmuş, tüyler ürpertici bir hortlak masalını karmaşık bir ruhsal incelemeye dönüştürdükten sonra, iyilik ve kötülük kavramlarına değişik bir bakış açısı getirmiştir.

Ünal Aytür

Yürek Burgusu

Anlatılan öykü bizleri ateşin başında tutacak ölçüde so-
luk kesiciydi ama “korkunç” olarak nitelenmesinin dışında
(Noel gecesi eski bir evde anlatılan garip öykü korkunç ola-
caktı elbette) üstünde konuşulmadığını anımsıyorum; ta ki
içimizden biri hortlağın bir çocuğa görünmesine ilk kez rast-
ladığını söyleyinceye değin. Bu öykünün, o gün toplandığı-
mız evi andıran eski bir evdeki korkunç bir görüntüyle ilgili
olduğunu belirteyim; odada annesiyle uyuyan çocuk uyanıp
hortlakla karşılaşınca korku içinde annesini uyandırmış, an-
ne de çocuğu yatıştırıp yeniden uyutamadan, onun dehşete
kapılmasına neden olan hortlağı görmüş. Douglas hemen o
sırada değil, ama gecenin daha geç bir saatinde, hortlağın ço-
cuğa görünmesinin garipliği konusundaki sözlere, dikkatini-
zi çekmek istediğim ilginç gelişmelere yol açacak olan bir
karşılık verdi. Bir başkası pek etkileyici olmayan bir öykü
anlatıyordu; baktım, Douglas dinlemiyor. Söylemek istediği
ilginç bir şey bulunduğunu, yalnız biraz beklememiz gerekti-
ğini anladım. Gerçekten de iki gece sonrasını beklememiz ge-
rekti; ancak daha o akşam, herkes dağılmadan önce aklına
gelen şeyi açıkladı.

“Griffin’in –ya da kiminse– hortlağı konusunda haklı-
sınız,” dedi. “Hortlağın önce körpe bir yavruya görünmesi
öyküye bambaşka bir özellik kazandırıyor. Ancak bu çekici
öykü türünde bir çocuğun bulunması benim için ilk değil.
Öyküde bir çocuğun varlığı etkiyi bir kat daha güçlendiriyor,
yüreğimizi sıkıştıran burguyu bir kez daha döndürüyorsa, iki
çocuğun bulunması nasıl bir etki yapar dersiniz?”

Birisi hemen seslendi: “O zaman yüreğimiz iki kez sıkışır; hem de bu öyküyü dinlemek isteriz.”

Ayağa kalkıp sırtını ateşe veren Douglas’ı görür gibi oluyorum; elleri ceplerinde, onunla konuşan kimseye bakarak, “Bu olayı şimdiye dek benden başka duyan olmadı. Çok, çok korkunç,” dedi. Bunun üzerine birkaç ses birden yükselerek, öykünün böylece sonsuz değer kazandığını söylediler. Hesaplı bir sessizlik içinde gözlerini üzerimizde dolaştıran dostumuz, sözlerini sürdürerek kazanacağı zaferi hazırladı: “Bu öykü her şeyin ötesinde. Onun üstüne öykü bilmiyorum ben.”

“Salt korku uyandırmakta mı üstün?” diye sorduğumu anımsıyorum.

Douglas işin pek o denli kolay olmadığını söylemek ister gibi baktı; nasıl anlatacağını bilemiyordu sanki. Gözlerini ovuşturdu; ürkmüş gibi yüzünü buruşturarak, “Korkunç... Korkunçlukta üstün,” dedi.

Kadınlardan biri, “Ah ne tatlı!” diye bağırdı.

Douglas ona aldırmadı; bana baktı ama beni değil, sözünü ettiği olayı görüyordu sanki. “Bu öykü uğursuz, dehşet ve acı verici ne varsa hepsinden daha üstün,” dedi.

“Otur da anlatmaya başla öyleyse,” dedim.

Ateşe döndü, kütüklerden birini hafifçe tekmeleyerek bir an ona baktı; sonra yeniden bize dönüp, “Başlayamam,” dedi, “kente bir haber iletmem gerekir.” Bu sözler üzerine bir inilti koptu, sitemler yağdı. Sonra dostum, o akıllı başka yerde haliyle açıkladı: “Yazılı bir öykü bu. Çekmecemde kilitli duruyor... Yıllardır açmadım. Evdeki adamıma bir-iki satır yazıp anahtarı zarfın içine koyabilirdim; o da paketi çıkarıp olduğu gibi bana yollayabilirdi.” Douglas bunları özellikle bana söylüyordu sanki; duraksamaması için yardım etmemi istiyor gibiydi. Uzun kışlar boyunca biriken kalın bir buz katmanını kırmıştı; uzun süre susmasının nedenleri vardı. Öykünün ertelenmesi ötekilerin canını sıkırsa da ama ben

onun asıl bu duraksamalarından hoşlanmıştım. Mektubu ilk postayla yollamasını, yanıt gelir gelmez de öyküsünü bize dinleteceğine söz vermesini istedim; sonra sözünü ettiği olayın kendi başından geçip geçmediğini sordum. Hemen yanıtladı: “Çok şükür ki hayır!”

“Peki yazı senin mi? Anlatılanları sen mi yazdın?”

“Öykünün üzerimde bıraktığı izlenim dışında hiçbir şey benim değil. Onu da buraya yazdım (kalbini gösterdi), hiçbir zaman da yitirmedim.”

“Ya o yazılı sayfalar?”

“Onlar... Onlar eski, soluk bir mürekkeple, güzel bir el yazısıyla yazılmış sayfalar.” Gene bir an durakladı. “Bir kadının el yazısı. Yirmi yıldır yaşamıyor. Sözünü ettiğim sayfaları ölmeden önce bana göndermişti.” Şimdi herkes kulak kesilmişti; kuşkusuz bu sözler üzerine bir şaka yapılacak, en azından bunlardan dolayı bir anlam çıkarılacak olacaktı. Douglas çıkarılan anlama ne gülümsedi ne de kızdı. “Çok çekici bir insandı, ama benden on yaş büyüktü. Kız kardeşimin mürebbiyesiydi,” diye yavaşça ekledi. “Bu meslekten tanıdıklarım arasında en hoşuydu; üstün kişilere layıktı. Ben onu tanıyalı çok oldu, bu olay ise çok daha önceleri geçmişti. Trinity’de okurken, ikinci yılın yazında eve dönünce orada buldum onu. Çok güzel bir yazdı; o yıl evde uzun süre kaldım. Onun işi bitince birlikte bahçede yürür, konuşurduk kimi zaman; bu konuşmalar sırasında çok akıllı, iyi bir insan olduğunu gördüm. Ah, evet, gülümsemeyin, çok hoşlandım ondan, onun da benden hoşlandığını düşünmek bugün bile beni sevindiriyor. Hoşlanmasaydı başından geçenleri anlatmazdı. Hiç kimseye anlatmamıştı. Bunu yalnız o söylediği için demiyorum. Başka kimseye anlatmadığını kendim de anlamıştım. Hiç kuşku yoktu; görebiliyordum. Nedenini, olayı duyduğunuz zaman siz de kolayca anlarsınız.”

“Öylesine korkutucu olduğu için mi?”

Hep bana bakıyordu. “Hemen anlarsınız,” diye yineledi. “Sen anlayacaksın.”

Ben de ona baktım. “Anlıyorum. Âşık olmuştu,” dedim.

İlk kez güldü. “Çok akıllısın. Âşıktı, evet. Yani sevmiştii. Olayı anlatırken çıktı bu ortaya; zaten bu ortaya çıkmadan anlatamazdı. Ben anladım, o da anladığımı anladı, ama aramızda bundan söz etmedik. Yeri ve zamanı anımsıyorum; çimlerin köşesini, büyük çınarların gölgesindeki uzun, sıcak yaz öğleden sonrasını. Hiç de insanı ürpertecek bir sahne değil; ama ah!..” Ateşi bırakıp gene koltuğuna oturdu.

“Paketi perşembe sabahı mı alırsın?” diye sordum.

“Akşam üstünden önce gelmez sanırım.”

“Eh öyleyse; yemekten sonra...”

“Hepiniz burada olur musunuz?” Yeniden gözlerini üzerimizde gezdirdi. “Giden yok mu?” Neredeyse bir umut vardı sesinde.

“Herkes kalıyor!”

Gideceği önceden kararlaştırılan hanımlar, “Ben kalıyorum. Ben de kalıyorum!” diye bağıştılar. Yalnız Bayan Griffin biraz daha aydınlanmak istiyordu. “Kimi seviyormuş?” dedi.

Yanıtlamayı ben üstlendim: “Orasını öykü gösterecek.”

“Ah bir anlatsa!”

“Öykü göstermez,” dedi Douglas. “En azından öyle açık seçik, bayağı bir biçimde göstermez.”

“Ah ne yazık! Ben ancak böylesini anlarım.”

Bir başkası, “Sen bize söylemez misin Douglas?” dedi.

Douglas yeniden ayağa fırladı: “Evet... Yarın. Şimdi yatmalıyım. İyi geceler.” Çabucak bir şamdan kaparak bizi hafif bir şaşkınlık içinde bırakıp gitti. Kocaman kahverengi salonun bulunduğumuz köşesinden merdivenlerdeki ayak seslerini duyduk; o zaman Bayan Griffin konuştu: “Eh, kızın kimi sevdiğini bilmesem bile, Douglas’ın kimi sevdiğini anladım.”

Kocası, “Ama kendisinden on yaş büyükmüş,” dedi.

“Daha iyi ya! O yaşta böyledir! Ama bunca zaman susmuş olması çok hoş!”

“Kırk yıl!” diye ekledi Griffin.

“Ve sonunda bu patlayış.”

“Bu patlama,” dedim, “Perşembe gecesini çok büyük bir olaya dönüştürecek.” Hepsi bana öylesine hak verdi ki, artık kimse başka şeyle ilgilenmiyordu. Bir dizinin ilk bölümü gibi yarım yamalak da olsa, son öykü anlatılmıştı; el sıkışıp, birinin dediği gibi, “Şamdanlanarak,” odalarımıza çıktık.

Ertesi gün, anahtarın içinde olduğu mektubun ilk postayla Douglas’ın Londra’daki evine gönderildiğini biliyordum; öyle olduğu halde, belki de haberin herkese yayılmış olması nedeniyle, rahat bıraktık onu; bizi akşam yemeğinden sonra sarsacağını umduğumuz güçlü duygular için uygun bir saate değin ona dokunmadık. O an gelince de Douglas tam istediğimiz gibi konuşkan bir insan olup çıkıverdi, bunun en iyi nedenini de bildirdi. Bir önceki gece hafifçe merakla kapıldığımız salonda gene ateşin başında, ondan duyduk bunu: Okumaya söz verdiği öykünün iyice anlaşılması için birkaç sözle bir giriş yapılması gerekiyordu. Sırası gelmişken şunu da açıkça belirteyim: Şimdi size sunacağım bu öykü, Douglas’taki öykünün çok sonradan hazırladığım tam bir kopyasıdır. Zavallı dostum ölümünden önce –sonunun geldiğini anlayınca– kendisinde bulunan, üçüncü gün eline geçip de dördüncü günün akşamında aynı yerde çıt çıkarmadan dinleyen küçük topluluğumuza çok etkileyici bir biçimde okuduğu elyazmasını bana emanet etmişti. Daha önce gitmekten caydıklarını söyleyen hanımlar, yolculuk için önceden yapılmış hazırlıkları nedeniyle çok şükür gitmişlerdi; hem de Douglas’ın bize verdiği ön bilgilerle iyice kabardığını itiraf ettikleri meraklarından kurtulamadan ayrılmışlardı, ama şimdiki dinleyici topluluğu daha yoğun

ve seçkin bir hale gelmişti; ocağın önünde halkalanmış, ortak bir heyecanı paylaşmaya hazırlanmıştık.

Douglas'ın verdiği bilgilerden ilkinde göre yazılı belge, olayı başlangıcından daha sonraki bir noktada ele alıyordu. Öykü okunmadan önce şu gerçeğin bilinmesi gerekliydi: Douglas'ın, taşralı yoksul bir papazın birkaç kızından en küçüğü olan bu eski dostu, yirmi yaşında, öğretmen olarak ilk kez sınıfa gireceği sırada, gazetede gördüğü bir iş duyurusu üzerine daha önce kısaca mektuplaştığı bir kimseyle görüşmek amacıyla, yüreği çarpa çarpa Londra'ya gitmişti. Harley Sokağı'nda genç kıza çok büyük ve görkemli görünen evde bu kimsenin karşısına çıktığında, gelecekteki işvereninin genç ve bekâr bir erkek olduğunu gördü; Hampshire'daki papaz evinden gelen, coşku ve kaygı dolu genç kızın düşüncesine göre böyle birine ancak düşlerde, ya da eski bir romanda rastlanabilirdi. İnsan adamın ne tür biri olduğunu kolayca kestirebiliyor; bu tip kimseler neyse ki her zaman vardır. Yakışıklı, atak ve hoştu; umursamaz, neşeli ve incedi. Kıza pek kibar, pek görkemli görünmesi kaçınılmaz bir şeydi; ama onu en çok etkileyen, sonradan göstereceği yürekliliği kazandıran şey, adamın sanki kız kendisine büyük bir iyilik yapıyormuş, büyük bir gönül borcu altında bırakıyormuş gibi konuşmasıydı. Genç kız onun zengin ama korkunç derecede savurgan olduğunu düşünüyor, genç adamı son moda giysilerin, yakışıklılığın, pahalı alışkanlıkların, kadınlarla konuşmasındaki çekiciliğin pırıltısı içinde canlandırıyor gözünde. Adam kentte, yolculuk ve av ganimetleriyle dopdolu büyük bir evde oturuyordu, ama kızı hemen göndermek istediği yer, ailenin kent dışında, Essex'deki büyük eviydi.

Ana babalarının Hindistan'da ölmesiyle biri kız, öteki erkek, iki küçük yeğenin bakımı bu genç adamın üstüne kalmıştı; iki yıl önce yitirdiği, kendisinden küçük, asker kardeşinin çocuklarıydı bunlar. Böyle garip bir rastlantı sonu-

cunda sorumluluklarını üstlendiği bu çocuklar, onun durumunda biri için (gereken bilgi ve sabrın en ufak bir parçasına bile sahip olmayan biri) çok ağır bir yükü; ona büyük bir tasa ve üzüntü kaynağı olmuşlardı; eğitimlerinde bir sürü yanlışlıklar da yapmıştı kuşkusuz, ama bu yavrucuklara çok acıyordu; onlar için elinden geleni esirgememişti. Özellikle daha baştan onları açık havada yaşayabilecekleri öteki evine göndermiş, bulunabilecek en iyi bakıcıları bularak, uygun zaman buldukça kendisi de onları görmeye giderek orada kalmalarını sağlamıştı. İşin en güç yanı çocukların başka hemen hiçbir yakınlarının bulunmayışı, kendi işlerinin de bütün zamanını alacak kadar çok olmasıydı. Sağlıklı, güvenli bir yer olan Bly'ı onlara vermiş, küçük ailenin başına (ama ancak alt katta oturmak üzere) kusursuz bir kadın olan Bayan Grose'u getirmişti; konuğunun, eskiden annesine hizmet etmiş olan bu kadından hoşlanacağından kuşkusuz yoktu. Bayan Grose şimdi kâhyalık yapıyor, aynı zamanda, neyse ki kendi çocuğu olmadığından, pek çok sevdiği, küçük kızın eğitimini denetliyordu. Birçok yardımcı vardı ama oraya öğretmen olarak giden genç bayanın yetkisi doğallıkla hepsinin üstünde olacaktı. Bir dönemdir yatılı okulda kalan küçük oğlana da tatillerde bakması gerekcekti – daha yatılı okula gidecek yaşta değildi ama elden ne gelirdi ki? – Tatil başlamak üzere olduğundan, o da bugün yarın dönerdi eve. Başlangıçta çocuklar için bir genç hanım bulmuşlardı, ama şanssızlığa bakın ki yitirmişlerdi onu. Bu hanım –çok saygıdeğer bir insandı kendisi– ölümüne dek çocuklarla çok yakından ilgilenmişti; o ölünce çok tatsız bir durum çıkmıştı ortaya; küçük Miles'ı okula göndermekten başka yol kalmamıştı. Bayan Grose o zamandan beri Flora'yla ilgilenmiş, yol yordam öğretmek için elinden geleni yapmıştı; ondan başka evde bir aşçı, hizmetçi, sütçü kadın, yaşlı bir at, yaşlı bir seyis ve yaşlı bir bahçıvan da vardı; hepsi tam anlamıyla saygıdeğerdiler.

Douglas genel durumu buraya kadar anlatmıştı ki içimizden biri sordu: “Peki neden ölmüş önceki mürebbiye? Fazla-
ca saygıdeğerlikten mi?”

Arkadaşımız hemen yanıtladı soruyu: “Bu daha sonra anlaşılacak. Şimdiden söylemek istemem.”

“Özür dilerim; ben anlatmak istediğini sanmıştım.”

“Ölen öğretmeninin yerine ben geçecek olsam öğrenmek isterdim: İşin ardında acaba kimi...” diye söze başladım.

“Yaşamsal tehlikeler olup olmadığını mı?” diye sorarak Douglas düşüncemi açıkladı. “O da istedi öğrenmeyi; öğrendi de. Ne öğrendiğini yarın duyacaksınız. Bu arada işin genel görünüşü doğallıkla pek parlak değildi. Gençti, deneyimsizdi, tedirgindi; önemli görevler yüklenecek, çevresinde arkadaşlık etmek için pek az kimse bulunacak, işin doğrusu yalnız, yapayalnız olacaktı. İş kabul etmekte duraksıyordu; düşünüp akıl danışmak için bir-iki gün istedi. Ancak önerilen ücret onun alçakgönüllü ölçülerinin çok üstündeydi. İkinci görüşmede tüm güçlükleri göğüslemeye karar vererek, işi üstlendi.” Douglas burada biraz durakladı, ben de dinleyenlerin aydınlanması için araya girdim:

“Bundan da çıkan sonuç, genç adamın kızı kandırıp aklını başından almış olmasıydı. Kısacası genç kız razı oldu,” dedim.

Douglas yerinden kalkıp ocağa doğru giderek bir gece önceki gibi ayağıyla kütüklerden birini dürtükledi, sonra sırtını bize dönüp bir dakika durdu: “Onu yalnızca bir kez gördü,” dedi.

“Evet ama tutkusunun güzel yanı da işte bu ya.”

Biraz şaşırtıcı bir edayla Douglas bana dönerek konuştu: “Güzel yanı buydu gerçekten. Başkaları da gelmişti... Onlar kanmadılar. İş onlara sıkıcı, garip bir iş gibi gelmişti; hele koşulların en önemlisi bu işi daha da sıkıcı ve garip yapıyordu.”

“Bu koşul da?..”

“Adamın her ne olursa olsun tedirgin edilmemesi koşulu-
luydu: Öğretmen hiç, ama hiçbir zaman ondan yardım iste-
meyecek, yakınmayacak, hiçbir konuda ona mektup yazma-
yacaktı; bütün sorunları kendisi göğüsleyecek, parayı ada-
mın avukatından alacak, her şeyi çözümleyip işverenini ra-
hat bırakacaktı. Genç kız bu koşulu yerine getirmeye de söz
verdi. Bana söylediğine göre, omuzlarından büyük bir yük
kalkan genç adam, sevinç içinde bir an elini tutup, göze al-
dığı özveriden dolayı ona teşekkür ettiğinde, kendini yeterin-
ce ödüllendirilmiş saydı.”

Hanımlardan biri sordu; “Aldığı bütün ödül bu mu ol-
du?”

“Onu bir daha hiç görmedi.”

“Ya!” dedi aynı hanım; Douglas gene hemen yanımızdan
ayrıldığından, o gece bu konuda söylenen son önemli söz de
bu oldu – ta ki ertesi akşam ocak başındaki köşesinde, en ra-
hat koltuğa oturan arkadaşım, yapraklarının kenarı yaldızlı,
eski moda, ince defterin solmuş kırmızı kapağını kaldırıncı-
ya dek. Aslında öykünün okunması bir gecede bitmedi, ama
bu ilk akşam aynı hanım bir soru daha yöneltti Douglas’a:
“Öykünüzün başlığı nedir?”

“Başlık koymadım.”

“Ben buldum başlığı!” dedim ama Douglas oralı olmadı.
Yazarın elyazısının güzelliğini yansıtan bir akıcılıkla öyküyü
okumaya başlamıştı bile.

1

Başlangıçta kimi zaman beni göklerde dolaştıran, kimi zaman da yerlerde sürükleyen bir olaylar dizisi anımsıyorum: Haklı olarak ya da boş yere duyduğum yürek çarpıntılarından oluşan küçük bir tahterevalli. Londra'da onun dileklerine peki demek için yükseldikten sonra, her nedense bir-iki kötü gün geçirdim; yeniden kuşkulara düştüm; kesinlikle yanlış bir adım attığımı düşündüm. Posta arabasında bu ruhsal durum içinde, hopyaya sallana uzun saatler geçirdikten sonra, çalışacağım yerden beni almak üzere gönderilen aracın beklediği durağa geldim. Evden araba gönderilmesinin tembihlendiği söylenmişti; o haziran akşamüstüne doğru beni bekleyen tek atlı, büyük arabaya bindim. Günün o saatinde, güzel bir havada, yazın tüm tatlılığı ile dostça, "hoş geldin" dercesine önüme serdiği kırların arasından arabamla geçerken birden yeniden yüreklendim; anayoldan sapınca karşıma çıkan evi gördüğümde duyduğum rahatlama, daha önce içine düştüğüm karamsarlığın boyutlarını gösterecek denli büyüktü sanırım. Çok sıkıntılı bir yere gideceğimi sandığımdan, daha doğrusu bundan korktuğumdan, beni karşılayan görüntü içimi tatlı bir şaşkınlıkla doldurmuştu belki de. Temiz perdeli açık pencerelerinden dışarı bakan iki

hizmetçi kızın başlarıyla, evin geniş, açık önyüzünün görünüşünden çok hoşlandığımı anımsıyorum. Çimleri, parlak renkli çiçekleri, arabamın tekerleklerinin çakıl taşları üzerindeki patırtısını, kargaların altın renkli gökyüzüne karşı tepelerinde çemberler çizerek bağıştığı ağaç kümelerini de anımsıyorum. Karşımdaki görüntünün boyutlarının büyüklüğü, burayı benim ufak evimden çok farklı bir yer kılıyordu. O anda kapıda, küçük bir kızı elinden tutan terbiyeli bir kadın görüldü; sanki evin hanımı ya da seçkin bir konukmuşum gibi, karşımda eğilerek beni selamladı. Harley Sokağı'nda anlatılanlar buranın daha küçük bir yer olduğu izlenimini uyandırmıştı; gösterdiği bu alçakgönüllülük nedeniyle evin efendisinin sandığımdan da kibar bir insan olduğunu düşündüm; belki de burada onun söylediğinden daha iyi vakit geçirecektim.

Ertesi güne dek duygularımda yeni bir iniş olmadı, çünkü o günün daha sonraki saatlerinde öğrencilerimin küçüğüyle tanışmanın başarısıyla doluydum. Bayan Grose'un yanındaki küçük kız bana hemencecik o denli şeker bir yaratık görüldü ki, onunla ilgileneceğim için talihli sayılırdım. O güne dek tanıdığım çocukların en güzeliydi; sonradan işveremin nasıl olup da bu çocuktan daha fazla söz etmediğine şaşmışımdır. O gece heyecandan pek uyuyamadım; aklımdan çıkmayan, bana çok eli açık davranıldığı duygusunu artıran bir şey de buydu. Küçük öğrencimin olağanüstü tatlılığı gibi, evin en iyi odalarından biri olan büyük, gösterişli odam, bana saray yatağı gibi gelen kocaman yatağım, kalın, desenli perdeler, kendimi ilk kez tepeden tırnağa görebildiğim uzun aynalar, hep fazladan verilen şeyler gibi görünüyordu. İlk andan başlayarak Bayan Grose'la iyi geçineceğimizin anlaşılması da fazladan bir şeydi; oysa korkarım bu ilişki arabada gelirken beni epey düşündürmüştü. Bu ilk izlenimler arasında beni yeniden ürkütebilecek tek şey, aslında Bayan Grose'un benim oraya varışından öylesine büyük bir

kıvanç duyması olabilirdi. İlk yarım saat içinde anlamıştım: Bu tombul, basit, güzel olmaktan uzak, temiz, sağlıklı kadın, gelişime öylesine sevinmişti ki, bunu bana fazla belli etmemeye çalışıyordu. Sevincini benden saklamak isteyebileceğini o zaman bile düşünmüşümdür; kuşkuya kapılıp bu düşüncenin üstüne gitsem tedirgin olabilirdim.

Gene de, çevresine ışık saçan küçük kızım gibi kutsal bir yaratıkla ilgili bir ilişkide herhangi bir gerginlik bulunmayışından rahatlık duyuyordum; o gece belki de beni en çok tedirgin eden şey, küçük öğrencimin melekleri andıran görünüşünün bir türlü gözümün önünden ayrılmayışıydı; sabaha dek birkaç kez kalkıp odamda dolaşarak tüm gördüklerimi, gelecekte olacakları yeniden düşündüm, açık pencereden dışarıda hafifçe belirginleşen yaz sabahını izledim, evin geri kalan bölümünün görebildiğim parçalarını bir daha gözden geçirdim; karanlık çekilip de kuşların ilk cıvıltıları başlarken, gece duyduğumu sandığım, evin dışından değil içinden gelen, kuş cıvıltıları kadar da doğal olmayan, kimi seslere kulak verdim. Bir aralık, uzaktan gelen hafif bir çocuk ağlaması duyar gibi olmuştum; bir başka kez, kapımın önündeki koridorda hafif bir ayak sesi duymuşçasına irkildiğimi sezmiştim. Ne var ki, bu düşsel olaylardan hiçbiri silkelenip atılamayacak denli belirgin değildi; onları ancak daha sonra olanların ışığında, daha doğrusu sıkıntılı karanlığında, düşünürken anımsadım. Küçük Flora'ya bakmak, ona bir şeyler öğretmek, onu yetiştirmek, belliydi ki, mutlu ve yararlı bir yaşam sağlayacaktı bana. Flora'nın geceleri benimle aşağıda yatması kararlaştırılmış, küçük beyaz yatağı bu amaçla şimdiden odama yerleştirilmişti. Onun bakımını tümüyle üstlenmiştim; bu geceyi son olarak Bayan Grose'la geçirmesi, benim kaçınılmaz yabancılığımı, onun doğal çekingenliğini hesaba katmamızdandı. Çocuk kendisi, çekingenliği konusunda dünyada görülmemiş büyük bir açıklık ve yüreklilikle davranmış, ancak Rafael'in kutsal çocuklarında bulunabile-

cek tatlı bir dinginlikle, en ufak bir şey belli etmeden, konunun önünde tartışılmasına, utangaç olduğunun söylenmesine ve bunun geceyi nerede geçireceği konusunda verdiğimiz kararı etkilemesine ses çıkarmamıştı. Bu çekingenliğe karşın, çok geçmeden beni seveceğine güvenim vardı. Bayan Grose'u şimdiden sevmemin nedeni de bir parça buydu; açıkça görebiliyordum ki, akşam yemeğinde karşımda önlüğünü takıp yüksek iskemlesinde oturarak aradaki dört uzun şamdanın ardından, sütle ekmeğin üstünden, parıldayan yüzüyle bana bakan küçük öğrencime karşı şaşkınlıkla karışık bir hayranlık beslediğimi Bayan Grose'da sezdiği gibi, bundan büyük bir kıvanç duyuyordu. Doğallıkla kimi şeyler Flora'nın yanında ancak anlamlı uzun bakışlar, örtülü, dolaylı sözlerle dile getirilebiliyordu.

“Küçük bey nasıl? Kardeşine benziyor mu? O da böyle üstün nitelikli bir çocuk mu?”

Çocuğu pohpohlamak olmazdı.

“Oh, evet, efendim. Hem de nasıl! Eğer bunu beğendiyseniz...” Elinde tabakla durup, sevgi dolu gözlerle küçük kıza bakıyor, o da, uysal, tatlı bakışlarında konuşmamızı engelleyecek en ufak bir gölge bulunmadan bir Bayan Grose'u, bir beni izliyordu.

“Evet; bunu beğeniyorsam?..”

“O zaman küçük bey ayaklarınızı yerden kesecek!”

“Eh! Ben de bunun için geldim zaten, ayaklarım yerden kesilsin diye.” Birden içimden gelen bir dürtüyle ekledim:

“Yalnız, korkarım benim ayaklarım çabucak yerden kesiliveriyor. Londra'da da havalarda uçtum.”

Sözlerimin taşıdığı anlamın ayırımına varan Bayan Grose'un geniş yüzü şimdi bile gözlerimin önünde.

“Harley Sokağı'nda mı?”

“Harley Sokağı'nda.”

“Eh, bu ilk size olmuyor, efendim – sonuncusu da siz olmazsınız.”

Kendimi zorlayarak güldüm, “Tek benim demedim zaten. Ya öteki öğrencim, neyse bari o yarın geliyor değil mi?”

“Yarın gelmiyor, efendim. Cuma günü. Sizin geldiğiniz posta arabasıyla bekçi getirecek.” Ben bunun üzerine küçük beyin arabası geldiğinde kız kardeşiyle birlikte bu aracı karşılamaya gitmemizin yerinde, candan bir davranış olacağını, hem de iyi vakit geçireceğimizi söyledim. Bayan Grose’un bu düşünceye katılışındaki içtenlik, beni rahatlatan, onunla her konuda anlaşabileceğimize inandıran bir nitelikteydi; çok şükür bu inancım hiçbir zaman boş çıkmadı. Ertesi günkü duygularımı belki de ilk geldiğim zamanki iyimserliğimin ters tepmesi olarak adlandırmak doğru olmaz; gezip dolaştıkça, çevreme bakınıp gördüklerimi sindirdikçe, içinde yaşayacağım yeni ortamın böylesine geniş boyutlara vardığını kavramaktan gelen hafif bir sıkıntıydı duyduğum sanırım. Kütlesi ve kapladığı alan böylesine büyük olan bir yerde yaşamak için hazırlıklı değildim; bir kez daha hem biraz korkuyor, hem de biraz gururlanıyordum. Bu tedirginlik içinde dersler biraz ertelendi. İlk görevimin, bütün becerimi kullanarak, çocukta beni yakından tanıdığı duygusunu uyandırmak olduğunu düşündüm. O günü onunla birlikte dışarıda geçirdim; bana Bly’ı tanıtan kimsenin yalnızca ama yalnızca kendisi olmasını kararlaştırmıştık; buna çok sevinmişti. Her yeri adım adım gezdirdi; gülünç, tatlı, çocuksu konuşmasıyla evin her odasını, her gizli köşesini anlattı; sonuçta iki saat içinde adamakıllı dost olmuştuk. Kısa gezintimiz sırasında bu küçük kızın yaşının küçüklüğüne karşın, evin boş odalarında, karanlık koridorlarında, beni bile ürkten dolambaçlı, eğri büğrü merdivenlerinde, dahası, o mazgallı dört köşe eski kulenin baş döndüren tepesinde bile büyük bir güven ve yüreklilikle dolaşmasına hayran kalmıştım. Sabah neşesi, soru sormaktan çok, bir şeyler anlatmaya can atan haliyle ortalığı çınlatıyor, bana yol gösteriyordu. Ayrıldığımdan günden bu yana gitmedim Bly’a, ama o

zamana göre daha yaşlı, bilgili gözlerle bakılınca bu evin yerince ufalmış görüneceğinden kuşku yok. Ancak, sarı saçlı, mavi elbiseli küçük önderim önümde dans ederek köşeleri dönüp, koşa koşa koridorları geçerken, gözümün önünde, içinde gül yüzlü bir peri kızı yaşayan öyle bir ortaçağ şatosu canlandırdım ki, çocuk zihnini oyalamakta onun yanında bütün öykü kitapları ve masallar soluk kalırdı. Okurken başımı üstüne koyup uyuyakaldığım ve düş görmeye başladığım bir masal kitabından başka bir şey değil miydi yoksa bu ev ? Hayır; kocaman, çok eski, ama kullanışlı bir evdi; kimi yerleri yenilenmiş, kimi yerleri hâlâ kullanılan kendinden daha eski başka bir binanın kimi özelliklerini taşıyan bir yapıydı; bizler de yolunu yitirip başıboş dolaşan koskoca bir gemideki bir avuç yolcu gibiydik. İşin garibi şu ki, geminin dümeninde ben vardım!

2

İki gün sonra Flora'yla birlikte Bayan Grose'un "Küçük bey" dediği Miles'ı karşılamaya giderken sorumluluğumun iyice bilincine vardım; Bly'a gelişimin ikinci akşamı gerçekleşen bir olay canımı fazlasıyla sıktığından, içimdeki sorumluluk duygusunu güçlendirmişti. Daha önce de belirttiğim gibi, ilk gün genellikle güven verici bir hava içinde geçmişti; ancak, daha gün sona ermeden beni derinden kaygılandıran bir şey oldu. Akşam postası geç gelmişti; torbadan işverenimin elyazısıyla adıma gönderilmiş bir mektup çıktı. Zarfın içinde bana yazılmış birkaç satırla, kendisine gelen, hiç açılmamış bir başka mektup vardı. İşverenim şunları yazıyordu: "Mektup müdürden geliyor anlaşılır; kendisi çok sıkıcı bir adamdır. Yazılanı okuyup gerekeni yapın lütfen; ama unutmayın, bana haber vermek yok. Tek söz duymak istemiyorum. Ben yokum!" Zarf mühürlüydü; açmak için epey uğraştığımdan, mektubu çıkarıncaya dek uzun bir süre geçti; sonunda elimde henüz okumadığım mektupla odama çıktım; ancak yatmadan hemen önce yazılanları göğüslemeyi göze alabildim. Keşke sabaha dek bekleseymişim; çünkü mektubu okuyunca ikinci geceyi de uykusuz geçirdim. Ertesi gün kimseye akıl danışmadığım için öyle büyük bir sıkıntı içine düştüm ki, sonunda Bayan Grose'a açılmaya karar verdim:

“Ne demek bu? Çocuk okulu bırakmış.”

Bir an bana şöyle bir baktığını fark ettim; sonra birden gözle görülür bir biçimde yüzüne bomboş bir anlam vererek sanki o ilk bakışını geri almaya çalıştı. “Ama çocukların hepsi evlerine?..”

“Dönüyorlar değil mi? Evet, ama yalnız tatil için. Miles artık okula geri gidemeyecek.”

Ona dikkatle baktığımı görerek kızardı, “Almayacaklar mıymış onu okula?” dedi.

“Kesinlikle hayır.”

Bunu duyunca, daha önce benden kaçırdığı gözlerini kaldırdı. Bu iyi gözlerin, yaşla dolduğunu gördüm. “Ne yapmış ki?” diye sordu.

Duraksadım; sonra en iyisi mektubu ona vermek diye düşündüm, ama bu davranışım onun mektubu almadan ellerini arkasına saklamasına neden oldu. Hüzünle başını sallayarak, “Böyle şeyler bana göre değil efendim,” dedi.

Anlaşılan danışmanım okuma bilmiyordu! Yaptığım yanlıştan utanmıştım; elimden geldiğince onarmaya çalışarak mektubu açıp yazılanları ona aktardım; sonra yeniden katlayıp cebime geri koydum. “Gerçekten *kötü* mü Miles?” diye sordum.

Gözleri hâlâ yaşlıydı. “Baylar öyle mi söylüyor?” dedi.

“Ayrıntılara girmiyorlar. Yalnızca üzülerek Miles’in okulda kalmasının olanaksızlığını belirtiyorlar. Bunun da ancak bir tek anlamı olabilir.” Bayan Grose heyecan içinde, ses çıkarmadan dinliyordu; bana bu anlamın ne olabileceğini sormadı. Bense onunla konuşurken durumu daha açık seçik görebileceğimi düşünerek az sonra, “Demek başkaları için zararlı bir çocuk,” dedim.

Bunun üzerine Bayan Grose halktan kimselere özgü bir biçimde ansızın değişerek, birden parladı: “Küçük Miles mi? O mu zararlıymış?”

Kadıncağızın öfkesi çocuğa karşı beslediği büyük güveni öylesine dile getiriyordu ki, ben onu henüz görmediğim halde, bu düşüncenin anlamsızlığını anladım. Arkadaşımla aynı düşüncede olduğumu daha iyi gösterebilmek için ağzımdan alaycı bir sesle, “Zavallı saf küçük, sınıf arkadaşları için zararlıymış!” sözleri döküldü.

Bayan Grose, “Korkunç!” diye bağırdı. “Ne acımasız sözler bunlar! Daha on yaşına bile girmedi yavrucak!”

“Evet. Evet haklısın; inanılmaz bir şey olurdu bu.”

Böyle bir şeyi kabul etmeyişime açıkça çok sevinmişti. “Onu önce bir görün efendim, ondan sonra inanırsınız,” dedi. Birden Miles’ı görmek için yeniden sabırsızlanmaya başladım; bu sabırsızlık daha sonraki saatlerde neredeyse bana acı verecek bir dereceye ulaşan büyük bir merak duygusunun başlangıcıydı. Bayan Grose sözleriyle bende uyandırdığı duyguları anladığını belli ediyordu; bir dakika sonra kendine güvenen bir sesle, “Miles başkaları için zararlıysa, küçük hanım da zararlıdır. Tanrı onu korusun! Bir *bakın* şuna!” diye sözünü sürdürdü.

Dönüp bakınca, on dakika önce önünde beyaz kâğıt, kalem ve yazılacak bir sayfa dolusu güzel, yuvarlak O harfi ile ders odasına yerleştirdiğim Flora’nın şimdi evin kapısında durduğunu gördüm. Tatsız ödevlere karşı hiç ilgi duymadığını kendine özgü bir biçimde çok güzel belli ediyordu küçük kız; ancak bunu yaparken gözlerinde parlayan çocuksu ışıkla, sanki bana karşı beslediği sevgi nedeniyle peşimden gelme gereğini duyduğunu anlatmak istiyordu. Bayan Grose’un iki çocuk arasında varlığına değindiği benzerliğin etkisini iyice duymam için bu görüntü bana yetti; öğrencime sarılarak onu pişmanlık hıçkırıklarıyla karışık, öpücüklerle boğdum.

Ne var ki, günün geri kalan bölümünde, Bayan Grose’a bir kez daha yaklaşmak için fırsat aradığımda, onun, özellikle akşama doğru, benden kaçmak istediğini sezinlemeye baş-

ladım. Merdivenden çıkarken arkasından yetişip onu durdurduğumu anımsıyorum; elimi koluna koyarak sordum: “Öğle vakti dediklerinle, çocuğun hiçbir zaman kötü davranmadığını mı anlatmak istedin?”

Başını arkaya attı; aradan geçen süre içinde, nasıl bir tavır takınması gerektiğini açıkça ve dürüstlikle kararlaştırmıştı. “Hiçbir zaman mı? Yok, böyle şey söyleyemem,” dedi.

Yine kaygılanmışım. “O halde kötülük yaptığını gördün?”

“Şükür Tanrıma, kuşkusuz ki gördüm, efendim.”

Düşününce ona hak verdim: “Yani hiç kötülüğü olmayan çocuk?..”

“Bence çocuk sayılmaz!”

Onu daha sıkıca tuttum: “Yaramazlık yapan canlı, hareketli çocukları seversin öyle mi?” Sonra, ondan geri kalmayarak, “Ben de öyle,” dedim, “ama başkalarına da kötülük bulaştıracak denli yaramaz olanları sevmem.” Kullandığım sözcüğü anlamamıştı, açıkladım: “Başkalarını da baştan çıkaranlar.”

Gözlerini yüzüme dikmiş, sözlerimdeki anlamı çıkarmaya çalışıyordu. Ne dediğimi anlayınca da garip bir gülüşle, “Sizi baştan çıkaracağından mı korkuyorsunuz?” diye sordu. Bu soruda öyle ince, atak bir güldürü vardı ki, ben de –kuşkusuz biraz budalaca– gülererek ona katılıp işin komikliğini o an için kabullendim. Ama ertesi gün, yola çıkış saatimiz yaklaşırken, bu kez bir başka yönden Bayan Grose’un karşısına dikildim: “Burada benden önce çalışan hanım nasıl biriydi?”

“Son gelen öğretmen mi? Gençti, güzeldi sizin gibi... Neredeyse sizin kadar genç ve güzeldi, efendim.”

“Ah, o halde umarım gençliği, güzelliği yardımcı olmuştur kendisine!” diye şaka ettim. “Genç ve güzel olmamızdan hoşlandığı belli.”

“Evet hoşlanırdı,” diye bana hak verdi Bayan Grose. “Gençleri, güzelleri severdi.” Bunu söyler söylemez, bir yanlışlık yaptığını anlamıştı! “Yani onun huyu böyledir, demek istiyorum, evin efendisinin” dedi.

Çok şaşırmıştım. “Önce kimden söz ediyordun?” dedim. Anlamamış gibi baktı, ama kızardı da. “Kimden olacak *ondan*.”

“Evin efendisinden mi?”

“Başka kim olabilir?”

Ortada ondan başka kimsenin bulunmadığı öylesine açıktı ki, Bayan Grose’un istemeden ağzından bir şeyler kaçırıldığı duygusuna kapıldığımı hemen aklımdan çıkardım; yalnızca öğrenmek istediğim şeyi sordum: “Eski öğretmen... Çocukta herhangi bir şey gördü mü?”

“İyi olmayan bir şey mi? Bana söylemedi.”

Sorumu tam yanıtladığından kuşkuluydum ama bu kuşkuyu yendim. “Dikkatli, titiz biri miydi?” diye sordum.

“Kimi şeylerde evet,” dedi. Dosdoğru konuşmaya çaba gösterir gibiydi.

“Ama her şeyde değil, öyle mi?”

Gene düşündü: “Artık burada değil. Arkasından konuşmak istemiyorum.”

Çabucak hak verdim ona. “Duygularını anlıyorum,” dedim; ancak az sonra duygularına ters düşmediğini sandığım bir başka noktayı sordum: “Burada mı öldü?”

“Hayır. Çıkıp gitti.” Bilmem neden, Bayan Grose’un sözü kısa kesmesi bende bu işte bir belirsizlik bulunduğu düşüncesini uyandırmıştı. “Ölmeye mi gitti?” dedim. Pencereden dışarı bakmaya başladı. Ancak Bly’da çalışmak üzere işe giren bir kimseden neler beklendiğini bilmenin hakkım olduğu varsayımıyla üsteledim: “Hastalanıp evine mi gitti demek istiyorsun?”

“Sanmam; bu evde hastalanmadı. Burada bir yıl çalıştıktan sonra kısa bir tatil için evine gitmek istediğini söyledi.

Bu kadar çalıştığına göre hak etmişti tatili. O günlerde genç bir kadın vardı burada, bir sütanne. İşi bittiğinde gitmeyip kalmıştı. İyi, akıllı bir kız; öğretmen izinliyken çocukları hepten o üstüne almıştı. Ama bizim genç bayan hiç geri dönmedi. Tam onu beklediğim gün efendimden ölüm haberini aldım.”

Duyduklarım beni düşündürmüştü. “Peki neden ölmüş?”

“Bilmem ki. Efendim bana bir şey söylemedi! Ama izin verin de artık işimin başına döneyim.”

3

Neyse ki aklım başka yerdeydi de böyle bana sırt çevirip gitmesini, birbirimize karşı beslediğimiz saygının büyümesini engelleyecek bir davranış saymadım. Küçük Miles'ı eve getirmemden sonraki tatlı şaşkınlık ve coşku havası içinde onunla öncekinden de büyük bir içtenlikle birbirimize yaklaştık. Böyle bir çocuğun okuldan atılmasını canavarca bir tutum olarak nitelemeye artık hazırdım. O gün buluşma yerine biraz geç gittim; Miles'ı gördüğümde, arabanın onu indirdiği hanın kapısında durmuş yolumu bekliyordu; kız kardeşini görünce nasıl hemen anladıysam Miles'ı görür görmez de anladım ki, o da Flora gibi, hem dış görünüşünde, hem de içinde, tazelikten gelen aydınlığı, saflıktan gelen aynı şaşmaz güzel kokuyu taşıyordu. İnanılmayacak kadar güzeldi; Bayan Grose gerçeğin tam üstüne basmıştı; Miles'ın yanında, bir tür sevecenlik tutkusunun dışında her duygu silinip gidiyordu. Hemen oracıkta gönlümü kaptırdım ona; bunun en önemli nedeni de başka çocuklarda rastlamadığım ölçüde kutsal bir yönünün bulunması, dünyada sevgiden başka hiçbir şey bilmediğini gösteren anlatılmaz bir havaya bürünmüş olmasıydı. Kimse kötüye çıkan adını ondan daha büyük bir saflıkla taşıyamazdı; Bly'a vardığımızda artık odamdaki çekmecedeki kilitli duran o korkunç mektubun –hakarete uğra-

manın öfkesiyle birlikte– içimde uyanan büyük bir şaşkınlıktan başka bir etkisi kalmamıştı. Bayan Grose’la yalnız kalır kalmaz ona mektubun gülünç olduğunu söyledim.

Anında beni anladı. “Ona yükledikleri acımasız suç mu?” dedi.

“Doğru olduğunu bir an bile düşünemem. Şuna bir *bak-sana* canım!”

Sanki onun tatlılığını ilk ben bulmuşum gibi davranışımı Bayan Grose gülümseyerek karşıladı. “Ben de bakmaktan başka bir şey yapmıyorum zaten, kuşkunuz olmasın, efendim,” dedi ve hemen ekledi: “Şimdi ne diyeceksiniz?”

“Mektuba yanıt olarak mı?” Çoktan kararımı vermiştim. “Hiçbir şey,” dedim.

“Peki, amcasına?”

Çok kesindim: “Hiçbir şey.”

“Çocuğun kendisine?”

Olağanüstüydüm: “Hiçbir şey.”

Ağzını önlüğüyle iyice bir sildi. “Öyleyse ben de yanınızdayım, bu işin içinden çıkarız,” dedi.

Ben de coşkuyla onu yanıtladım: “Evet çıkarız!” Ona elimi uzattım, bu sözle aramızda ant içmiş olduk.

Bir an beni bırakmadı; sonra boşta kalan eliyle yine önlüğünü savurdu. “Kusura bakmazsanız, efendim, sizi bir...”

“Öpmek mi istiyorsun? Hayır, hiç bakmam,” diyerek bu iyi yürekli kadıncağıza sarıldım. İki kız kardeş gibi kucaklaştıktan sonra kendimizi eskisinden de güçlü ve öfkeli bulduk.

En azından o gün için öyleydik. Bu sıralarda o kadar çok şey oldu ki, anımsadıklarımı biraz açık seçik bir hale getirebilmek için nasıl büyük bir beceri gerekeceğini düşünüyorum. Geriye baktığımda en şaşıtığım şey, kabullendiğim durum oluyor. Dostumla birlikte bu işin içinden çıkmayı üstlenirken, bunun gerektirdiği çabanın büyüklüğünü, bağlantılarının ne denli uzaklara gittiğini, güçlüğünü görmemi engelleyen bir büyüünün etkisi altında kalmış ol-

malıyım. O sıralarda büyük bir sevgi ve acıma dalgasının sırtında, yükseklerde dolaşıyordum. Bilgisizliğim, aklımın karışıklığı, belki de gururum yüzünden, öğrenimi henüz başlama noktasında olan bir çocukla baş etmeyi kolay bir iş sanmıştım. Tatilin bitiminde Miles'ın çalışmalarına yeniden başlaması için ne gibi bir yol düşündüğümü bugün bile anımsamış değilim. Evet, o güzel yaz boyunca, benimle ders yapacağı konusunda hepimizce benimsenmiş bir varsayım bulunuyordu; ama şimdi biliyorum ki, içimizde o haftalarda ders alan biri varsa, o da bendim. En başta, kendi küçük, kapanık yaşamının bana hiç öğretmediği bir şeyi öğrendim; eğlenmeyi, dahası eğlendirmeyi, yarını düşünmeden yaşamayı öğrendim. Bir anlamda ilk kez, alabildiğine geniş bir alanda, açık havayı, özgürlüğü, yaz günlerinin müziğini, doğanın gizlerini tanıyordum. Sonra saygı da vardı; sayılmak çok hoşuma gidiyordu. Ah, her şey –bilecek düzenlenmiş olmasa bile– derin bir tuzaktı benim için; düş gücümü, duyarlığımı ya da içimde kolayca coşkuya kapılan ne varsa yakalayan bir tuzak. Olanları en iyi şöyle açıklayabilirim: Boş bulunmuştum. Çocuklar bana öyle az yük oluyor, öylesine olağanüstü bir yumuşak başlılıkla davranıyorlardı ki! O günlerde fırtınalı geleceğin (çünkü bütün gelecekler fırtınalıdır) onlara neler getireceğini, onları nasıl yaralayabileceğini de belli belirsiz düşünürdüm. Sağlık ve mutluluğun çiçeği açmıştı yüzlerinde; yine de sanki bana emanet edilen soylu birer prens ve prenestiler de yapılacak en doğru iş onları her şeyden koruyup sakınmaktı; düşlerimde beliren görünümüyle ileriki yıllar, ancak bu bahçeyle parkın romantik bir uzantısı, bir saray olabilirdi. Önceki yaşamımızdaki dinginliği şimdi bu kadar çekici görmemin nedeni de, kuşkusuz, en çok bu durgunluğun içinde sessizce toparlanıp bekleyen, sonra birdenbire patlayan olaydı. Ormanda çöküp pusuya yatan yabanıl bir hayvanın ansızın atlayışı gibiydi bu olay.

İlk haftalarda günler uzundu; çocukların en uslu oldukları günlerde, akşamüstüne yakın, benim saatim dediğim bir zaman vardı; öğrencilerim bu saatte yemeklerini yiyip yatmış olur, ben de yatmadan önce bir süre kendi kendime kalır, parkta dolaşırdım. Küçük dostlarımı ne denli sevsem de günün en hoşlandığım zamanıydı bu; gün ışığı solar, daha doğrusu gün biraz daha oyalanırken, kızaran gökyüzünden ağaçlardaki kuşların son çağrıları duyulur, ben de sahip olma duygusuna yakın, gurur okşayan, hoşuma giden bir duyguyla dopdolu, bu güzel, bu ağırbaşlı evin bir kez daha tadını çıkarırdım. Bu dakikalarda dingin olduğumu ve bu işe başlamakla iyi ettiğimi görerek mutluluk duyardım. Kuşkusuz, bana mutluluk veren başka bir şey de, ısrarlarına dayanamayarak verdiği işi kabul ettiğim kişinin –aklına geliyorsa eğer– basiretli, sessiz, akli başında, genellikle çok iyi yol-yordam bilen biri olduğumu görerek sevineceğini düşünmektir. Yapmamı istediği, yapacağını umduğu şeyleri yapmıyordum; bunu başarabilmem bana beklediğimden de büyük bir kıvanç veriyordu. Kısacası, kendimi olağanüstü bir genç kadın olarak gördüğümü, bunun bir gün herkesçe bilineceğine inanarak avunduğumu söyleyebilirim. Eh, çok geçmeden belirtileri baş gösteren olayları göğüslemek için de olağanüstü biri olmak gerekecekti hani.

Olay bir akşamüstü, tam benim saatimin orta yerinde oldu: Çocukları yatırmış, her zamanki gezintime çıkmıştım. Bu saatlerde sık sık aklıma gelen, şimdi burada belirtmekten kaçınmadığım bir düşünce de, bu gezintilerden birinde, masallardaki gibi ansızın birine rastlamanın çok hoş olacağıydı. Yolun dönemecinde birden karşımda birisi belirecek, yüzündeki gülümsemeye değerimi bildiğini belli edecekti. İstedikim buydu yalnızca... *Bilmesini* istiyordum; bildiğinden emin olmanın tek yolu da yakışıklı yüzünde bu bilgiyi, bu bilgiden gelen tatlı aydınlığı görmektir. İşte ilk olay gerçekleştiğinde, gözlerimin önünde bütün netliğiyle canlanan bu yüz-

le birlikteydim; uzun haziran gününün sonunda ağaçlık bir yerden çıkıp evi karşımda gördüğümde, olduğum yerde donup kaldım. Böyle durmamın nedeni, düş gücümle yaratabileceğim hiçbir görüntünün beni sarsamayacağı denli büyük bir güçle sarsan bir duygu, kurduğum düşün bir anda gerçekleştiği duygusuydu. Gerçekten de orada duruyordu; ama ta yukarılarda, çimlerin ötesinde, o ilk gün Flora'nın beni gezdirdiği kulenin tepesindeydi. Benim aralarında pek ayırım yapamadığım, ama her nedense, eski ve yeni kule diye birbirinden ayırt edilen, kare biçiminde, uyumsuz, mazgallı bir çift yapıdan biriydi bu. Evin birbirine karşıt iki yanında yer alan kuleler, büyük bir olasılıkla birer mimarlık garibesiydi; iyi yanları, binadan pek ayrı durmamaları, onları aşırı gösterişli yapacak ölçüde yüksek olmamalarıydı; eski süslemelelerinden, romantik çağın yeniden canlandığı, şimdiden geçmişin saygınlığını kazanan bir dönemde yapıldıkları anlaşılıyordu. Onları beğenir, onlara ilişkin düşler kurardım; ne de olsa hepimiz, özellikle alacakaranlıktaki yükselişleriyle sahi-ci mazgalların görkemliliğinden pay alabiliydik; gene de gözümde sık sık canlandırdığım kişinin, böylesine yüksek bir yerde durması pek akla yakın gelmedi bana.

Akşamüstünün alaca aydınlığında gördüğüm bu kimse- nin bende güçlü iki ayrı duygu dalgası yarattığını anımsıyorum; bunlardan biri, onu ilk gördüğüm anda birden çarpılışım, ikincisiyse duyduğum büyük şaşkınlıktı. Şaşırmıştım çünkü onun ilk sandığım kişi olmadığını anlamıştım; göz göze geldiğim adam, benim ilk anda gördüğümü sandığım kişi değildi. Bu nedenle, karşımdaki görüntü beni aradan geçen bunca yıldan sonra bugün bile anlatacak sözcük bulamadığım bir şaşkınlığa boğdu. Kapalı ortamda yetişmiş bir genç kız için, ıssız bir yerde tanımadığı bir adamla karşılaşmak yeterince korkutucu bir olay sayılabilir; üstelik bu adam, bir-iki saniye içinde iyice anladım ki, benim sandığım kişi olmadığı gibi, tanıdığım herhangi başka biri de değildi. Ne Har-

ley Sokağı'nda görmüştüm bu yüzü, ne de başka yerde. Üstelik onun görünmesiyle burası benim için, çok garip bir ıssızlık içine gömülmüştü. İlk kez olup bitenleri eksiksiz bir biçimde dile getirmeye çalıştığım şu anda o dakikadaki duygularımı olduğu gibi yeniden yaşıyorum. Ben gördüklerimi algılamaya çalışırken, çevremdeki her şeye sanki ölümün eli değmişti. Şimdi bu satırları yazarken, akşamın bütün seslerinin o anda derin bir suskunluğa dönüştüğünü duyar gibiyim. Kargalar altın sarısı gökyüzünde bağışmayı bırakmış, benim bu dost saatimin sesi soluğu çıkmaz olmuştu. Ancak doğada başka bir değişiklik yoktu; varsa bile, bu benim çevremi daha garip bir biçimde açık seçik görmemdeydi. Gök gene altın sarısı, hava gene berrak, mazgalların üstünden bana bakan adam da çerçevesinin içindeki bir resim kadar belirgindi. O denli ki, kimlerin bu adam olabileceğini, ama olmadığını olağanüstü bir hızla aklımdan geçirdim. Aramızdaki uzaklığın iki ucunda, yüz yüze kaldığımız süre, bu adam aklımdan geçirdiklerimden hiçbirisi değilse, acaba kim olabilir, diye derin bir merakla kendi kendime sormama, yanıt bulamayınca merakımın daha da derinleştiğini sezmemeye yetecek denli uzundu.

Kimi durumlarda en önemli nokta ya da önemli noktalardan biri, olayın ne kadar sürdüğünü kestirebilmektir. Siz ne dersiniz deyin, benim başımdan geçen bu olay, hiçbirinin işe yaramadığı anlaşılan bir düzine olasılığı gözden geçirecek, evde varlığından haberim olmayan birinin nasıl bulunabileceğini –hem de kim bilir ne zamandan beri?– düşünmemeye yetecek denli uzun sürdü. Görevim gereği, böyle birinin varlığından habersiz kalmamalı, böyle birinin orada bulunmamasını sağlamalıydım, diye düşünerek hafifçe öfkelenen denli uzun sürdü. Her neyse, şapkasız gelmesinin teklifsizliğinde bir parça saygısızlık bulunduğunu anımsadığım bu ziyaretçi, orada duruşunun bende uyandırdığı sorunun aynısını soran, araştıran bakışlarla gözlerini üzerime dikip baktı-

ğı süre içinde sürdü bu olay. Birbirimize seslenemeyecek denli uzaktaydık ama öyle bir an geldi ki, biraz daha yakın olsak, karşılıklı dik dik bakışmamız ancak sessizliği bozan bir meydan okuyuşla sonuçlanabilirdi. Kulenin evden uzak köşelerinden birindeydi; öylece dimdik duruyordu; her iki elini korkuluğa dayamıştı sanırım. Bu sayfanın üzerine yazdığım harfleri gördüğüm gibi gördüm onu; tam bir dakika sonra, sanki görüntüyü çeşitlemek istercesine, yerini değiştirdi; hep bana bakarak sahanlığı geçti, öteki uçta durdu. Evet, bu geçiş sırasında gözlerini benden hiç ayırmadığını kesinlikle biliyorum; şimdi bile, yürürken elinin bir mazgaldan ötekine geçişini görebiliyorum. Karşı köşede, ancak daha kısa bir süre, durdu; dönüp giderken bile bakışları hâlâ üzerimde çakılıydı... Arkasını döndü. Başka bir şey bilmiyorum.

Bu ilk olayla ilgili başka bir şeyler daha olur diye beklemedim değil; ne kadar çok sarsılsam da bir o kadar derine çakılıp kaldım orada. Bly'da benim bilmediğim bir giz, bir Udolpho gizi ya da deli biri, herkesten habersiz odasında kapalı tutulan, adı ağza alınamayan bir hısım mı vardı acaba? Bu düşünceyi zihnimde ne kadar evirip çevirdiğimi, merak ve korkuyla iyice aklım karışmış bir durumda orada ne kadar kaldığımı bilemiyorum; anımsadığım tek şey, eve girdiğimde karanlığın iyiden iyiye çökmüş olduğu. Aradan geçen süre içinde sınırlarımın gerginliği beni ayakta tutmuş olmalı, çünkü evin çevresinde dolanırken dört-beş kilometre yol yürüdüğüm anlaşılıyor. Yine de, korkunun içimde bu ilk doğuşu, daha sonra altında ezileceğim duyguların yanında, olağan, zararsız bir ürperti gibi kalıyor. İşin en garip yanını –en azından geri kalan yanları kadar garip olan yanını– eve girip Bayan Grose'la karşılaşınca fark ettim. Olaylar dizisinin genel akışı içinde bu sahneyi, bu sahnenin üzerimde bıraktığı izlenimi anımsıyorum: Tahta kaplamalı beyaz duvarlarında asılı portreleri, yerdeki kırmızı halısıyla lambaları ışıldayan geniş hol ve dostumun iyi yüzünde geç kaldığımın farkında olduğunu çabucak belli eden bir şaşkınlık. Beni görünce içinin rahatladığını anlatan candan tavrından

hemen sezinledim ki, başımdan geçen olayla ilgili en ufak bir bilgisi yoktu. Onun rahat yüzünün beni kendime getireceğini önceden düşünememiştim; gördüğüm şeyin önemini iyice anlamam için Bayan Grose'a olanlardan söz açmayıp duraksadığımı görmem gerekti. Olayların tümü içinde sanırım en garibi, gerçek bir korku duymaya başlamamla, dostumu koruma içgüdüsünün birlikte ortaya çıkmasıydı. Böylece hemen oracıkta, sevimli holün ortasında Bayan Grose daha gözlerini yüzümden ayırmadan, o günlerde adını koyamayacağım bir nedenle bir şeyler alt üst oldu içimde; eve geç dönmemi belli belirsiz gecenin güzelliğine bağlayarak, çiğden ıslanmış ayaklarımı bahane ederek çabucak odama çıktım.

Odamda işin görünüşü başkaydı; aradan günler geçtiği halde, çok ama çok garip bir olayla karşılaştığımı düşünüyordum. Kimi günler kaçınılmaz bir görevi savsaklayarak odama kapanıp saatlerce, dakikalarca düşündüğüm oldu. Şimdilik dayanıyordum ama çok geçmeden sinirlerimin bozulacağından korkuyordum. Düşüne düşünce ulaştığım gerçek, beni anlaşılmaz bir biçimde, ama gene de çok yakından ilgilendiren konuğun kimliğini açıklayamadığımdı. Aileyle ilgili bir sorun, bir söylenti olup olmadığını, soru sormadan, dikkat çekmeden araştırmam çok zaman almadı. Geçirdiğim sarsıntı bütün duyularımı keskinleştirmişti sanırım; yalnızca üç gün süreyle daha dikkatli davranmak, hizmetçilerin beni kandırmadığını ya da bir "şaka"ya kurban gitmediğimi anlamama yetti. Benim bildiğim her neyse, bundan çevremdekilerin haberi yoktu. Buradan çıkarılabilecek tek akli başında sonuç da, haddini bilmez biriyile karşılaşmış olmamdı. Olan buydu; odama saklanarak kapıyı kilitletiğim zamanlar kendi kendime hep bunu yineliyordum. Hepimizden habersiz girmişti evimize; eski evlere meraklı pervasız bir gezgin kimseye görünmeden içeri girmiş, evin ufku en geniş noktasından çevredeki görünümün tadını çıkarmanın yolu-

nu bulmuş, sonra da geldiği gibi gizlice çıkıp gitmişti. Bana öyle dik dik bakması pervasızlığının bir parçasıydı. İşin iyi yanı, onu kesinlikle bir daha görmeyeceğimizdi.

Açıkçası, iyimserliğimin bir nedeni de, işimin çekiciliği karşısında her şeyin önemini yitirmiş olmasıydı. İşimin çekici yanı Miles'la ve Flora'yla birlikte yaşamaktan başka bir şey değildi; işimi bana en çok sevdiren de, sıkıntılı zamanlarda kendimi işime verebileceğimi düşünmektir. Küçük öğrencilerimin tatlılığı benim için sürekli bir sevinç kaynağıydı; başlangıçtaki korkularımın boş olduğunu, işimi renksiz, cansıkıcı, düz yazı parçaları gibi bıktırıcı bulacağımı sanıp keyfimi kaçırdığımı anımsayarak şaşıyordum. Ne renksiz, ne de usandırıcı olacağına benziyordu işim. Her gün yaşanan bir güzellik nasıl çekici olmazdı? Çocuk odasının tatlı öyküleri, ders odasının şiiriydi tüm yaşamımız. Kuşkusuz, yalnızca roman, öykü ve şiirler üstünde çalıştığımızı söylemek istemiyorum; demek istediğim, küçük arkadaşlarımın bende uyandırdığı ilginin niteliği, en iyi bu karşılaştırmayla tanımlanıyor. Bunu ancak şöyle anlatabilirim: Çocuklara alışacağım yerde, durmadan (bütün öğretmenler tanığımdır, görülmuş şey değil bu) onlarda yenilikler buluyordum. Yalnız bir konuda buluşlarımın sonu gelmişti: Miles'ın okuldaki davranışlarını örtten koyu karanlık bir türlü dağılmamıştı. Ancak bu gize acı çekmeden katlanmam hemen sağlanmıştı. Daha doğrusu, belki de Miles'ın kendisi, tek bir söz bile söylemeden, bu işi açıklığa kavuşturmaya yetmiş, ona yüklenen suçun anlamsızlığını göstermişti. Vardığım bu sonuç onun yanağında tomurcuklanan saflığın sahici pembe gülü gibi apaçık ortadaydı: Çocuğun tek suçu, okulun o korkunç, kirli, küçük dünyasında barınamayacak denli saf ve temiz olmasıydı; bunun cezasını çekmişti. Miles gibi başkalarına benzemeyen, üstün nitelikler taşıyan kimseler karşısında çoğunluk –budala, alçak müdürler bile bu çoğunluğun içindeydiler– her zaman ve hiç şaşmadan, öç almaya yönelir, diye düşünüyordum acı acı.

Her iki çocukta da bulunan bu tek kusurun Miles'ı aptalın biri haline getirmediği de kesindi. Öyle bir yumuşaklık vardı ki çocuklarda, bu onları (nasıl anlatmalı?) karşındakilerle kişisel olmayan bir ilişki içine soktuğu gibi, cezalandırılmalarını da olanaksızlaştırıyordu. Kabahat bulunacak (en azından ahlak bakımından) tek yanları olmayan masal çocukları gibiydiler. Özellikle Miles'ı, geçmişsiz bir çocuk gibi gördüğümü anımsıyorum. Küçük çocuklarda zaten pek geçmiş aranmaz, ancak bu güzel çocuğun onun yaşında hiç kimse de görmediğim bir yönü vardı; son derece duyarlı olmakla birlikte, bir o kadar da mutluydu; öyle ki, sanki her gün yaşama yeni baştan başlıyor gibiydi. Bir saniye bile acı çekmemişti. Bunu, onun hiçbir zaman gerçekten cezalandırılmadığını gösteren bir kanıt olarak aldım. Bir kötülüğü olsaydı, bunun acısını ondan çıkarırlar, ben de ondaki geri tepmesinden bunu anlar, çektiği acının bıraktığı izleri bulurdum. Oysa hiçbir iz yoktu; demek Miles bir melekti. Okuldan hiç söz etmiyor, ne bir arkadaş, ne de bir öğretmenin adını anıyordu; ben de kendi hesabıma adlarını ağzıma almayacak denli kızgındım onlara. Kuşkusuz, büyülenmişim de ondan; işin en şaşılması yanı da, daha o zaman bir büyü'nün etkisi altında olduğumu çok iyi bilmemdi. Ama kendimi kapıp koyuverdim; her acıyı dindiren bir büyüydü bu; benim derdimse tek değil, çoktu. Evden her şeyin yolunda gitmediğini anlatan tedirgin edici mektuplar alıyordum. Ama çocuklarımin yanındayken dünyada neyin önemi vardı ki? Bölük pörçük yalnız kalışlarımda kendime hep bu soruyu soruyordum. Tatlılıkları gözlerimi kamaştırmıştı.

Sözü uzatmayalım, çok şiddetli ve uzun uzun yağmur yağın bir pazar günü topluca kiliseye gidemedik. Akşama doğru Bayan Grose'la, gece hava açılırsa, son ayine gitmeyi kararlaştırmıştık. Şansımıza yağmur dindi, ben de parkı geçtikten sonra yirmi dakika kadar çeken güzel köy

yolunda yapacağımız yürüyüş için hazırlandım. Meslektaşımın buluşmak üzere aşağı indiğimde, yalnız pazar günleri akşam çayını içtiğimiz “büyüklerin” yemek odasında, o maun ağacıyla pirinçten oluşan soğuk, temiz taptınakta çocuklarla otururken –biraz da yakışsız bir biçimde herkesin gözü önünde– onardığım bir çift eldiven aklıma geldi. Onları yemek odasında bırakmıştım, gidip almak istedim. Gün kararmak üzereydi ama odada hâlâ öğleden sonranın aydınlığı vardı; eşiği geçer geçmez, aradığım eldivenlerin o sırada kapalı bulunan geniş pencerenin yanındaki koltukta durduğunu gördüğüm gibi, pencerenin öteki yanından içeri doğru bakmakta olan birinin varlığını da ayırt ettim. Odaya attığım tek adım onu görmeme yetmişti; her şey bir anda oldu. İçeriye gözetleyen, daha önce gördüğüm kimseydi. Böylece yeniden görünüşünde daha açık seçikti demiyorum, çünkü bu olanaksız, ancak daha yakından görüldüğü için, bu ikinci karşılaşmamız ilişkimizde ileri bir adım oluşturuyordu; ona bakarken soluğum durdu, her yanım buz kesildi. Görünüşü öncekinin aynıydı, tıpkı daha önce olduğu gibi belden yukarısı görünüyordu; çünkü, yemek odası giriş katında olduğu halde, önünde durduğu pencere terasa açılmıyordu. Yüzü cama yakındı; ancak, ne gariptir, bu yakın görüş yalnızca önceki karşılaşmamızın şiddetini anlamama yaradı. Bir-iki saniyeden fazla kalmadı –onun da beni gördüğünü ve tanıdığını kesinlikle saptamama yetmişti bu süre– yine de sanki yıllardır ona bakıyormuşum, onunla hep tanışmışım gibi geldi. Yalnız bu kez daha önce olmayan bir şey oldu; odanın öbür ucundaki camın arkasından yüzüme bakışı önceki gibi derin ve sertti, ancak bu bakışın bir an için benden ayrılarak sırayla odadaki başka kimi şeylerin üzerinde dolaştığını gördüm. Yeni bir sarsıntıyla hemen anladım; oraya kesinlikle benim için gelmemişi. Aradığı başkasıydı.

Bu bilginin zihnimde yarattığı aydınlanma –çünkü geçirdiğim korkunun ortasında yeni bir şey öğrenmiştim– üzerimde çok olağanüstü bir etki yaptı; içimde birden bir görev duygusuyla bir yüreklilik titreşiminin başladığını sezinledim. Yüreklilik diyorum, çünkü kuşkusuz korkudan çoktan kendimden geçmiştim. Hemen hızla kapıdan geri çıktım, evin kapısına atıldım, yola fırlayarak elimden geldiğince büyük bir hızla koşup terası geçtim; köşeyi döndüğümde onunla yüz yüze gelecektim. Ama hiçbir şey çıkmadı karşıma; konuğum yok olmuştu. Bunun yarattığı rahatlamayla durdum; neredeyse yerimde yığılıp kalmıştım ama iyice çevreme bakınarak yeniden görünmesi için ona zaman verdim. Zaman diyorum ama bu zaman, ne kadar sürdü? Bugün bu gibi olayların ne kadar sürdüğü konusunda işe yarar bir şey söyleyemiyorum. O anda zaman duygusundan yoksun kalmış olmalıyım; bu olaylar bana gerçekten göründükleri kadar uzun sürmüş olamaz. Terasla çevresindeki her yer, çimler ve çimlerin ötesindeki bahçe, büyük parkın görebildiğim her yanı görülmemiş bir boşlukla bomboştu. Küme küme çalılarla kocaman ağaçlar vardı, ancak bunların hiçbirinin arkasında gizlenmediğini açıkça ve kesinlikle bildiğimi anımsıyorum. Ya oradaydı, ya da değildi; ben görmüyorsam, orada yok demekti. Bunu iyice anlamıştım. Sonra geri dönecek yerde, içgüdüme uyarak pencereye yöneldim. Onun durduğu noktada durmam gerektiğini düşünüyordum belli belirsiz. Öyle de yaptım; yüzümü cama dayayarak ben de onun gibi odanın içine doğru baktım. Aynı anda Bayan Grose, sanki onun görüş alanını belirlememe yardım etmek istercesine, az önce benim yaptığım gibi holden yemek odasına girdi. Birden her şeyi yeniden yaşadım. Ben nasıl konuğumu gördüysem, Bayan Grose da beni öyle gördü; o da benim gibi yerinde kalakaldı; görüntüm onda, benim geçirdiğim sarsıntıya benzer bir sarsıntı yaratmıştı. Yüzü bembeyaz kesildi; be-

nim rengim de o denli uçmuş muydu acaba? Kısa bir süre bana baktı; sonra tıpkı benim gibi geri döndü, aynı yoldan bulunduğum yere gelmek üzere dışarı çıkıp köşeyi döndüğünü, az sonra onu karşımda göreceğimi biliyordum. Yerimden kımıldamadım. Onu beklerken aklımdan çok şeyler geçti; ancak burada bunlardan yalnız birine yer vermek istiyorum. Merak etmiştim, peki o niçin korkmuştu acaba?

Evin köşesini dönüp de karşımda boy gösterince, neden korktuğu anlaşıldı. “Neyiniz var? Ne oldu? Söyler misiniz?” Şimdi yüzü kızarmış, soluk soluğa kalmıştı. İyice yaklaşıp dek bir şey söylemedim. “Bana mı ne oldu?” Yüzüm görülmeye değer bir durumdaydı sanırım. Ekledim: “Belli oluyor mu?”

“Bembeyaz kesilmişsiniz. Yüzünüz korkunç.”

Düşündüm; bu söz üzerine, kimsenin saflığından çekinmememe gerek kalmamıştı; Bayan Grose’un saflığını korumak gereğini de bir anda duymaz oldum. Onu yanıtlamakta biraz geciktiysem, bunun nedeni, söyleyeceğimi sakınmak isteği değildi. Elimi uzattım, tuttu. Onu bir an bırakmadım. Yakınlığı beni rahatlatıyordu. Çekingen şaşkınlığında kendime bir çeşit destek buluyordum. “Kiliseye gitmek için aradın beni, değil mi? Gidemeyeceğim.”

“Bir şey mi var?”

“Evet. Artık sana söylemeliyim. Görünüşüm çok mu garipti?”

“Pencereden mi? Korkunç.”

“Eh,” dedim. “Korkmuştum.” Bayan Grose’un gözlerine bakınca korkutulmayı hiç istemediği ama görevi gereği, esaslı bir güçlüğü benimle paylaşmaya zorunlu olduğunu da bil-

diği anlaşılıyordu. Kesin kararımı vermiştim: Paylaşacaktı!
“Az önce yemek odasının penceresinden gördüğün, benim gördüğüm şeyin yüzümdeki etkisiydi – benim daha önce gördüğüm şey çok daha kötüydü.”

Elimi biraz sıktı. “Neydi o?” dedi.

“Olağanüstü bir adam. İçeri bakıyordu.”

“Hangi olağanüstü adam?”

“Hiç bilmiyorum.”

Bayan Grose boş yere çevremize bakındı. “Nereye gitti öyleyse?”

“Onu da bilemem.”

“Daha önce gördüğünüz biri mi?”

“Evet. Bir kez görmüştüm. Eski kulenin üstünde.” Bana daha dikkatlice baktı: “Yabancı biri mi yani?”

“Yabancı! Hem de nasıl!”

“Bana söz etmemiştiniz?”

“Hayır etmedim – nedenlerim vardı. Ama artık nasılsa anladın –”

Bayan Grose’un yuvarlak gözleri bu suçlamaya karşı çıktı. “Yok! Anlamadım,” dedi kısaca. “Eğer siz kim olabileceğini düşünemiyorsanız, ben nasıl anlarım?”

“Doğru hiç düşünemiyorum.”

“Kuleden başka bir yerde gördünüz mü onu?”

“Bir de az önce tam burada.”

Bayan Grose yine çevreye göz gezdirdi. “Kulenin tepesinde ne yapıyordu?”

“Hiç, durmuş aşağıya, bana bakıyordu.”

Bir an düşündü. “Efendiden biri miydi?”

Hiç duraksamadan yanıtladığımı gördüm: “Hayır.” Bayan Grose bakakaldı. “Hayır, değildi.”

“O zaman evde çalışanlardan biri olmasın? Ya da köyden biri?”

“Evden, köyden hiç kimse değildi. Hiç kimse. Sana söylemedim, ama araştırdım.”

Rahat bir nefes aldı. Tanıdık olmaması her nedense iyi bir şeydi demek, bizi pek bir yere götürmese de. “Ama eğer efendiden biri değilse?..”

“Ne miydi? Korkunçtu!”

“Korkunç mu?”

“Bu adam – Ah! Bilmem ki neydi. Biliyorsam Tanrı yardımcım olsun.”

Bayan Grose bir kez daha çevresine bakındı; gözünü ilerdeki karanlıklara dikti; sonra, kendini toparlayarak bana dönüp damdan düşercesine, “Kilise saati geçiyor,” dedi.

“Ah, ben hiç kiliseye gidecek halde değilim.”

“İyi gelmez miydi?”

Başımla evi göstererek, “Onlar için iyi olmaz,” dedim.

“Çocuklar için mi?”

“Şimdi onları yalnız bırakamam.”

“Korkuyor musunuz?”

“O adamdan korkuyorum.”

İlk kez Bayan Grose’un geniş yüzünde daha keskin bir bincin uzak, belli belirsiz pırıltısını gördüm: Benim kulağına koymadığım, şimdilik ne olduğunu bilmediğim bir düşünce geç de olsa doğmuştu zihninde. Nasıl olduysa anlamıştım bunu. Bu düşünceyi ondan öğrenebileceğimi hemen sezindiğimi de anımsıyorum: Konuşacağı, beni biraz daha sorguya çekmek istemesinden de belliydi.

“Ne zaman oldu – kulede?”

“Bu ayın ortalarında. Aynı bu saatte.”

“Ortalık neredeyse kararırken mi?”

“Yok, karanlık basmamıştı. Şimdi seni gördüğüm gibi gördüm onu.”

“Nasıl girmiş olabilir içeri?”

“Ve sonra nasıl çıkıp gitti?” diyerek güldüm. “Kendisine sormak fırsatını bulamadım.” Sonra ekledim, “Görüyorsun ki bu akşam başaramadı içeri girmeyi.”

“Yalnızca gözetliyor, öyle mi?”

“Umarım daha ileri gitmez.” Artık elimi bırakmış, yüzünü benden çevirmişti. Bir an bekledikten sonra: “Haydi sen kiliseye git. Güle güle. Ben beklemeliyim,” dedim.

Yavaşça yine bana döndü. “Çocuklar için mi korkuyorsunuz!” dedi.

Uzun uzun baktık: “Sen korkmuyor musun?” diye sordum. Yanıt verecek yerde pencereye yaklaşarak yüzünü cama yapıştırdı. Bu arada ben konuşmamı sürdürdüm. “İçeriye nasıl gördüğünü görüyorsun değil mi?”

Kımıldamadı. “Burada ne kadar kaldı?”

“Ben dışarı çıkana kadar. Onunla karşılaşmak için geldim buraya.”

Bayan Grose sonunda pencereyi bırakarak bana döndü; yüzü çok anlamlıydı. “Ben olsam dışarı çıkamazdım,” dedi.

“Ben de çıkamazdım,” diye gene güldüm. “Ama çıktım. Görevim var benim.”

“Benim de var,” diye yanıtladı; sonra ekledi: “Neye benziyor?”

“Keşke söyleyebilsem!.. Ama kimseye benzemiyor.”

“Hiç kimseye mi?”

“Şapka giymemişti.” Bayan Grose’un yüzünde gitgide derinleşen umutsuzlukta bu sözün onun için bir anlam taşıdığını görerek, sözlerimi birbirini izleyen vuruşlarla sürdürdüm. “Kızıl saçlı, iyice kızıl ve kıvrıkcık; yüzü solgun, uzun; yüz hatları düzgün, güzel; bir de saçları kadar kızıl, garip, küçük favorileri var. Kaşları biraz daha koyuca; yay gibi; kaşlarını çok oynatan birine benziyor. Gözleri keskin... Garip... Korkunç garip; gözlerinin biraz ufak ve dik bakışlı olduğunu iyi biliyorum hepsi o kadar. Ağzı geniş, dudakları ince, favorilerinin dışında iyice tıraşlı. Oyuncuları andıran bir hali var gibi geldi bana.”

“Oyuncu mu?” diye sordu Bayan Grose, en azından o andaki görünüşüyle, hiç de oyun oynayan birine benzemiyordu.

“Ben hiç görmedim ama oyuncuları hep böyle düşünürüm. Uzun boylu, canlı, dimdik, ama” diye sürdürdüm sözümü, “kesinlikle, evet, kesinlikle, efendiden biri değil!”

Ben konuştuğum arkadaşımın rengi atmış, yuvarlak gözleri dışarı fırlamış, yumuşak ağzı açılmıştı: “Efendiden mi? Ona mı kalmış efendilik!” diye boğulurcasına bir ses çıkardı.

“Onu tanıyorsun demek?”

Gözle görülür bir biçimde kendini tutmaya çalışıyordu: “Ama yakışıklı öyle değil mi?”

Konuşması için ona nasıl yardım edebileceğimi şimdi anlamıştım. “Çok yakışıklı,” dedim.

“Giysileri?..”

“Başka birinin giysileriydi üstündekiler. Şıktı, ama kendinin değildi giydikleri.”

Sözlerimi doğrulayan bir iniltiyle, soluk soluğa, “Efendimin giysileri,” dedi.

Peşini bırakmadım, “Onu tanıyorsun!”

Bir an için durakladı; sonra hemen, “Quint!” diye bağırdı.

“Quint?”

“Peter Quint. Efendimin adamı, uşağı; buradayken.”

“Efendin buradayken mi?” Gene ağzı açık ama beni bekletmeden, bu kez her şeyi açıkladı: “Efendimin şapkasını giyemezdi... Ama başka şeylerini... Yelekler yok olurdu ortadan. Sonra efendim gitti. Quint tek başına kaldı.”

Söylenenleri anlamıştım. Ancak burada biraz durakladım. “Tek başına mı?”

“Bizimle tek başına.” Sonra daha derinlerden gelen bir sesle, “Başımıza geçti,” diye ekledi.

“Peki ne oldu ona?”

O durumda uzun bir süre yanıt vermeyince iyice aklım karıştı. Sonunda, “O da gitti,” dedi.

“Nereye gitti?”

Bu soru üzerine yüzü çok garip bir anlam kazandı. “Tanrı bilir nereye gittiğini,” dedi. “Öldü.”

“Öldü mü?” diye haykırdım. Söyleyeceği sözün olağanüstü niteliği karşısında ayağını sıkıca basmak istercesine bulunduğu yere yerleşerek, “Evet, Quint öldü,” dedi.

6

Benim –canlı bir örneğini gördüğümüz türden– görün-
tülerle karşılaşmaya korkunç yatkın olmam, arkadaşımın
yarı üzüntü, yarı acıma duygusu içinde, o günden sonra bu
yatkınlığımı hep bilmesiyle ortaya çıkan ve bundan böyle eli-
mizden geldiğince katlanacağımız durum karşısında ikimizi
birleştiren bu görüşmeyle kalmadık kuşkusuz. O akşamki
açıklamadan sonra bir saat kendime geledim; ikimiz de
kilisedeki ayine gidemedik; ama bizim de, ders odası olarak
kullandığımız odaya kapanır kapanmaz başlayan, her şeyin
ortaya döküldüğü, karşılıklı meydan okuma ve ant içmele-
rin ağlamalar, yeminler, verilen sözlerle doruğuna eriştiği,
küçük bir ayinimiz oldu. Her şeyin ortaya dökülmesinin so-
nucu olarak, içinde bulunduğumuz durumu en küçük ortak
öğesine indirgedik. Bayan Grose'un kendisi hiçbir şey, bir
gölgenin gölgesini bile görmemişti; evin içinde başına böyle
bir şey gelen hiç kimse de yoktu; başına gelenlerde öğretmen
hanım yalnızdı; buna karşın, Bayan Grose, aklımdan kuşku
duyduğunu hiçbir biçimde belli etmedi, kendisine söylediğim
gerçeği olduğu gibi benimsedi; sonunda bu konuda bana
gösterdiği saygı ve korkuyla karışık sevecenlik, ayrıcalık sa-
yılıp sayılmayacağı su götüreren durumumu anladığını göste-

riyordu; bugün bile onun unutamadığım sevecen soluğunu, insana özgü bir eli açıklığın en tatlı anısı olarak içimde taşıyorum.

Sonuç olarak da o akşam birlikte her şeye daha iyi göğüs gerebileceğimizi düşünüp böyle yapmayı kararlaştırdık. Bayan Grose'un benim gördüklerime karşı bağışıklığı vardı, ama gene de bu işte, onun üstüne düşen yükün benimkinden daha hafif olduğunu sanmıyordum. Ben kendi adıma, daha o günden öğrencilerimi korumak için nelere göğüs gerebileceğimi çok iyi biliyordum sanırım; oysa dürüst dostumun böylesine bağlayıcı bir anlaşmanın koşullarına uymak için hazırlıklı olduğu konusunda güven duymam biraz zaman aldı. Yeterince garip bir arkadaştım Bayan Grose için (bana gelen konuk kadar garip) ancak başımızdan geçenleri yeniden düşündüğüm şu anda anlıyorum ki, şanslı yanımız, ikimize de güven verebilen bir düşüncede ortak bir basamak noktası bulmamızdı. Bu düşünce, benim bir devinim daha yaparak korkunun kapalı iç odasından dışarı çıkmamı sağladı diyebilirim. Çıktığım yerde en azından avlunun havasını ciğerlerime çekmek olanağı vardı; gene burada Bayan Grose da bana katılabiliyordu. O akşam birbirimizden ayrılmadan önce, hangi yoldan güç kazandığımı şimdi çok iyi anımsıyorum. Gördüğüm şeyin her ayrıntısı üzerinde birçok kez durmuştuk.

“Başkasını aradığını söylemişsiniz, öyle değil mi? Sizi değil, başka birini?” diye sormuştu.

“Küçük Miles'ı arıyordu.” Birden zihnimde uğursuz bir aydınlık belirmişti. “Evet, oydu aradığı!”

“Nereden biliyorsunuz ama?”

“Biliyorum! Biliyorum! Biliyorum işte!” Sevincim büyüdü. “Hem sen de biliyorsun, dostum!”

Bunu yalanlamadı ama düşüncemin doğruluğuna kesinlikle güvenmem için bu bile gereksizdi. Her neyse, bir dakika sonra, “Ya onu görürse?” diye ekledi.

“Küçük Miles’ı mı? İşte istediği de bu ya.”

Yine çok korkmuştu. “Çocuğu mu istiyor?”

“Tanrı korusun! Adam, onlara görünmek istiyor.” Çocuklara görünmesi düşüncesi korkunçtu; gene de, her nasıl olduysa, bu düşüncenin henüz beni korkutmasına izin vermiyordum, dahası, konuşmamız sürdükçe, bu düşünceden fazla korkmamak gerektiğini hemen hemen kanıtlamayı başardım. Daha önce gördüğüm şeyi yeniden görebileceğimi kesinlikle biliyordum, ancak içimde bir ses, yürekli davranarak bu görüntüyle yüz yüze gelen tek kişinin ben olmasına çalışır, bunu kabul eder, bunun için kendimi öne sürer ve üstesinden gelebilirim, asıl kurbanın yerine geçebileceğimi ve dostlarımı rahat bırakmasını sağlayabileceğimi söylüyordu. Bunu yapmakla özellikle çocukları koruyacak, onları tümüyle kurtaracaktım. O akşam Bayan Grose’a son olarak söylediğim bir sözü anımsıyorum. “Dikkatimi çeken bir şey var: Öğrencilerim bana hiç söz etmediler...”

Ben düşünceli düşünceli susarken Bayan Grose dikkatle yüzüme baktı. “Onun burada olduğundan, birlikte geçirdikleri günlerden mi?”

“Birlikte geçirdikleri günlerden, adından, varlığından, geçmişinden, herhangi bir biçimde.”

“Ah, küçük hanım anımsamaz. Onun hiç haberi olmadı.”

“Adamın nasıl öldüğünden mi haberi olmadı?” Biraz heyecanlanarak düşünmeyi sürdürdüm. “Olmayabilir. Ama Miles’in anımsaması gerek. O biliyordur.”

Bayan Grose atıldı, “Sakin sormayın ona!”

Az önce bana baktığı gibi baktım ona. “Korkma, sormam,” dedim. Gene düşündüm: “Oldukça garip.”

“Miles’in ondan söz etmeyişi mi?”

“Hiçbir zaman onunla ilintili en küçük bir şey bile söylemeyişi. Bir de sen ‘çok iyi dost’ olduklarını söylüyordun.”

Bayan Grose önemle belirtti: “Dost olan Miles değildi. Quint’in kendi düşüncesiydi bu. Onunla oynamaktan, onu şımartmaktan hoşlanırdı, demek istiyorum.” Biraz durduktan sonra ekledi, “Quint fazlasıyla içli dışlıydı.”

Bu söz, gördüğüm yüzün (hem de ne yüz!) anısının ben-de birden bir tiksinti uyandırmasına neden oldu. “Benim çocuğumla mı içli dışlı?” diye sordum.

“Herkesle içli dışlıydı.”

O an için Quint’in bu tanımı üstünde daha fazla durmadım; yalnız düşündüm ki, evde çalışanlardan birkaçı ya da küçük topluluğumuzdaki kimi genç kız ve erkekler diyelim, bir parça bu tanıma uyuyordu. Ne var ki, şu olumlu gerçeği bilmemiz de çok önemliydi: Bu eski, güzel evle ilgili tedirginlik veren herhangi bir söylenti, ayaktakımını rahatsız eden bir dedikodu duyduğunu anımsayan kimse yoktu. Evin adı kötüye çıkmamış, uğursuz bir ün kazanmamıştı; Bayan Grose da anlaşılan, bana yaslanıp ses çıkarmadan titremekten başka bir şey istemiyordu. En sonunda Bayan Grose’u bile sınamaya karar verdim. Gece yarısı olunca yatmak için kalkmıştı; eli ders odasının kapısında, çıkmak üzereydi. “Bu çok önemli,” dedim. “Demek ki Quint kesinlikle ve açıkça kötüydü, öyle mi?”

“Yok, açıkça değil. Ben biliyordum, ama efendimin haberi yoktu.”

“Sen haber vermedin mi?”

“Efendim laf taşınmasından hoşlanmazdı, birisinin çekiştirilmesinden nefret ederdi. Böyle bir şey yaptınız mı adamakıllı bozardı sizi; insanlar ona karşı iyi davrandığı sürece...”

“Gerisine aldırılmaz mıydı?” Bu sözler benim tanıdığım kişiye uyuyordu. Sıkıntıdan hoşlanan bir insan değildi o. Kendisi de kimi dostlarını belki büyük bir titizlikle seçmiyordu. Gene de Bayan Grose’u sıkıştırmaktan geri kalmadım: “Ben olsam mutlaka söylerdim.”

Nasıl bir ayırım yaptığımı sezmişti. “Doğru yapmadım, evet. Ama gerçekten korkmuştum.”

“Neden korkmuştun?”

“O adamın yapabileceklerinden. Quint öyle kurnaz, öylesine gizli kapaklı biriydi ki...”

Bu noktayı, pek belli etmeden iyice yerleştirdim aklıma. “Peki, başka bir şeyden korkmadın mı? Onun yaptığı etkiden?”

Yüzünde acı dolu bir anlamla, “Etkisinden mi?” diye sordu ve ben yanıt verene dek bekledi.

“Küçük çocukların değerli yaşamları üstündeki etkisinden. Çocuklar sana emanet edilmişti.”

“Bana emanet etmediler,” diyerek yanıtladı. Acıyla kıvranıyordu. “Efendimin ona güveni vardı. Sözde hastaymış; temiz hava iyi gelir diye onu burada bıraktı. Evet, her şeyde o söz sahibiydi.” Sonunda dilinin altındakini de açıkladı: “Çocuklar bile onun buyruğundaydı.”

“Çocuklar mı? O yaratığın mı?” Gırtlığımdan yükselen bir çeşit ulumayı bastırarak konuştum: “Ve sen buna katlandın!”

Zavallı kadıncağz ağlamaya başlamıştı. “Hayır, katlanmadım,” dedi. “Şimdi de katlanamıyorum.”

Daha önce de söylediğim gibi, ertesi günden başlayarak çocukları gözümüzün önünden hiç ayırmadık; gene de o bir hafta içinde bu konuyu konuşmak için kim bilir kaç kez, nasıl büyük bir heyecanla bir araya geldik. O pazar akşamı pek çok şey konuşulmuştu; gene de özellikle gecenin geç saatlerinde (uyumak olanaksızdı) aklımdan çıkmayan bir düşünce vardı: Bayan Grose’un bana söylemediği bir nokta kalmıştı. Ben hiçbir şey saklamamıştım; ancak onun bana söyleyebileceği halde söylemeyip kendine sakladığı bir şey bulunduğunu anlamıştım. Sabah olduğunda iyice biliyordum ki, Bayan Grose bunu dürüstlükten yoksun olduğundan değil, çeşitli nedenlerle kimi korkulara kapıldığı için yapmıştı. Gerçekten

de, geriye bakınca, o gecenin sabahında güneş gökte yükselineceye dek durup dinlenmeden düşünerek, bilinen gerçeklere sonraki çok daha acımasız olayların kazandıracığı anlamların hemen tümünü bulup çıkardığımı anlıyorum. Bunların en önemlisi, yaşayan Peter Quint'in (ölüsü bir süre bekleyebilirdi!) uğursuz görünümüyle, Bly'da geçirdiği, üst üste eklenince korkutucu bir uzunluğa varan aylardı. Bu kötü dönem, ancak bir kış sabahında erkenden işine giden bir işçinin, Quint'i köyden gelen yol üzerinde ölü bulmasıyla sona ermişti. Görünüşte ölüme cesedin başındaki yara neden olmuştu; karanlıkta meyhaneden çıkınca yanlışlıkla saptığı buzlu bir yokuşta ayağının kaymasıyla düşüp yuvarlanarak alabileceği cinsten bir yaraydı bu; sonunda tam tamına böyle düştüğü tanıtlanmıştı. Buzlu yokuşun aşağısında düşüp kalışı, yanlış yola sapması, ölümü konusunda birçok şeyi açıklamaya yetmişti; soruşturmayla sonsuz gevezeliklerin ardından da hemen her şey anlaşılmıştı. Ancak yaşamında öyle gariplikler –garip olaylar, tehlikeleer, gizli düzensizlikler, bilinen kötülükler– vardı ki, bunlar ölüm nedenini daha da iyi açıklıyordu.

Anlattığım öyküde ruhsal durumumu inandırıcı bir biçimde yansıtacak sözcükleri nasıl bulacağımı pek bilemiyorum; ancak, göstermem gereken olağanüstü kahramanlığın o günlerde bana gerçek bir mutluluk verdiğini söyleyebilirim. Artık benden övgüye değer, güç bir hizmet beklendiğini anlıyordum; başka birçok genç kızın başaramayacağı bu işi başarabildiğimi göstermekte (ah, o görmesi gereken kişiye göstermekte!) bir büyüklük vardı. Görevimi bu denli güçlü ve yalın bir biçimde görmem (geriye bakınca bu yüzden kendimi kutladığımı açıklamaktan çekinmemeliyim!) bana çok yardımcı oldu. Dünyanın bu en yalnız, en sevimli küçük yavrularını korumak için oradaydım ben; hiçbir umarları olmadığı apaçık ortaya çıkmıştı; kendini çoktan onlara adayan yüreğimde derin, dinmek bilmez bir ağrı ha-

line gelmişti bu gerçek. Aslında biz hep birlikte kopmuştuk bu dünyadan; karşılaştığımız tehlike bizi birleştirmişti. Onların benden başka kimsesi yoktu, benim için de... Eh, benim için de onlar vardı. Kısacası, bulunmaz, göz kamaştırıcı bir fırsat çıkmıştı önüme. Bu fırsatı gözümde çok somut bir imgeyle canlandırıyordum: Ben bir perdeydim, onların önünde duracaktım; ben ne denli çok görürsem onlar o denli az görecektlerdi. Çocukları, bastırmaya çalıştığım öyle büyük bir heyecanla gözlemeye başladım ki, bu durum daha fazla sürse bir çeşit deliliğe dönüşebilirdi. Bu merak ve heyecanın tümüyle başka bir şeye dönüşmesinin benim için bir kurtuluş olduğunu şimdi anlıyorum. Merak duygusu uzun sürmedi, yerini korkunç kanıtlara bıraktı. Evet, ben tam anlamıyla işe sarılınca birden ortaya çıkan kanıtlar!

Başlangıç noktası, öğrencilerimden küçüğüyle yalnız başıma geçirdiğim bir öğleden sonraya rastladı. Miles'ı evde, geniş pencere içinde duran kırmızı minderin üstünde bırakmıştık; bitirmek istediği bir kitap vardı; oğlanın tek kusuru ara sıra tedirginleşerek yerinde duramaz hale gelmesiydi, bunun için isteğini sevinç ve övgüyle karşılamıştım. Oysa kız kardeşi dışarı çıkmaya hazırdı; onunla yarım saat gölgede dolaştık, çünkü güneş daha tepede, gün olağanüstü sıcaktı. Gezintimiz sırasında bir kez daha sezinlemiştim: Ağabeyi gibi Flora da (her iki çocuğun da tatlı bir özelliği idi bu) beni, bir yana itmiş gibi görünmeden, kendi haline bırakmayı, birlikteyken dört bir yandan kuşatarak can sıkılmamayı ne denli iyi beceriyordu. Hiçbir zaman üstünüze düşüp sizi bezdirmedikleri gibi, donuk, cansız da değildiler. Kendi kendilerine oyalanmalarını sağlamakla, onlarla gerektiği gibi ilgilenmiş oluyordum: Sanki etkinlikle hazırladıkları bir gösteriyi hayranlıkla izleyerek katılıyordum onlara. Onların yarattığı dünyada dolaşıyordum, benim dünyama hiç gerek duymuyorlardı. Öyle ki, zama-

nım yalnızca o anda oynadıkları oyunun gerektirdiği önemli kişi ya da şey olmakla geçiyor; üstün durumumla taşıdığım yüksek ad bana mutlu, kaygısız, seçkin bir kişi olmaktan ötede bir iş düşmemesini sağlıyordu. O gün hangi rolü oynadığımı unutmuşum; yalnız çok önemli, çok sessiz bir kimse rolünde olduğumu, Flora'nın da kendini iyice oyununa kaptırdığını anımsıyorum. Gölün kıyısında idik; son zamanlarda coğrafyaya başladığımız için de gölün adı Azak Denizi olmuştu.

Bu durumdayken, birden Azak Denizi'nin karşı kıyısında birinin bizi ilgiyle izlediğini sezinledim. En garibi (daha doğrusu, çabucak bu bilgiyle birleştirdiğim başka bir şeyin dışında en garibi) bu bilgimin kafamda biçimleniş yoluydu. Elimdeki işle göle bakan eski taş sıraya oturmuşum –çünkü oturabilen bir şeydim oyunda. Bu durumdayken, biraz uzakta üçüncü bir kişinin varlığını, kesinlikle ama doğrudan doğruya görmeden algılamaya başladım. Yaşlı ağaçlarla sık çalılık-lardan oluşan, geniş, hoş bir gölgelik içinde olduğumuz halde, çevremiz bu sıcak, durgun günün parlaklığını iyice emmişti. Hiçbir şey belirsiz değildi; en azından aradan geçen şu dakikalar içinde gözlerimi kaldırıp baktığımda gölün öbür yakasında tam karşımda göreceğim şeyin ne olduğu konusunda zihnimde bir andan ötekine geçtikçe biçimlenen düşüncede herhangi bir belirsizlik yoktu. Şu anda gözlerim elimdeki işe çakılmıştı; sakinleşip de ne yapacağımı kararlaştırıncaya dek gözlerimi işimden ayırmamak için harcadığım çabanın neden olduğu kasılmayı şimdi bile duyabiliyorum. Görüş alanım içinde yabancı bir nesne vardı; hemen ve öfkeyle, orada bulunmaya hakkı olmayan biri, diye düşündüm. Kimler olabileceğini bir bir aklımdan geçirdiğimi anımsıyorum: Örneğin kolaylıkla evde çalışan bir kimse, bir haberci, postacı ya da köydeki bir esnafın çırağı gelmiş olabilirdi. Ancak bu olasılık, o yöne gene de bakmadığım halde, bu gelenin önceki konuğumuzun huyuna suyuna, davra-

nışına sahip biri olduğuna neredeyse kesinlikle inanmamı etkilemedi. Ötekilerin gelmesi ne denli doğal da olsa, bunlar onlar değildi, olamazdı.

Görüntünün kimliğini anlamak için iyice yürekleneceğim dakikanın gelmesini bekliyordum; bu an gelene dek büyük bir çabayla gözlerimi doğruca o sırada on metre kadar ilerde duran Flora'ya çevirdim. Onun da aynı şeyi görüp görme-yeceğini düşünürken bir an yüreğim durdu, soluğumu tutup bekledim: Çocuktan gelen bir çığlık, ilgi ya da korku duyduğunu gösteren beklenmedik, içten bir davranış bana bir şeyler anlatacaktı kuşkusuz. Bekledim, ancak Flora'dan hiç ses çıkmadı. Sonra ilkin (anlatacağım şeylerin en korkuncu da bu), son bir dakika içinde Flora'nın daha önce çıkardığı seslerin tümüyle kesildiğini, ikinci olarak da yine son bir dakikada, çocuğun oyununu oynarken suya arkasını döndüğünü fark ettim; bu da benim kesin kararımı vermeme neden oldu. Sonunda ona baktığımda bu durumdaydı ve benim gene de birinin doğrudan bize, ikimize dikilmiş bulunan bakışları altında olduğumuzdan hiç kuşku yoktu. Flora, bulduğu düz bir tahta parçasının küçük deliğine direk yerine geçecek bir başka parça sokarak gemi yapmaya çalışıyordu. Şimdi bütün dikkatini bu ikinci parçayı yerine sıkıca bağlamaya vermişti. Ne yaptığını anlamıştım; bundan aldığım güçle o ana dek gördüklerimden fazlasını görmek için hazırdım artık. Bakışlarımın yönünü yeniden değiştirdim ve görmem gereken şeyi gördüm.

Bu olaydan sonra elimden geldiğince çabuk Bayan Grose'u buldum; onu buluncaya dek geçen zamanda ne yaptığımı hiç bilmiyorum. Ama onu bulur bulmaz, kendimi neredeyse kollarına atarak, "Biliyorlar!" diye bağırdığımı anımsıyorum. "Çok, çok korkunç... Biliyorlar, biliyorlar!"

"Neymiş bildikleri," Bir yandan beni tutarken sözüme inanmadığını sezdim.

"Ne mi? Bizim bildiğimiz her şey. Üstelik kim bilir daha neler var!"

O beni bırakırken ben de olanları anlattım. Belki de ancak şimdi konuşurken anlattıklarımı tutarlı bir biçimde görebiliyordum. Güçlkle konuşarak, "İki saat önce bahçede... Flora gördü," dedim.

Bayan Grose karnına bir yumruk yemiş gibi oldu. Soluk soluğa sordu: "Size söyledi mi?"

"Tek bir söz bile söylemedi... En korkuncu da bu ya! Her şeyi kendine sakladı! Sekiz yaşındaki çocuk; bu saf çocuk!" Duyduğum şaşkınlığı gene de anlatamıyordum.

Ona gelince, daha çok afallamıştı: "Öyleyse gördüğünü nereden biliyorsunuz?"

"Ben oradaydım... Kendi gözlerimle gördüm: İyice farkındaydı."

“Demek adamın orada olduğunun farkındaydı?”

“Hayır, kadının.” Bu sözlerin taşıdığı önemi ben konuşurken arkadaşımın yüzünde yavaş yavaş beliren anlamdan çıkarabiliyordum. “Bu kez başka biriydi, ama gene dehşeti ve kötülüğü kesinlikle kendinde toplayan biri: Karalar giymiş, solgun, korkunç bir kadın...Öyle bir havası, öyle bir yüzü vardı ki! Gölün öte yakasındaydı. Ben çocukla oradaydım. Flora o anda sessizdi; tam işte o zaman o kadın geldi.”

“Nereden?.. Nasıl geldi?”

“Hep nereden geliyorlarsa oradan gelmiştir! Birden ortaya çıkıp öylece durdu... Ama bize çok yakın değildi.”

“Hiç yaklaşılmadı mı?”

“Beni öyle etkiledi, içimde öyle bir duygu uyandırdı ki, sanki senin şimdi bana yakın olduğun gibi yakın geldi.”

Garip bir içgüdüyle bir adım geri çekildi dostum: “Şimdiye dek hiç görmediğiniz biri miydi?”

“Evet. Ama çocuğun daha önce gördüğü biri. *Senin* gördüğün biri.” Sonra da gerçeği nasıl düşünüp bulduğumu göstermek için ekledim: “Benden önce burada çalışan öğretmen... Hani şu ölen kadın.”

“Bayan Jessel mi?”

“Bayan Jessel. Bana inanmıyor musun?” diye üsteledim. Sıkıntıyla sağa sola bakındı: “Nasıl emin olabiliyorsunuz?”

O andaki ruhsal durumum nedeniyle sabırsızlıkla parladım: “O zaman Flora’ya sor! Gördüğümün kim olduğunu o çok iyi biliyor.” Ama bu sözleri söyler söylemez pişmanlık duydum: “Yok, yok, sorma lütfen! Bilmiyorum, der. *Yalan* söyler!”

Bayan Grose şaşırmişti ama gene de bu suçlamaya karşı çıkmayı akıl etti: “Böyle bir şeyi nasıl söyleyebiliyorsunuz?”

“Durum çok açık da ondan. Flora benim bilmemi istemiyor.”

“Öyleyse sizi üzmemek içindir.”

“Yok, hayır... Çok derin, hiç akıl almaz şeyler var bu işin içinde! Düşündükçe daha iyi anlıyor, anladıkça daha çok korkuyorum. Görmediğim, anlamadığım bir şey, korkmadığım bir şey kaldı mı acaba!”

Bayan Grose düşüncelerimi yakalamaya çalışıyordu: “Bayan Jessel’i gene görmekten mi korkuyorsunuz?”

“Yok canım; bu bir şey değil... Artık.” Sonra açıkladım: “Korkum onu bir daha görmemek.”

Ama arkadaşım, yüzü sapsarı, bomboş bakımla yetindi: “Sizi anlamıyorum.”

“Korkum şu ki, çocuk bu işi sürdürebilir... Kuşkusuz sürdürecektir... Benden habersiz.”

Bayan Grose bu olasılığı düşünerek bir an için yıkılmıştı, ancak hemen toparlandı; bu konuda bir adım bile gerilersek arkadan nelerin geleceğini sezinlemekten güç kazanmış gibiydi: “Hadi, hadi, aklımızı başımıza toplayalım! Hem kendisi aldırmyorsa!..” Sonra acı bir şaka yapmayı bile denedi: “Belki de ondan hoşlanıyordur!”

“Böyle şeylerden mi hoşlanıyor? Şuncacık çocuk!”

Arkadaşım cesaretle sordu: “Bu da onun saflığını kanıtlamaz mı?”

Neredeyse ona katılmak üzereydim: “Evet, bu düşünceye dört elle sarılmalıyız, tutunup hiç bırakmamalıyız, çünkü çocuğun bu hali saflığını kanıtlamazsa... Neyi kanıtlar acaba? Tanrı korusun! Çünkü bu kadın korkunç mu korkunç!”

Bunun üzerine Bayan Grose bir dakika kadar gözlerini yere dikti, sonunda bana bakarak, “Söyler misiniz?” dedi. “Nereden biliyorsunuz?”

“Demek kadının benim dediğim gibi olduğunu itiraf ediyorsun?” diye bağırdım.

Arkadaşım yineledi: “Nereden bildiğinizi söyleyin.”

“Nereden mi biliyorum? Onu gördüğüm için biliyorum! Bakışından anladım.”

“Size öylesine kötülükle mi baktı demek istiyorsunuz?”

“Yok canım... Buna katlanabilirdim. Bana göz bile atmadı. Yalnız çocuğa saplanmıştı gözleri.”

Bayan Grose anlamaya çalışıyordu: “Saplanmış mıydı?”

“Hem de ne korkunç bir bakışla!”

Bayan Grose gözlerimin içine sanki Bayan Jessel’inkilere benzeyebilirlermiş gibi bir baktı: “Hoşlanmadığı bir şeye bakar gibi miydi yani?”

“Yok canım! Hayır. Çok daha kötü bir şey vardı bu bakışta.”

“Hoşlanmamaktan daha mı kötü?” Artık gerçekten ne düşüneceğini bilemiyordu kadıncağız.

“Bir kararlılık vardı... Sözle anlatmam olanaksız. Çılgınca bir amaç.”

Sözlerim bembeyaz kesilmesine neden oldu. “Amaç mı?” diye sordu.

“Onu ele geçirmek amacı.” Bayan Grose’un gözleri şöyle bir gözlerime takıldı, bir titremeyle pencereye doğru yürüdü. O durup dışarıya bakarken, ben başladığım sözü tamamladım: “İşte Flora bunu biliyor.”

Kısa bir süre sonra bana döndü: “Bu kimse karalar mı giymişti dediniz?”

“Yas giysileri vardı üstünde, yoksul, neredeyse partal giysiler. Ama eşsiz bir güzelliği vardı kadının.” İç dökmelerimin kurbanını adım adım ne duruma getirdiğimi anlıyordum artık, çünkü bu sözüm üzerine gözle görülür bir biçimde durup düşündü: “Ah, evet; çok, çok güzel; olağanüstü güzel, ama rezilin biri.”

Ağır ağır yürüyerek yanıma geldi. “Bayan Jessel rezilin biriydi,” dedi. Yaptığı bu açıklamanın bende daha büyük bir dehşet uyandıracaklarını sandığından, bana güç vermek istercesine ellerinin arasına aldığı ellerimi sıkarak, “Her ikisi de rezildiler,” diye sözünü bitirdi.

İşte gene, kısa bir süre için de olsa, ikimiz birlikte durumu apaçık görüyorduk; bu da kuşkusuz beni belli bir ölçü-

de rahatlatmıştı. “Şimdiye dek bir şey söylememek inceliğini gösterdiğin için seni kutlarım,” dedim, “ancak artık bana her şeyi anlatmanın zamanı geldi.” Bana hak verir gibiydi, ama gene de sesi çıkmıyordu; bunu görünce ekledim: “Gerçeği şimdi öğrenmeliyim. Neden öldü? Hadi söyle; demek ki aralarında bir şey vardı.”

“Her şey vardı.”

“Birbirlerinin dengi olmadıkları halde mi?”

“Aralarında çevre ve sınıf ayrılığı bulunduğu halde.” Bayan Grose sonunda üzüntüyle açıkladı: “Kadın bir hanımefendiydi.”

Yeniden düşündüm; bir kez daha gördüm gerçeği: “Evet... O bir hanımefendiydi.”

“Adamsa ondan çok aşağılardaydı,” dedi Bayan Grose.

Bayan Grose’un yanında bir uşağın toplumdaki yerini fazla vurgulamanın gereği olmadığını sezinledim, ama benden önceki öğretmenin kendini ne denli aşağıladığı konusunda arkadaşımın yargısını onaylamamı engelleyecek bir şey yoktu. Bu durumda tutulacak bir yol vardı, bende onu yaptım. İşverenimizin ölmüş, akıllı, yakışıklı “kendi” adamına ilişkin görüşümü, öğrendiklerimden sonra daha da rahatlıkla açıkladım; saygısız, kendini beğenmiş, şımarık, kötü biri. “Adam köpeğin biriydi,” dedim.

Bayan Grose oldukça ince ayrımlar yapılması gereken bir durumla karşılaşmış gibi düşündü. “Onun gibisini görmedim; ne isterse yapardı,” dedi.

“O kadına mı?”

“Onların hepsine.”

Bayan Jessel dostumun gözleri önünde şimdi yeniden belirmiş gibiydi. Bir an için olsun, bu gözlerin onu, benim göl kıyısında gördüğüm gibi açık seçik anımsadığını anlar gibi oldum. Sözlerimin doğruluğuna güvenerek: “Yaptıkları kadının da isteklerine uymuştur,” dedim.

Bayan Grose’un yüzü bana hak verdiğini gösteriyordu ama gene de, “Zavallı kadın, cezasını çekti,” dedi.

“Demek biliyorsun neden öldüğünü?”

“Hayır. Bir şey bildiğim yok. Bilmek istemedim; bilmediğim daha iyi oldu. O bütün bunlardan kurtulduğu için Tanrıya şükrettim.”

“Ama o zaman gene de bir şeyler düşünmüşsündür.”

“Buradan ayrılmasının gerçek nedenleri konusunda mı? Eh, orası doğru. Burada kalamazdı. Bir düşünün, burada... Bir öğretmen için! Sonradan neler olup bitebileceğini çok düşündüm. Gene de düşünüyorum. Aklıma gelenler korkunç!”

“Benim yaptığım şeyden daha korkunç olamaz ama,” dedim; kötü bir yenilgiye uğradığım yüzümden okunuyordu sanırım, daha doğrusu okunduğunu çok iyi biliyordum. Yüzümün durumu onun bana karşı içinde duyduğu acımayı yeniden canlandırmıştı; iyi yürekliliğini görmek de benim dayanma gücümü yıktı. Ağlamaya başladım, daha önce olduğu gibi, onu da ağlattım. Beni, ana sevecenliğiyle göğsüne bastırdı; duyduğum acı dudaklarımdan döküldü: “Olmadı!” diye umutsuzlukla hıçkırdım; “onları kurtarmıyor, korumuyorum. Her şey sandığımdan çok daha kötü... Yitirdik onları!”

Bayan Grose'a söylediğim doğru olmasına doğruydu; önüne koyduğum olay öylesine derin, öylesine dallı budaklı bir olaydı ki, üstüne varacak kararlılığı gösteremiyordum. Dolayısıyla bu şaşırtıcı durumu konuşmak üzere yeniden bulduğumuzda, saçma sapan düşüncelere kapılmaktan kaçınmanın bizim için bir görev olduğu konusunda anlaştık. Her şeyi yitirebilirdik ama ne yapıp yapıp, aklımızı başımızda tutmalıydık; yaşadığımız tüm dehşet verici olaylardan en az kuşku götüreni, düşündükçe aklımızı kaçtıracak gibi olsa bile. O gece geç vakit, ev halkı uykudayken odamda bir kez daha konuştuk; Bayan Grose gördüklerimle ilgili hiçbir kuşku bulunmadığı konusunda tümüyle bana katıldı. Onun bu inancını sürdürüebilmek için, eğer anlattıklarımı uydurmuşsam, bana görünen insanların her birinin özelliklerini en ince ayrıntılarıyla nasıl olup da çizebildiğimi sormam yeterliydi; kendisi onları hemen tanımış, adlarını söylemişti. Ona kalsa kuşkusuz haklı olarak, olayı tümüyle unutmaktan yanaydı. Ben de olayla artık ancak bir kaçış yolu bulma açısından ilgilendiğimi söyleyerek kendisine hemen güvence verdim. Ona, olaylar yinelendikçe (ki buna kesin gözüyle bakıyorduk) belki de artık tehlikeye alışkanlık kazanmış olacağımı anlattım; ansızın beni en az tedirgin eden tehlikelerin

kendime yönelenler olduğunu belirttim. Asıl dayanamadığım, zihnimde yeni yeni beliren kuşkuydu; günün ilerleyen saatlerinde bu soruna da biraz rahatlama geldi.

İlk patlamadan sonra Bayan Grose'dan ayrılınca, doğallıkla doğruca öğrencilerimin yanına koşmuştum; çünkü içinde bulunduğum umutsuzluğa karşı bence en iyi ilaç, gitgide daha iyi tanıyıp sevdiğim, beni şimdiye dek hiç düş kırıklığına uğratmayan tatlılıklarıydı. Başka bir deyişle, yeniden Flora'nın özel dünyasına dalmış ve onun (lükse varan bir mutlulukla) bilinçli olarak, küçük parmağını göğsümde acıyan yerin tam üstüne bastırıldığını görmüştüm. Flora düşünceli düşünceli yüzüme bakıp, o tatlı haliyle, "ağladığımı" söyleyerek beni suçlamıştı. Gözyaşlarımın bıraktığı çirkin izleri silip yok ettiğimi sanıyordum; ancak onların tümüyle yok olmadığını (hiç değilse o sırada) anlayınca, Tanrı'nın bu sonsuz iyiliği karşısında gerçek bir sevince kapıldım. Çocuğun gözlerindeki mavi derinliklere bakıp da onların güzelliğini pek erken kazanılmış bir kurnazlık olarak adlandırmak aşırı kuşkuculuktuk; böyle yapmaktansa, başlangıçta vardığım yargıdan geri dönmeyi yeğledim; böylece tedirginliğim de bir ölçüde dağıldı. Yalnızca istemekle kuşkularımı dağıtamazdım; ancak, o gece sabaha karşı Bayan Grose'la konuşurken yaptığım gibi, durmadan, küçüklerin sesleri kulağımda, sevgileri yüreğimdeyken, mis kokulu yüzleri yanağıma dayalıyken, benim için güçsüzlükleriyle güzelliklerinin dışında her şeyin eriyip gittiğini yineleyebilirdim, o kadar. Yalnız, ne yazık, artık bu olayları bir daha hiç açmamak üzere kapatacaksam, öğleden sonra göl kıyısında ancak olağanüstü bir soğukkanlılık göstererek izleyebildiğim kurnazlık belirtilerini bir daha ortaya dökmeliydim. Ne yazık, o anın gerçekliğini yeniden araştırmalı, rastlantıyla ortaya çıkardığım bu akıl almaz ilişkinin her ikisi için de bir alışkanlık haline gelmiş bulunduğunu nasıl apaçık anladığımı bir kez daha anlatmalıydım. Ne yazık, o sırada düştü-

ğüm yanılıyla, küçük kızın konuğumuzu benim Bayan Grose'u karşımda gördüğüm gibi gördüğüne, ama görmediğini sanmamı istediğine; aynı zamanda hiçbir şey belli etmeden, görüp görmediğimi anlamaya çalıştığına kesinlikle inanmamın nedenlerini bir bir saymalıyım. Dikkatimi başka yöne çekmek için giriştiği, küçük – hareketlerinin gözle görülür bir biçimde artmasını, oynadığı oyunu iyice derinleştirmesini, şarkılarını, saçma sapan sözlerle sürdürdüğü gevezeliklerini, benimle sıçrayıp oynamak istemesini, ne yalık, bütün bunları, bir kez daha dile getirmeliydim.

Olanları böyle yeni baştan gözden geçirerek kuşku uyardıracak bir yanları bulunmadığını kanıtlamaya kalkışsam, elimde kalan rahatlatıcı bir-iki belirsiz noktayı da kaçıracaktım. Örneğin, dostuma en azından Flora'ya karşı kendimi ele vermediğim konusunda (ki bu çok iyi bir şeydi) güvence sağlamak olanağını bulamayacaktım. Bir şeyler bulmak gereğini duyarak ya da salt umutsuzluktan (bilmem ki ne ad vermeli bu duyguya?) biraz daha fazla bilgi edinmek amacıyla, belki Bayan Grose'u adamakıllı sıkıştırmak yoluna da başvurmazdım o zaman. Yaptığım baskı sonucu bana daha önce bölük pörçük epeyce bilgi vermişti; ancak duyduklarımınla bağdaşmayan küçük bir nokta gene de zaman zaman bir yarasa kanadı gibi alnıma dokunup geçiyor, canımı sıkıyordu. O akşam hem evin uykuda oluşundan, hem de tehlikeyle birlikte dikkatimizin de yoğunlaşmış bulunmasından yararlanarak perdeyi son bir kez daha silkeleyip sakladığı gizleri ortaya dökmenin önemini sezdiğimi anımsıyorum. “Böylesine korkunç bir şeye inanmıyorum,” dedim, anımsadığıma göre. “Hayır, bu ilişkiye inanmadığımızı kesinlikle belirtmeliyiz, dostum. Ama inansaydım, şimdi senden öğrenmek isteyeceğim, hem de senin duygularını hesaba katmadan öğrenmek isteyeceğim bir şey daha olurdu: Miles eve dönmeden önce, okuldan gelen mektup yüzünden üzülüp dururken, ben adamakıllı üsteleyince sen, çocuğun bir

kez olsun sözcüğün tam anlamıyla “kötü” bir davranışta bulunmadığını söylemekten kaçınmıştın. Neydi bunun anlamı? Oysa Miles birlikte geçirdiğim, onu büyük bir dikkatle gözetim altında tuttuğum şu son haftalar içinde “kötü” olarak nitelenebilecek hiçbir davranışta bulunmadı; her zaman tatlı, sevilmeye değer bir iyilik simgesi oldu. Demek hiçbir ayrıklık gözetmeden onun kusursuz bir çocuk olduğunu rahatça söyleyebilirdin. Neden söylemedin? Seni düşündüren neydi? Kendi gözlemlerin içinde hangi olay bunu söylemekten alıkoydu seni?”

Çok sert bir soruydu bu, ama zaten konuşmalarımızda hafifliğe yer yoktu; hem de ben, kurşun renkli şafak artık ayrılmamız gerektiğini anımsatmadan, istediğim yanıtı aldım. Böylece Bayan Grose’un aklına takılan noktanın çok işimize yarayacağı anlaşıldı. Bu da birkaç ay süreyle Quint’le çocuğun birbirlerinden hiç ayrılmamış olmalarıydı. Bayan Grose bu denli yakın bir dostluğu doğru bulmadığını belirtmeyi göze almış, dolaylı yoldan bunun yakışsızlığını anlatmaya çalışmış; dahası, konuyu Bayan Jessel’e açmaya dek götürmüştü. Bayan Jessel de ona, çok garip bir tutumla, başkalarının işine burnunu sokmamasını söylemiş, bunun üzerine kadıncağız doğrudan küçük Miles’la konuşmaya karar vermişti. Biraz üstelleyince, çocuğa genç efendilerin toplumdaki yerlerini unutmamaları gerektiğini söylediğini öğrendim.

Bunu duyunca kuşkusuz onu biraz daha sıkıştırdım: “Çocuğa Quint’in bir uşak parçası olduğunu mu anımsattın?”

“Öyle de diyebilirsiniz! İlk kötü davranışı da buna verdiği yanıtla oldu.”

“Ya ikincisi? Sözlerini Quint’e mi yetiştirdi?”

“Yok, o değil. Onun yapmayacağı bir şeydi bu. Hiç değilse Quint’e bir şey söylemediğine güvenim vardı. Ancak belirli zamanlarda birlikte olduklarını benden sakladı.”

“Hangi zamanlarda?”

“Ortalıkta dolaşıp da sanki öğretmeni –ne öğretmen!– Quint’miş, Bayan Jessel’in yalnız küçük hanımla ilgileniyor-muş gibi yaptığı zamanlar. Miles’in o serseriyle birlikte çıkıp gittiği, saatlerce dışarıda kaldığı zamanlar yani.”

“O zaman Miles gerçeği saklayıp, gitmediğini mi söylediydi?” Kadıncağızın sözlerimi onayladığı açıkça belliydi; bu nedenle az sonra, “Anlıyorum. Yalan söylediydi,” diye ekledim.

Bayan Grose, “Aman,” diye mırıldandı. Bununla Miles’in yalan söylemesini önemsemediğini anlatmak istiyordu. Düşüncesini şu sözlerle destekledi: “Anlıyorsunuz ya, Bayan Jessel sakıncalı bulmadıktan, yasak etmedikten sonra...”

Biraz düşündüm. “Miles davranışlarını haklı göstermek için sana bunu mu dedi?”

“Hayır. Bundan hiç söz etmedi.”

“Bayan Jessel’den Quint’le ilgili olarak hiç söz etmedi mi?”

Gözle görülür bir biçimde kızararak, nereye varmak istediğimi anladığını belli etti: “Hiçbir şey belli etmedi. Yalanladı,” diye yineledi. “Yalanladı.”

Ah, nasıl da köşeye kısıtırmıştım onu! “Öyleki sen de çocuğun bu iki alçak arasındaki ilişkiyi bildiğini anladın, değil mi?”

Zavallı kadın, “Bilmiyorum... Bilmiyorum,” diye inledi.

“Çok iyi biliyorsun, benim iyi dostum,” diye yanıtladım onu; “Biliyorsun, ama benim gibi korkunç bir ataklıkla düşünemediğinden, çekinip, utandığından, incelik gösterdiğinden, benim yardımım olmadan sessizce bocalayıp durduğun o geçmiş günlerde seni en çok üzen, üzerinde iz bırakan şeyi de kendine saklıyorsun. Yalnız ben bunu daha öğrenirim senden,” dedikten sonra ekledim: “Çocuğun halinde onların ilişkisini örtbas ettiğini, sakladığını sana sezdirenen bir şey vardı, değil mi?”

“Yok. Engelleyemezdi...”

“Neyi? Gerçeği öğrenmeni mi? Engelleyemezdi kuşkusuz. Ama...” Bir yandan da öfkeyle düşünüyordum; dedim ki: “Ama bir düşün; çocuğa bunu yaptırmak için onu ne hale getirmiş olmalılar!”

Bayan Grose yalvaran, gülünç bir edayla, “Şimdi hepsi düzeldi,” dedi.

“Demek bunun için okuldan gelen mektuptan söz ettiğimde yüzün öyle allak bullak olmuştu!” diye üsteledim.

“Görünüşüm sizinkinden daha garip olamazdı sanırım,” diyerek yalın ama güçlü bir karşılık verdi. “Hem o zaman çocuk o denli kötüydü de, şimdi nasıl melek gibi oluyor?”

“Gerçekten de öyle... Okulda şeytansa! Nasıl, nasıl, nasıl?” diye acı içinde yineledim. “Bu soruyu bana gene sormalısın; ancak, daha birkaç gün sana yanıt veremem. Yalnız gene sor!” diye öyle bir bağırmışım ki, Bayan Grose yüzüme bakakaldı. “Şimdilik üstüne varmamam gereken yönleri var bu işin,” dedim. Sonra sözü yeniden az önce değindiği kötülük örneğine, çocuğun ara sıra yaptığı yaramazlıklara getirdim: “Şu Quint’in bayağı bir hizmetçi olduğunu söylediğin zaman, sanırım ki Miles, ‘Sen de öylesin,’ diye yanıt vermiştir, değil mi?” Sözlerimi onayladığı yüzünden gene yeterince belli olduğundan, konuşmayı sürdürdüm: “Ve sen onu bağışladın?”

“Siz olsaydınız bağışlamaz mıydınız?”

“Ah, doğru!” dedim ve orada, o sessizliğin içinde, garip bir biçimde neşelenerek gülüştük. Sonra ben, “Her neyse, çocuk adamlarla beraberken...” dedim.

“Flora da kadınlaydı. Hepsinin işine geliyordu bu.”

Bunun benim de işime, hem de fazlasıyla yaradığını görüyordum; şunu demek istiyorum: Benim kendime yasakladığım korkunç düşünceler, bu anlatılanlarla tıpa tıp örtüşüyordu. Ancak o ana dek kendimi dizginleyerek düşüncelerimi dile getirmemeyi başardığımdan, burada şimdilik bu konuda o gün Bayan Grose’a söylediğim son sözleri aktarmanın

dışında, bir açıklama yapmak istemiyorum: “İnsanların küçük, doğal kusurlarından Miles’in da payını aldığını senden duyacağımı biliyordum, ama şunu söylemeliyim ki, yalancılık ve saygısızlık denli tatsız kusurlarla karşılaşacağımı ummamıştım. Gene de, kabullenmek zorundayız bunları, çünkü bunlar benim onu her zamandan daha büyük bir dikkatle izlememi gerektirecek,” dedim.

Duyduklarımdan sonra yürekli davranarak Miles’ı bağışlamıştım, ancak az sonra Bayan Grose’un yüzünden, onun bundan çok daha fazlasını, çok daha gönülden yaptığını anlayarak kızardım. Ders odasının kapısında Bayan Grose benden ayrılırken belli oldu bu. “Miles’ı suçlamıyorsunuz, değil mi?” dedi.

“Benden gizlediği bir ilişkiyi sürdürmekle mi? Şunu unutma ki, daha fazla kanıt elde edinceye dek, şimdilik kimseyi suçlamıyorum.” Sonra da, o ayrı bir yoldan kendi odasına yollanırken, arkasından kapıyı kapamadan önce sözümü bitirdim: “Beklemem gerekiyor, hepsi bu.”

Bekledim, hep bekledim; aradan geçen günler duyduğum derin acıyı da biraz hafifletti. Doğrusu şu ki, sürekli öğrencilerimin yanında kaldığım birkaç olaysız günden sonra üzüntülü düşlemlerime, dahası, nefret veren anılarıma bir çeşit sünger çekilmiş gibi oldu. Daha önce öğrencilerimin çocuksu niteliklerinden, gittikçe daha yakından tanıyıp seveceğimi bildiğim bir yönleri diye söz etmiştim; bu günlerde destek olarak bu kaynaktan yararlanmaktan hiç geri kalmadığım kolayca tahmin edilebilir. Yeni edindiğim bilgilere karşı savunma çabalarım sözle anlatılamayacak denli güçlüydü; bu savaşımında sık sık başarı kazanmasaydım, içinde bulunduğum gerilim çok daha büyük olacaktı. Hep aklıma gelen bir şey de, sorumlusu olduğum küçüklerin onlar için beslediğim garip düşünceleri nasıl olup da anlamadıklarıydı. Bu düşünceler yüzünden çocuklar benim için çok daha ilgi çekici olmuştu; bu da durumu onlardan saklayabilmeme pek yardımcı olmuyordu doğrusu. Beni şimdi çok daha fazla ilgilendirdiklerini sezinleyebilecekleri aklıma geldikçe korkudan titriyordum. Çocukların saflığı üzerine düşebilecek bir gölge, en kötü olasılıkla (olasılıkların genellikle en kötüsünü düşünüyordum) ancak böylesine suçsuz, alinyazıları böylesine kötü olan bu yav-

rucuklar uğruna tehlikeyi göze almam için yeni bir neden ortaya çıkaracaktı, o kadar. Kimi zaman içimden gelen dayanılmaz bir istekle onları yakalayıp bağrıma bastırıverdiğimi gördükten sonra, hemen kendi kendime, “Bundan bir anlam çıkarmasınlar sakın? Kendimi ele vermiş olmuyayım?” diye sorardım. Böylece çocuklara neleri belli edip etmeyeceğim konusunda kendimi acıklı, içinden çıkılmaz bir durumda bulmam işten bile değildi. Ancak tadına varabildiğim dingin saatler de vardı; bunları en iyi, öğrencilerimin tatlılığının bana verdiği avuntudan söz ederek anlatabileceğimi sanıyorum; düzmece olabileceği kuşkusu bulunsa bile, bu tatlılık hâlâ beni çok etkiliyordu, çünkü keskinleşen duygularım nedeniyle ikide bir patlak veren sevgi gösterilerimin onları kuşkulandırabileceği nasıl aklıma geliyorsa, onların da bana gösterdikleri sevgide, kaynağı tahmin edilebilecek bir artış bulunmasına şaşmalı mıyım, diye düşündüğümü anımsıyorum.

Bu dönemde çocuklar bana aşırı, olağanüstü bir düşkünlük gösteriyordu; bunun belki de sürekli okşanıp sevilen, önlerinde eğilinen bu yavruların bana verdiği ince bir karşılıktan başka bir şey olmadığını düşünebiliyordum. Gerçekten de cömertçe gösterdikleri bağlılıktan, sanki bunu belli bir amaçla yaptıkları hiç aklıma gelmemişçesine, etkilendim; sanırım şimdiye değin öğrencilerimin zavallı koruyucuları için bu denli bir şeyler yapmak istedikleri görülmemişti; demek istediğim, bir öğretmeni en çok sevindirecek şeyi yaparak, derslerini her geçen gün daha iyi öğrendikleri halde, bir de onu oyalamak, eğlendirmek, şaşırtmak uğruna hiç bu denli çabalamamışlardı. Kitaplardan parçalar okuyup öyküler anlatıyor, aralarında kararlaştırdıkları bir tümceyi pantomimle bulduruyor, çeşitli hayvanların, tarihte okuduğumuz kişilerin kılığında karşıma çıkıveriyor, en çok da gizlice öğrendikleri bitip tükenmeyen ezber “parça”larıyla bana sürprizler hazırlıyorlardı. O günleri bu

oyunlar üzerindeki konuşmalarla, kendi aramızda yaptığım düzeltmelerle nasıl doldurduğumu bugün bile anlatmaya kalksam sonunu getiremem. Daha baştan, her alanda büyük bir öğrenme kolaylığı gösteren Flora'yla Miles yaptıkları yeni atılımla yeteneklerini çok büyük boyutlara çıkarmışlardı. Küçük ödevlerini, sanki bunlara bayılıyorlarmış gibi üstleniyorlar, sanki salt yeteneklerinin üstünlüğü nedeniyle ödev olarak verilmeyen şeyleri de ezberleyerek mucizeler yaratıyorlardı. Karşıma yalnız kaplan ve Romalı kılığında çıkmakla kalmıyor, aynı zamanda Shakespeare uzmanı, gökbilimci, kaptan oluyorlardı. Bugün daha değişik bir açıklama getiremediğim bir gerçek, sanırım, büyük ölçüde bu durumdan kaynaklanıyordu: Miles'a başka bir okul bulmak konusunda gösterdiğim doğal olmayan soğukkanlılıktan söz etmek istiyorum. Anımsadığıma göre, o sıralarda bu konuyu açmamak beni tedirgin etmiyordu; bu rahatlığın nedeni de Miles'ın sürekli olarak üstün bir zekâya sahip olduğunu göstermesiydi. Kötü bir öğretmenin, bir papazın kızının etkisiyle bozulmayacak denli akıllı bir çocuktü; az önce zihnimde varlığından söz ettiğim düşünce ağında örülmüş en parlak olmasa bile en garip ipliğin, çözmekten çekinmesem, Miles'ın küçük düşünsel yaşamında itici bir gücün etkisi altında bulunduğu yolunda edindiğim izlenim olduğunu görecektim.

Böyle bir çocuğun okula gitmeyi erteleyebileceği kolayca düşünülse de, bir okul müdürünün böyle bir çocuğu okuldan "kovmuş" olması sonsuz bir şaşkınlık kaynağıydı. Şunu da eklemeliyim ki, çocukların yanında (şimdi yanlarından hemen hiç ayrılmamaya çok dikkat ediyorum) herhangi bir izi uzun zaman sürmeme olanak yoktu. Müzikten, sevgiden, başarıdan, özel sahne gösterilerinden oluşan bir bulutun içinde yaşıyorduk. Müziğe karşı duyarlılık her iki çocukta da son derece güçlüydü; ancak özellikle büyüğün melodiyi yakalamak ve yinelemekte az rastlanan bir

yeteneği vardı. Ders odasındaki piyanonun sesi en korkunç düşlemlerin arasına girip bunları dağıtıyor, o işe yaramadığı zaman da köşelerde oturulup yarenlik ediliyor, bunların sonunda iki çocuktan biri, büyük bir neşe içinde, yeni bir kılığa girerek ortaya çıkmak üzere yanımdan ayrılıyordu. Benim de erkek kardeşlerim olduğundan, küçük kızların küçük oğlanları taparcasına sevmesine alıştım; beni asıl şaşırtan, yeryüzünde, kendinden küçük, zayıf cinsten ve daha az akıllı birine karşı böylesine ince bir düşüncelilikle davranabilen küçük bir erkek çocuğun bulunmasıydı. İki kardeş son derece iyi anlaşıyordu; hiç kavga etmediklerini, birbirlerinden yakınmadıklarını söylemek, birbirlerine karşı davranışlarındaki tatlılığı bayağı bir övgü sözüne indirgemek olur. Kimi zaman çocuklardan biri, aralarında yaptıkları bir anlaşmayla beni oyalarken, ötekinin gözümün önünden uzaklaştığını gözlemleyerek asıl bayağılık eden bendim. Her diplomatça davranışın biraz çocuksu bir yanı vardır sanıyorum, ama öğrencilerim beni kandırsalar bile bunu en ufak bir kabalık etmeden yapıyorlardı. Böylece geçen dingin bir dönemden sonra, kabalığın büyüğü tümüyle başka bir yönden patlak verdi.

Bir türlü konuya girmek istemediğimi görüyorum ama artık gözümü kapayıp kendimi bırakmam gerekiyor. Bly'daki korkunç olayın öyküsünü anlatarak, en rahat inanan kimselerin bile inançlarını zorladığım gibi (bana inanılmasına pek de aldırmiyorum ya) aynı zamanda, (bu başka bir şey) çektiğim acıları canlandırarak her şeyi baştan sona, yeniden yaşıyorum. Birden öyle bir zaman geldi ki, geriye bakınca, o saatten sonra artık acı çekmekten başka bir şey yapmadım sanırım; ancak işin can alıcı yerine ulaştığıma göre, şimdi benim için en kısa çıkış yolu dosdoğru ilerlemek olacak. Önceden herhangi bir belirti ya da beni olacıklara hazırlayacak bir şey yokken, bir akşam, Bly'a vardığım ilk akşam duyduğum, (ama daha önce de değin-

diğim gibi, o zaman çok hafif olan ve sonraki günler öylesine fırtınalı geçmese belki de üzerinde durmayacağım,) o buz gibi soğuk soluğu gene yüzümde duydum. Bly'da bir oda dolusu kitap vardı – kimi geçen yüzyıldan kalma, açıkça kötülener, ama hiçbirisi düpedüz ahlak dışı sayılacak ölçüde kötü olmayan bu romanlar nasılsa bu uzak, dışarıya kapalı eve ulaşmıştı; kimseye söylemediğim bir gençlik merakıyla bu kitaplar bana çekici geliyordu. Elimdeki kitabın Fielding'in *Amelia*'sı olduğunu anımsıyorum; tümüyle uyanık olduğumu da. Anımsadığım başka bir şey de, vaktin geç olduğunu bildiğim halde, bir türlü saate bakmak istemeyişim. Sanırım son olarak da Flora'nın küçük yatağının başucundaki o günlerin modasına uygun perdenin gene çok önce benim örttüğüm gibi kapalı olduğuna dikkat edip, çocuğun rahatça uyuduğunu düşünmüştüm. Kısacası, okuduğum yazar beni ne denli derinden ilgilendirse de, bir sayfayı çevirirken birden kitabın büyüünün bozulduğunu, başımı kaldırıp doğruca odanın kapısına dikkatle baktığımı anımsıyorum. Burada kaldığım ilk gece de evde anlatılmaz bir kıpırtı bulunduğu duygusuna kapıldığımı anımsayarak, bir an durup dinleyince, açık pencereden giren havanın çekili duran perdeyi yavaşça kımıldattığını gördüm. Sonra, orada bulunan birinin hayranlıkla izleyeceği bir kararlılıkla kitabımı bırakıp ayağa kalktım, elime bir mum alıp odadan çıktım, mum ışığının pek az aydınlatığı koridorda kapıyı dışardan kapayarak kilitledim.

Adımlarımı yönlendiren neydi, şu anda söyleyemem, ama mumu yüksekte tutup, hol boyunca düpedüz yürüyerek merdivenin dönemecine bakan pencereyi görebilecek bir yere ulaştım. Burada üç ayrı şeyi aynı anda (ya da hemen hemen aynı anda), ama yine de birbirinin ardından gelen aydınlanmalarla gördüm. Mum güçlü bir esintiyle sönmüştü; perdesi açık duran pencereden giren sabahın ilk ışıkları muma gerek bırakmıyordu; hemen ardından da

gördüm ki, merdivende biri vardı. Birbirini izleyen şeylerden söz ediyor gibiyim ama kaskatı kesilip, kendimi Quint'le üçüncü bir karşılaşmaya hazırlamam için saniyelerin geçmesi gerekmedi. Görüntü, merdivenin ortasındaki sahanlığa ulaşmıştı; bu nedenle pencereye en yakın noktadaydı; beni görünce birden daha önce iki kez kuleden ve bahçeden yaptığı gibi, gözlerini üstüme dikti. O da beni, benim onu tanıdığım denli iyi tanıyordu, böylece o soğuk, soluk sabah karanlığında, yüksek pencerede bir pırıltı, aşağıda merdivenin cilalı meşesi üzerinde başka bir pırıltı, aramızda da büyük bir gerginlikle birbirimize baktık. Bu kez o tümüyle canlı, nefret uyandıran, tehlikeli bir varlıktı. Ama en şaşılacak olan bu değil, başka bir şeydi: Korkum kesinlikle beni bırakıp gitmişti; şimdi içimde ne varsa hepsi onun karşısına dikilip boy ölçüşmeye hazırdı.

Bu eşsiz dakikadan sonra çok acı çektiğim oldu, ama Tanrı'ya şükür, hiç dehşete düşmedim. Korkmadığımı o da biliyordu. Bir an sonra coşku içinde anlamıştım bunu. Birden kazandığım güçlü bir güven duygusuyla sezdim ki, bir dakika daha önünde gerilememeyi başarırısam –hiç değilse bu kez– Quint'le uğraşmam gerekmeyecekti artık. Bu bir dakika içinde, o şey, gerçek bir insanla olan karşılaşma kadar gerçek, bir o kadar da iğrençti; sanki sabahın ilk saatlerinde, uyuyan bir evde, yalnız başıma, bir düşman, bir serüven düşkünü, bir suçluyla yüz yüze gelmiş gibiydim. Bu korkunç karşılaşmaya olağandışı bir hava veren tek şey, birbirimize bu denli yakın olduğumuz halde, bir ölüm sessizliği içinde bulunmamızdı. Böyle bir yerde ve saatte bir cana kıyıcıyla karşılaşmış olsaydım, en azından birbirimize bir şey söylerdik. Gerçek yaşamda kesinlikle aramızda bir şey geçerdi; hiçbir şey geçmese bile ikimizden biri yerinden kımıldardı. Bu an öylesine uzun sürdü ki, neredeyse ben bile yaşadığımdan kuşkuya düşecektim. Daha sonra ne olduğunu anlatacak sözcük bulamıyorum; ancak şunu söyleye-

bilirim: Bunca uzun sürebildiği için gücümün bir çeşit kanıtı durumuna gelen sessizliğin kendisi, görüntünün içine girip yok olduğu bir ortam oluşturdu. Görüntü, bir zamanlar sahibi olan alçağın, aldığı bir buyruk üzerine dönüp uzaklaşacağı gibi dönerek, sessizliğin içinde, merdivenin alt basamağına indi; bakışlarım bir kamburun sırtından daha çirkin görünen o hain sırtına takılıp kalmışken, karanlığa karışarak yitip gitti.

Merdiven başında biraz daha kaldım; ama konuğumun gidince tamamen gittiğini artık biliyordum. Sonra odama döndüm. Yanık bıraktığım mumun ışığında ilk gözüme ilişen Flora'nın küçük yatağının boşluğu oldu. Beş dakika önce karşı koymayı başardığım korku, tümüyle içime doluverdi; soluğum kesildi. Daha önce çocuğun yattığı (çünkü ipek yatak örtüsüyle çarşaflar bozulmuştu) yatağa koştum, aldanmama neden olan yatak perdeleri gene sımsıkı kapalıydı; sonra ayak seslerime karşı, beni anlatamayacağım kadar rahatlatan bir ses duyuldu: Pencerenin perdesi kımıldadı; Flora, yanakları pespembe, eğilerek perdenin altından çıktı. Küçücük geceliğinin içinde, tüm açık yürekliliği, çıplak, pembe ayakları, sapsarı bukleleriyle orada durdu. Çok ciddiye. Bana sitem ettiğini anlayınca, tüm ömrümde ilk kez kazanmış olduğum bir üstünlük duygusunun (biraz önce beni öyle coşturan) birden eriyip gittiğini sezdim. Bana, "Seni yaramaz, neredeydin?" dedi. Yaptığından dolayı onu azarlayacağım yerde, kendimi suçlu durumda ve açıklama yapar buldum. En tatlı, en yalın ve içten haliyle o da kendi açıklamasını yaptı: Yattığı yerden odada olmadığını anlayarak beni bulmak için birden yataktan fırlamış. Flora'nın ortaya çıkmasının sevinciyle hafifçe fenalaşarak (ama ancak o za-

man), koltuğuma yığılmıştım. O da doğruca bana koşmuş, dizlerime çıkarak mum ışığının aydınlattığı, uykudan pembeleşmiş o güzel, küçük yüzüyle kendini kucağıma atmıştı. Bir an, bilerek, gözlerimi kapayıp onun mavi gözlerinden taşan güzelliğe kendimi bıraktığımı anımsıyorum. “Beni pencereden dışarı bakarak mı arıyordun?” dedim. “Bahçede dolaştığımı mı düşündün?”

“Anlarsın ya, biri orada dolaşıyormuş gibi geldi,” dedi. Bana bakıp gülerken yüzünün rengi hiç değişmedi.

Şimdi ona öyle bir dikkatle bakıyordum ki, “Eh, kimseyi gördün mü bari?” dedim. Çocuklara özgü bir mantıksızlıkla “Yok canım!” dedi. Gücenmiş bir sesle konuşuyor ama olumsuz sözcükleri tatlı tatlı uzatıyordu.

Sinirlerimin gerginleşmesi nedeniyle o dakika için Flora'nın yalan söylediğinden kuşku yoktu; o anda yeniden gözlerimi kapadıysam, artık yalnızca bu durumda yapabileceğim üç-dört şeyden hangisini seçeceğimi bilememenin şaşkınlığı yüzünden kapadım. Seçeneklerden biri bana öylesine çekici geliyordu ki, buna karşı koyma çabası içinde, küçük kızın canını acıtırmasına bağıma bastırmıştım sanırım; neyse ki bu davranışıma bağırmandan ya da korkmadan katlandım. Neden diyordum, oracıkta her şeyi açıkça söyleyip bu durumdan kurtulmamalı? Neden tatlı, küçük, aydınlık yüzüne karşı her şeyi açıkça konuşmamalı? “Birisini görüyorsun, görüyorsun, gördüğünü de çok iyi biliyorsun; hem artık gördüğüne benim de inandığımdan iyice kuşkulanmaya başladın bile; o halde hepsini dürüstçe bana itiraf etsen olmaz mı? O zaman hiç değilse her şeye birlikte katlanırsın, belki de alınımızın bu garip yazısının bizi nereye getirdiğini, bütün bunların ne anlama geldiğini birlikte öğreniriz.” Bu yakarışı daha aklıma geldiği anda bir yana ittim. Kendimi tutmasam belki de daha sonra başıma gelecekleri (ne olduğunu göreceksiniz) engelleyebilirdim. Bu isteğe boyun eğmek yerine zavallı bir orta yolu seçerek, ayağa fırlayıp yatağa baktım, “Neden se-

nin hâlâ yatakta yattığını sanmam için yatak perdesini kapattın?” diye sordum.

Flora ıslıl ıslıl düşündü, “Çünkü seni korkutmak hoşuma gitmiyor!” dedi.

“Hani dışarı çıktığımı sanmıştın?”

Kesinlikle şaşalamamaya kararlıydı; sanki sorulan ilgisiz ya da en azından, dokuz kere dokuz kaç eder türünden kişisel olmayan bir soruymuş gibi, gözlerini mum ışığına çevirerek son derece yeterli bir yanıt verdi: “Ama şekerim, biliyorsun ki geri gelebilirdin; hem geldin işte!” Biraz sonra yatağa yattığında da neredeyse üstüne oturacak denli yanına yaklaşarak uzun süre elini tutmakla dönüşümün ne denli yerinde bir şey olduğunu kanıtlamam gerekti.

O günden sonra gecelerimin genellikle nasıl geçtiğini düşünebilirsiniz. Gecelerce kim bilir saat kaçlara dek yatmadan oturdum; küçük oda arkadaşımın kesinlikle uykuda olduğu dakikaları seçerek yavaşça odadan çıkıp koridorda sessizce dolaştım, dahası Quint’e son rastladığım yere gitmeye dek vardırıdım işi. Ama onunla orada bir daha hiç karşılaşmadım; hemen söyleyeyim, onu bir daha evin içinde hiç görmedim. Öte yandan, merdivende başımdan başka bir serüven geçmesine ramak kaldı. Merdivenin üst başından aşağı doğru bakarken, alt basamakların birinde arkası bana dönük oturan bir kadının varlığını fark ettim bir kez; bedeni eğilmiş, başını acı çeker gibi ellerinin arasına almıştı. Ancak, benim oraya gelmemden çok kısa bir süre sonra, dönüp arkasına bakmadan ortadan yok oldu. Gene de, nasıl korkunç bir yüzü olduğunu biliyordum; yukarda değil de aşağıda bulunsam, yukarı doğru çıkarken Quint’le son karşılaşmamda gösterdiğim soğukkanlılığın aynısını gösteremezdim belki de. Eh, soğukkanlılık göstermek için elime geçen fırsatlar hiç de eksik değildi. Bu beyle son karşılaşmamdan sonraki on birinci geceydi (artık geceleri sayıyordum), öyle bir korku yaşadım ki az kalsın soğukkanlılık falan hepsi elimden gidiyor-

du. Gerçekten de bu olay çok beklenmedik bir biçimde geliştiği için o zamana dek geçirdiğim sarsıntıların en büyüğüne neden oldu. Bu son gecelerde ilk kez o akşam, bekleyip gözetlemekten bitkin, alışık olduğum saatte yatarsam görevimi savsaklamış olmayacakmışım gibi gelmişti. Yatar yatmaz da uyudum, sonradan anladığıma göre, saat bir sularında sanki omzuma bir el dokunmuşçasına birden uyanarak yatağımda dimdik oturdum. Yatarken odada ışık bırakmıştım, ama şimdi bu ışık yoktu; mumu Flora'nın söndürdüğünü kesinlikle biliyordum. Pencereye bir göz atmak benim için daha da aydınlatıcı oldu; hele bir kibrit çakınca durumu olduğu gibi gördüm.

Çocuk gene kalkmış, bu kez mumu söndürerek, ya bir şey görmek için, ya da bir çağrıya uyarak, perdeyle pencerenin arasına girmiş dışarı, geceye doğru bakıyordu. Daha önceki olayda kimseyi görmediği konusunda içim rahattı ama bu kez görüyordu, çünkü ne mumu yeniden yakmam, ne de çabucak terliklerimi giyip arkama bir şal almam onu tedirgin etti. Saklanmış, korunaklı, dalgın, belli ki pencere içine yaslanmış (pencere dışarıya doğru açılıyordu), kendini tümüyle dışarıya vermişti. Kocaman, sessiz bir ay daha iyi görmesine yardımcı oluyordu; bunu düşünerek kararımı hemen verdim: Göl kıyısında karşılaştığımız görüntüyle göz göze bakışıyor ve onunla o zaman başaramadığı iletişimi kurmuş bulunuyordu. Benim yapacağım şey de onu tedirgin etmeden koridora çıkıp, aynı yöne bakan başka bir pencere bulmaktı. Çocuk duymadan kapıya dek geldim; dışarı çıktım, kapıyı kapadım ve öte yandan kulağımı verip ondan bir ses gelmesini bekledim. Koridorda dururken, gözlerim Flora'nın ağabeyinin on adım kadar ötedeki kapısına ilişti; bu kapı içimde daha önce sözünü ettiğim garip duyguyu, o dayanılmaz isteği yeniden canlandırdı. Şimdi onun odasına girip dosdoğru pencereye gitsem ne olurdu acaba? Çocuksu şaşkınlığı karşısında odaya giriş nedenimin ortaya çıkması-

nı göze alsam, doludizgin giden giz dolu olayların boynuna yürekli davranışıyla bir yular vursam ne olurdu?

Bu düşünceye kendimi iyice kaptırarak Miles'in oda kapısının eşiğine dek yürümüşüm; orada durup olağanüstü bir dikkatle içeriye kulak vererek, ne gibi uğursuz şeylerin olabileceğini düşündüm. Acaba onun yatağı da boş muydu? O da gizlice dışarıyı gözetliyor muydu? Uzun, sessiz bir dakika geçti; bu dakikanın sonunda beni oraya iten duyguyu yitirmiştim. Miles'dan hiç ses çıkmıyordu; kim bilir belki de çocuk suçsuzdu; göze alınamayacak ölçüde korkunç bir tehlikeydi içeri girmek; geri döndüm. Bahçede gizli gizli dolaşan, görünmek için fırsat kollayan biri vardı; Flora ona bakıyordu. Ama bu biri Miles'la en çok ilgilenen kişi değildi. Bir ara gene duraksadım, hem de çok kısa bir süre için; ama başka nedenlerle; az sonra seçimimi yapmıştım. Bly'da boş odalar vardı; iş bunlardan en uygun olanını seçmekteydi. Evin eski kule diye daha önce sözünü ettiğim köşesinde, alt katta, ama gene de bahçeden çok yukarıda bulunan odaydı bu. Geniş, kare biçiminde, oldukça görkemli bir yatak odası olarak döşenmişti; aşırı büyük olduğundan yıllardır kimse kullanmamıştı, ama Bayan Grose orayı hep derli toplu ve temiz tutardı. Sık sık gelip çevreme hayranlıkla baktığımdan, bu odayı iyi tanıyordum. İçeri girince, kullanılmayan bu odanın iç karartan soğuk havası bir an duraklamama neden oldu, ama yalnızca odayı geçip kepenklerden birinin sürgüsünü elimden geldiğince sessiz çekmem gerekiyordu. Odadan geçmeyi başardıktan sonra çit çıkarmadan kepenği açarak yüzümü cama yapıştırıp dışarıda içerdekenden çok daha az olan karanlığa bakmam, doğru yönde olduğumu anlamama yetti. Sonra başka bir şey daha gördüm. Ay ışığında her şey açık seçikti; çimlerin üstünde, aramızdaki uzaklıktan dolayı ufacık görünen bir insan vardı; orada büyülenmiş gibi kımıldamadan duruyor, benim bulunduğum yere, daha doğrusu anlaşılın bana değil, ama

tam benim üstümdeki bir Őeye bakıyordu. Bulunduđum yerin üstünde bir baŐka kimsenin durduğu aŐıkŐa belliydi: Kulede biri vardı; ancak dıŐarıdaki hiŐ de benim sandığım, görmek iŐin koŐup buraya geldiğim kiŐi değildi. DıŐarıda Őimlerin üstünde duran (onu tanıdığım anda fenalaŐtıđım) zavallı kűkűk Miles'ın kendisiydi.

Ertesi gün Bayan Grose'la ancak geç saatlerde konuşabildim; çocukları gözümün önünden uzaklaştırmamak için gösterdiğim çaba baş başa kalmamızı güçleştiriyordu; çocuklarda olduğu kadar hizmetçilerde de, ikimizin arasında heyecanlı, gizli bir şeylerin döndüğü kuşkusunu uyandırmaktan kaçınmanın önemini seziyordum. Bu konuda Bayan Grose'un durgun görünüşü benim için bir güven kaynağıydı. Onun genç yüzünde benden duyduğu korkunç açıklamaları başkalarına belli eden en ufak bir iz bile yoktu. Bana tam olarak inanıyordu, buna güvenim vardı: O inanmasaydı halim ne olurdu bilemem, çünkü bu yükü tek başıma taşıyamazdım. Ancak, Bayan Grose düş gücünden yoksun olma nimetini anıtaştıran bir insandı sanki; yavrularımızda gözle görülebilen güzellik ve tatlılıklarından, mutluluk ve akıllılıklarından başka bir şey göremediğinden, benim dertlerimin kaynağıyla doğrudan bir alışverişi olmuyordu. Çocuklar gözle görülür bir biçimde hastalansalar, hırpalanmış görünseler, bunun nedenini araştırırken Bayan Grose da, onlara uyan, bitkin bir görünüş kazanacaktı; oysa şimdiki durumda, tombul beyaz kollarını kavuşturmuş, her zamanki soğukkanlılığıyla onları süzerken, "Şükür Tanrı'ya, gene de

sağlıklılar,” diye düşündüğünü sezebiliyordum. Onun zihninde düşlerin kanat çırpışları yerlerini sürekli bir ocak başı mahmurluğuna bırakmıştı; günler geçip de herkesin birden tanık olduğu herhangi bir olaya rastlanmadığından, küçüklerimizin ne de olsa kendi başlarının çaresine bakabilirdiğine daha çok inanan Bayan Grose’un, çocuklardan fazla, öğretmenin acıklı durumu için kaygı duyduğunu şimdiden görebiliyordum. Bu da benim işimi kolaylaştırıyordu: Kendi yüzümün dış dünyaya açık vermesini engelleyebilirdim, ama içinde bulunduğumuz durumda onun yüzünden bir şeyler anlaşılabilirliğinden kaygılsam, ruhsal gerginliğim büyük ölçüde artabilirdi.

Sonunda Bayan Grose çağrılarımaya dayanamayarak gelip terasta, mevsim ilerlediği için hoş giden öğleden sonra güneşi altında yanıma oturmuştu; çocuklar da önümüzde, az ilerde, seslensek duyabilecekleri bir uzaklıkta en uysal halleriyle aşağı yukarı geziniyorlardı. İki çocuk aşağıda çimlerin üzerinde yavaş yavaş yürüyor, Miles, bir kolunu yanından ayırmak istemediği kardeşinin omzuna atmış, elindeki öykü kitabını okuyordu. Bayan Grose çocukları tam bir dinginlikle izliyordu; sonra görev duygusuyla bana dönüp, incelenmesi için önüne serdiğim halının ters yüzüne eğildi; beni dinlerken harcadığı zihinsel çabanın çıkardığı gıcırtiları bastırmaya çalıştığını sezinledim. Ona saklaması için verdiğim gizler korkunçtu, ama duyduğum acıyı anladığından, bana karşı gösterdiği sabırda, üstünlüğümü, başarılarımı, işlevimi (garip bir biçimde) tanıdığını gösteren bir yan vardı. Sanki ben ona, kendime güvenen bir edayla, bir büyü çorbası kaynatmayı öneriyordum; o da bunu koymak için kocaman, temiz bir kap uzatır gibi zihnini yaptığım açıklamalara veriyordu. Bir gece önce o çok geç saatte hemen şimdi bulunduğu yerde duran Miles’ı almaya indiğimde—çünkü pencerenin önünde gürültü koparıp bütün evi uyandırmaktansa gidip onu kendim almayı yeğlemiştim—çocuğun bana dediklerini

aktarmaya sıra geldiğinde, Bayan Grose işte tam bu tutum içinde dinlemişti beni. Miles'ı içeri alıp sonunda bu yaptığı'nın nedenini sorduğumda bana parlak, küçük bir buluşla karşılık vermişti; bu buluşun bana ne denli görkemli göründüğünü, Bayan Grose gibi gerçekten anlayışlı bir insana bile başarıyla anlatamayacağımdan kuşku duymamasını söyledim. Ben ay ışığında terasta görünür görünmez Miles elinden geldiğince çabuk, doğruca yanıma gelmişti; ben de tek söz etmeden elinden tutup, karanlıkta açgözlü Quint'in onu beklediği merdivenlerden çıkararak, titreye titreye dört yanımı dinlediğim holden geçirip, bırakıp gittiği odasına geri götürmüştüm çocuğu.

Yolda ikimiz de hiç ses çıkarmamıştık; ben de onun küçük beyninde bana söyleyecek inandırıcı, fazla gülünç olmayan neler tasarladığını düşünüp durmuştum. Bir şeyler uydurmakta zorlanacaktı bu kez; sıkıntı içindeki haline bakarak garip bir zafer coşkusuna kapıldım o anda. Bu giz küpü çocuk iyi bir tuzağa düşmüştü! Saflik numarası yapamazdı artık; nasıl çıkacaktı işin içinden acaba? Bu soru içimde zonklayıp dururken, aynı güçte sessiz bir yakarış da bir yandan bu işin içinden benim nasıl çıkacağımı sorup duruyordu. Sonunda sabırsızca sorulan bir sorunun yaratabileceği tehlikeyle daha önce hiç olmadığı gibi yüz yüze gelmişim işte. Gerçekten de, yatağı hiç bozulmadan duran, açık perdeli pencereden giren ay ışığı altında kibrit yakmaya bile gerek bırakmayan aydınlık, küçük odaya girerken, aklıma gelen bir düşüncenin ağırlığıyla hemen oracıkta yatağın kenarına yığılıverdiğimi anımsıyorum: Kesinlikle, evet kesinlikle beni "köşeye sıkıştırdığını" biliyordu Miles. O keskin zekâsıyla ne isterse yapabilirdi artık; küçük çocukların eğitimiyle uğraştığı halde kendisini batıl inançlara, yersiz korkulara kaptıran birinin davranışları içine girersem, yerleşmiş geleneğe göre, suçlu bulunmam kaçınılmazdı. Gerçekten de çatallı bir değnekle köşeye kısırmıştı beni. Aramızdaki örnek ilişkiye

böylesine korkunç bir ögeyi, ufacık, dolaylı bir sözle de olsa, ilk ben getirirsem, beni kim bağışlar, asılmaktan kurtulma kim göz yumardı? Yok, yok, karanlıktaki kısa, sert çatışmamızda Miles'a duyduğum hayranlıkla nasıl sarsıldığımı Bayan Grose'a anlatacak sözleri bulabileceğimi sanınam boşunaydı; şimdi burada anlatabileceğimi düşünmem bile daha az boşuna değil. Ona karşı doğallıkla çok yumuşak, çok bağışlayıcı davrandım. Yatağa yaslanarak onu sorguya çekerken şimdi tuttuğum gibi sevecen ellerle hiç ama hiç tutmamıştım küçük omuzlarını. En azından biçimsel olarak, o soruyu sormaktan başka çarem yoktu: "Şimdi söyle bakalım bana, hem de doğru söyle, neden çıktın dışarı? Ne yapıyordun orada?"

Eşsiz, tatlı gülümsemesini, güzel gözlerinin akını, küçük dişlerinin alaca karanlıktaki pırıltısını bugün bile görür gibiyim. "Söylesem beni anlar mısınız?" karşılığını verdi Miles. Birden yüreğim ağzıma geldi. Söyler miydi bana acaba? Boğazımdan ses çıkmadığı için yüzümü buruşturup başımı belli belirsiz birkaç kez sallayarak karşılık verdiğimi fark ettim. Miles inceliğin ta kendisiydi. Ben ona başımı sallayıp dururken, o her zamankinden çok, küçük bir masal prensi gibiydi karşımda. Doğrusu onun bu pırıl pırıl hali bana rahat bir soluk aldırdı. Gerçekten bana anlatacaksa, öylesine önemli bir şey olamazdı. Sonunda, "İşte ben de bunu yapman için çıktım dışarı," dedi.

"Ne yapmam için?"

"Bir kezcik olsun beni kötü çocuk sanman için işte!" Bu "kötü" sözü ağzından çıkarken nasıl tatlı, neşeli olduğunu, üstelik nasıl öne eğilip beni öpüverdiğini hiç unutamam. Böylece hemen her şey bitti. Öpücüğüne karşılık verdiğim gibi, bir an onu kollarımın arasında tutarken, ağlamamak için aşırı bir çaba harcadım. Miles'ın olaya getirdiği açıklama üzerine benim daha fazla söyleyecek bir sözüm bulunamazdı. Az sonra açıklamasını kabul ettiğimi

gösterircesine çevreme bakınıp, “Demek üstünü hiç soyunmadın?” dedim.

Neredeyse pırıltılar saçarak konuştu: “Hayır, hiç soyunmadım; oturup kitap okudum.”

“Ne zaman indin aşağı?”

“Gece yarısında. Ben yaramazlık edersem tam ederim!”

“Evet, evet anladım... Çok güzel. Ama senin bu yaptığından haberim olacağını nereden bildin?”

Karşılık hazırdı: “Onu da Flora’yla ayarladım. Kalkıp dışarı bakacaktı.”

“O da işte tam böyle yaptı!” dedim. Hazırlanan tuzağa kendim düşmüştüm!

“Kalkınca seni uyandırdı, sen de onun nereye baktığını görmek için baktın... Gördün.”

“O sırada sen de gecenin soğuşunda şifayı kapıyordun!” diyerek onayladım.

Bu serüvenin uyandırdığı coşkuyla öyle sevinçliydi ki, bana hak vermekte sakınca görmedi. “Başka türlü iyice yaramaz olunmaz ki!” dedi. Sonra gene birbirimize sarıldık, konu kapandı; oynadığı oyun için, benliğimin iyilikle dolu kaynaklarından yararlandığını bir kez daha anlamıştım.

Gene söylüyorum, gece olup bitenlerin üzerimde bıraktığı izlenimi Bayan Grose'a gün ışığında anlatamadığımı görmüştüm: Bu nedenle sözlerime Miles'in ayrılmamamızdan önce bana söylediklerini de ekledim, ama fazla yararı olmadı: "Miles'in anlatmak istediklerinin tümü birkaç sözcüğün içinde açıklanıyor. Bana, 'Bir düşün, istesem neler yapabilirdim,' diyerek ne denli uslu bir çocuk olduğunu anlatmak istedi. İstese neler yapabileceğini çok iyi biliyor. Okulda yaptıkları oradakilere bunu şöyle bir tattırmaktan başka bir şey değildi," dedim.

Bayan Grose, "Tanrım her şeyi nasıl da değiştiriyorsunuz," diye haykırdı.

"Değiştirmiyorum. Yorumluyorum o kadar. İnan bana, bu dördü sürekli buluşuyorlar. Geçen gece çocuklardan birinin yanında bulunsaydın ne demek istediğimi çok iyi anlardın. Bekleyip gözetledikçe daha iyi görüyorum: Ortada başka bir şey olmasa bile çocukların ikisinin de bilinçli bir biçimde susması olayı kanıtlıyor. Eski dostlarından hiç söz etmediler; en ufacık bir şey bile olsun kaçırmadılar ağızlarından; tıpkı Miles'in okuldan kovulduğundan söz etmediği gibi. Evet burada oturup onlara bakabiliriz; onlar da canlarının istediği kadar bize gösteriş yaparlar;

ama kendilerini okudukları peri masalına kaptırmış gibi göründükleri şu anda bile, yaşama geri dönen ölü ruhların görüntüleriyle sarmaş dolaş durumdalar. Miles, Flora'ya okumuyor; onlardan söz ediyorlar... Korkunç şeyler konuşuyorlar! Söylediklerimin çılgınca şeyler olduğunu biliyorum; zaten nasıl olup da çıldırmadığıma şaşırım. Sen benim yerimde olsan kaçırırdın aklını; oysa ben gördüklerimle daha çok akıllandım, pek çok şeyi daha iyi anlayabiliyorum şimdi.”

Bayan Grose'a korkunç gelmiş olmalıydı düşüncelerimdeki duruluk; gene de bu duruluğun kurbanı olan güzel yavrular gözlerimizin önünde çifte tatlılıklarıyla kilitlenip dolaştıkça kadıncağıza bir tutamak noktası oluşturmuyorlardı. Bana sorduğu soruda bu tutamağa sımsıkı sarıldığını, kendi duygularına benim taşkınlığının soluğunu karıştırmadan, çocukları gözleriyle kucakladığını sezinledim. “Daha başka neler anladınız?” diye sordu Bayan Grose.

“Daha ne olsun, o zaman içimi kıvançla dolduran, beni büyüleyen, ama şimdi anladığıma göre aslında şaşırtan, tedirgin eden şeyin ne olduğunu anladım. O göksel güzellikleri, o doğaya tümüyle aykırı iyilikleri, uslulukları, bunların hepsi oyun, numara, düzmece.”

“Bu küçük yavrular numara mı yapıyor?”

“Daha bu bebeklikten çıkmamış tatlı minikler, demek istiyorsun sanırım. Evet onlar! Çılgınca görünse de, evet!” Gerçekten de bu sözlerin ağızından çıkması bile olayı daha iyi izlememe, bulmacanın dağınık parçalarını bir araya getirmeme yardımcı oldu. “Uslu değillerdi aslında. Benimle eğlendiler o kadar. Onlarla yaşamak kolaydı, çünkü yaşamlarını henden ayrı sürdürüyorlardı. Bu çocuklar benim değil... Bizim değil... O adamla o kadının çocukları bunlar!” dedim.

“Quint'le o kadının mı?”

“Quint'le o kadının, evet. Çocuklara erişmek istiyor onlar.”

Bunun üzerine Bayan Grose çocuklara nasıl da dikkatle baktı. “Ama neden?” diye sordu. “Neden olacak, birlikte geçirdikleri o korkunç günlerde bu çiftin çocuklara aşladığı tüm kötülükleri sevdiklerinden. Şimdi de çocukların içine kötülüğü iyice işlemek, şeytanın işini sürdürmek amacıyla geliyor öteki ikisi.”

“Tanrım!” dedi usulca Bayan Grose. Yalın bir ünlemdi ama benim için, o eski kötü zamanlarda –çünkü şimdiki- den çok daha kötü günler yaşanmıştı– olup bitenleri gösteren bir kanıttı. Beni haklı çıkarmak bakımından bu iki alçağın fesatlığı nereye vardırabileceğini kendi gözleriyle gören Bayan Grose’un onayından daha iyi bir şey olamazdı. Bir dakika sonra dudaklarından dökülen sözler anılarının önünde boyun eğdiğini açıkça belli ediyordu: “Çok alçaktılar! Ama şimdi ne gelir ki ellerinden?”

“Ne mi gelir?” diye öyle bir bağırmışım ki, Miles’la Flora bir an yürümeyi bırakıp bize baktılar. Ben daha yavaştan, “Yaptıkları yetmez mi?” diye sorarken çocuklar da bize gülümseyip, başlarını salladıktan, elleriyle öpücükler yolladıktan sonra yeniden gösterilerine koyuldular. Bir dakika kendimizi bu gösteriye kaptırdık; sonra onu yanıtladım: “Mahvedebilirler çocukları!” Bunun üzerine dostum bana döndü; ama sorduğu sessiz bir soruydu. Daha açık konuştum: “Henüz bunu nasıl yapacaklarını bilmiyorlar... Büyük çaba harcıyorlar ama. Hep biraz ötede görünüyorlar... Garip yerlerde, yüksekte, kulelerin tepesinde, damların üstünde, pencelelerin dışında, göllerin öbür kıyısında; ama her iki yanda da aradaki uzaklığı kısaltmak, engeli aşmak için derin tasarımlar var; çocukları baştan çıkaranların başarısı biraz zamana bağlı yalnızca. Onlara yaptıkları işin tehlikeli olduğunu dokundurmaktan vazgeçmesinler yeter.”

“Çocuklar kendilerine gelsin diye mi?”

“Gelmeye çabalarken de yok olsunlar diye!” Bayan Grose ağır ağır yerinden kalktı; dikkatlice ekledim: “Biz engel olamazsak!”

Ben otururken o önümde ayakta durdu; kafasında durumu gözden geçiriyordu belli ki. “Engellemeyi amcaları yapmalı,” dedi. “Onları uzaklaştırmalı buradan.”

“Peki, ona bunu kim yaptıracak?”

Uzaklara bakan gözlerini bana çevirdiğinde yüzünün budala bir görünüşü vardı. “Siz, efendim,” dedi.

“Ona mektup yazıp evindeki havanın ağı dolu, küçük yeğenlerinin deli olduğunu mu söyleyeceğim?”

“Ama bu gerçekse efendim?”

“Ve ben deliysem mi demek istiyorsun? Baş görevi ona dert çıkarmamak olan bir öğretmenin vereceği ne güzel bir haber!”

Bayan Grose düşündü. “Evet dertten hiç hoşlanmaz. Zaten bu yüzden...”

“Bu yüzden mi o iblisler onu bunca zaman kandırabildi? Ama ilgisizliği çok korkunç bir şeymiş doğrusu. Ben hiç değilse iblis olmadığımı göre onu kandırmamalıyım.”

Arkadaşının bana verdiği yanıt, yalnızca yeniden yerine oturup koluma sarılmak oldu. “Hiç değilse onun size gelmesini sağlayın,” dedi.

Bakakaldım: “Bana mı?” Bayan Grose’un ne yapabileceğini düşünerek birden korktum. “Onun gelmesini mi?”

“Burada olmalı. Yardım etmeli.”

Hızla ayağa kalktım. Yüzüm o zamana dek görmediği garip bir hal almış olmalı. “Ondan gelip beni görmesini isteyebileceğimi düşünebiliyor musun sen?” diye sordum. Yüzümün halini görüp de böyle bir şey düşünmesi olanaksızdı. Bunun yerine benim düşüncelerimi –çünkü kadınlar birbirinin zihnini okuyabilir– olduğu gibi gördü: Çocukların amcası benimle alay edip eğlenecek, yalnızlığa katlanamadığımı anlayacak, gözünden kaçan çekici yanlarımı önüne sermek için kurnazca dolaplar çevirip onu yanıma getirmeye çalıştığımı sanarak beni küçümseyecekti. Ne Bayan Grose, ne de bir başkası ona hizmet etmekten, anlaşmamızın koşullarına

uymamdan dolayı nasıl gururlandığımı biliyordu. Gene de o anda yaptığım uyarının önemini anlatabildiğimi sanıyorum. “Aklını yitirip benim adıma ondan yardım istemeye kalkarsan...” dedim.

Gerçekten korkmuştu: “Evet efendim?” dedi.

“Hemen bırakıp giderim. Onu da seni de.”

Çocukların yanına gitmek kolaydı, ama onlarla konuşmak her zamanki gibi gücümün ötesinde bir çaba gerektiriyor, böyle hep birlikteyken, eskiden baş edemediğim güçlükler yeniden boy gösteriyordu. Bu durum bir ay sürdü, hem de can sıkan yeni durumlar, çeşitlemeler ve en çok da öğrencilerimin işin bilincinde olmalarından gelen ve gittikçe keskinleşen hafiften alaycı bir hava içinde. Bugün olduğu gibi o zaman da adım gibi biliyordum ki, benim uğursuz düş gücümün uydurması değildi bu. Hangi açmazın içinde bulunduğumu anladıkları belliydi; uzun bir süre de soluduğumuz havayı bir bakıma aramızdaki bu garip ilişki oluşturdu. Benimle alay ettiklerini ya da terbiyesizce davrandıklarını söylemek istemiyorum, çünkü bu onlardan beklenmeyecek bir şeydi. Demek istediğim, aramızda adı anılmayan, değinilmeyen konular, en önemli konular haline gelmişti; hem bunca kaçınıp sakınma, arada sessiz bir anlaşma olmadan başarıyla yürütülemezdi. Kimi zaman bana öyle geliyordu ki, önümüze sürekli olarak çıkan yasak konular karşısında birden duraklıyor, saptığımız çıkmaz sokaklardan aceleyle geri dönüyor, düşüncesizce açtığımız kapıları güm diye kapatırken, elimizde olmadan –çünkü bütün kapılar gürültülü çarpar– çok büyük bir gümbürtü koparıyorduk. Bütün yollar Roma’ya çı-

kar; bizim de zaman zaman, hemen her çalışma dalı ya da konuşma konusunun yasak bölgeye çıktığını gördüğümüz oluyordu. Yasak bölge, genellikle, ölümlerin dünyaya geri gelmesi konusuydu; özellikle de, çocukların yitirdikleri dostlarıyla ilgili, anılarda yaşayabilecek ne varsa hepsi yasaktı. Öyle günler oldu ki, çocuklardan birinin bana göstermeden ötekini dirseğiyle hafifçe dürtüp, “Bu kez yapacağını sanıyor, ama dünyada yapamaz,” dediğine kalıbımı basabilirdim. “Yapmak” dedikleri şey, örneğin, bir kez olsun, kendimi dizginlemeyip, doğrudan, onları benden önce eğiten hanımdan söz açmaktı. Benim kendi geçmişim onlarda sonsuz bir merak uyandırıyor, ben de onların bu tatlı öğrenme isteğini doyurmak için, anlattıkça anlatıyordum. Başıma gelen her şeyi öğrenmişlerdi; benim, kardeşlerimin, evimizdeki kediyle köpeğin, en ufak serüvenlerimize varıncaya dek bütün ayrıntılarıyla her şeyi, babamın garip yaratılışının birçok özelliklerini, evdeki eşyanın nasıl düzenlendiğini, köyümüzdeki yaşlı kadınların konuşmalarını biliyorlardı. Söz sözü açtığından, olayları çabuk geçip gereken yerlerinde içgüdüme uyararak çevrelerinden dolanabilirsem, gevezelik edilecek çok konu bulunabiliyordu. Çocuklar kendilerine özgü bir ustalıkla düşlem ve anımsama yeteneklerimi çalıştırmamı sağlıyor, işte en çok da bu davranışlarıyla bende, sonradan düşününce, sanki gizlice gözetleniyormuşum gibi bir kuşku uyandırıyorlardı. Her ne olursa olsun, *benim* yaşamım, *benim* geçmişim, *benim* dostlarımdan konuşurken biraz rahatlar gibi oluyorduk. Bu da kimi zaman durup dururken bana bir olayı anımsatmalarına yol açıyor; hiç ilgisi yokken Goody Gosling’in ünlü bir sözünü yinelemem ya da babamın papaz evindeki midillinin akıllılığını kanıtlayan zaten bildikleri olayları anlatmam isteniyordu.

İşlerin şimdi aldığı görünüş içinde bulunduğum açmaz, bir parça böyle zamanlarda, bir parça da çok değişik başka durumlarda, iyice ortaya çıkıyordu. Günlerin, benim için

herhangi başka bir karşılaşma olmadan geçmesinin sınırlarını biraz yatıştıracağı sanılabilir. Üst kattaki sahanlıktan merdivenin basamağındaki kadının varlığını sezdiğim o ikinci geceki kısa karşılaşmadan sonra, evin ne içinde, ne de dışında görmemem gereken hiçbir şey görmemiştim. Oysa, karşıma birden Quint'in çıkmasını beklediğim birçok köşeyi dönmüş, Jessel'le karşılaşacağımı sandığım birçok uğursuz durumda kalmıştım. Yaz, dönüm noktasını aşarak geçip gitmişti. Bly'in üstüne çöken sonbahar, ışıklarımızın yarısını söndürmüştü. Kurşun renkli gökyüzü, solmuş çiçekleri, çıplak kalmış alanları, dağılmış kuru yapraklarıyla, temsil bittikten sonra ortalığa saçılmış buruşuk programlarla dolu bir tiyatroyu andırıyordu burası şimdi. Ara sıra havada bir değişiklik seziyordum: Sesle sessizliğin oluşturduğu kimi koşulların etkisiyle, sözle anlatılmaz izlenimler bırakan dakikalar yaşıyor, çok kısa bir süre için, Quint'i dışarıda ilk gördüğüm o haziran akşamını anımsıyordum; kimi anlarda da pencerenin arkasında bana görüldükten sonra, çalılıklara göz gezdirerek onu boş yere aradığım zamanki duygunun tıpkısı beliriyordu içimde. Belirtileri tanıyordum; o anı, o yeri tanıyordum. Ancak kimse görünmüyor, kimse beni rahatsız etmiyordu. Duyarlığı eksilmeyen, aksine olağanüstü derinleşen bir genç kadının rahatsız edilmediği söylenebilirse... Flora'nın göl kıyısındaki olayını anlatırken, o günden sonra yeteneğimi yitirir de hortlakları göremezsem daha büyük bir üzüntü duyacağımı belirterek Bayan Grose'u şaşırtmış ve üzümüştüm. O gün ne demek istediğimi çok iyi biliyordum: Çocuklar ister ruhları görsün, ister görmesin –çünkü onların gördüğü henüz kanıtlanmış değildi– ben onlara koruyuculuk edebilmek için, ruhların görünmeyi hedefleyeceği kişi olarak kalmayı tümüyle yeğliyordum. Bilinebilecek en kötü şeyi öğrenmeye hazırdım. O gün kıyıda göz açıp kapayıncaya dek görebildiğim şey, benim gözlerim sımsıkı kapalıyken çocukların gözlerinin iyice açılmış olabileceğiydi. İşte şimdi

gözlerimin gerçekten sımsıkı kapandığı anlaşılıyordu; bunun için Tanrı'ya şükretmemek, ona sövmek gibi bir şeydi, ne yalık ki bunda bir güçlük vardı: Hortlakları görmediğim için Tanrı'ya şükürler yağdıracaktım, ama çocukların benden gizlediği bir şey bulunduğuna bütün ruhumla inanıyordum.

Garip adımlarla ilerleyen saplantımı bugün izleyerek anlatmak kolay değil. Çocuklarla birlikte olduğumuz öyle zamanlar vardı ki, tam anlamıyla benim önümde, ama duyularım olup bitenlere kapalı bir durumdayken, tanıyıp sevdiklerini konuklarının yanımıza geldiğine yemin edebilirdim. İşte böyle zamanlarda, önleyeceğim kötülükten daha büyük bir zarar vermek olasılığı bulunmasa, coşup bağırarak, "Buradalar, buradalar! Sizi küçük alçaklar, artık bilmezlikten gelemezsiniz!" diyecektim. Bu küçük alçaklar artan konuşkanlıkları, sevecenlikleriyle hortlakların varlığını yadsıyorlardı, ama ben asıl bu konuşkanlık ve sevecenliğin duru sularının derinliklerinde –balıkların bir anda görünüp yitirilen pırıltısı gibi– sağladıkları üstünlüğün alaycı bakışını yakalıyordum. Aslında, yıldızların altında Quint'i ya da Jessel'i göreceğimi sanıp dışarı baktığımda Miles'in, rahatça uyumasını sağlamakla görevli olduğum bu çocuğun, yukarda boy gösteren Quint'in korkunç görüntüsüne bakışındaki tatlılığı –bu tatlılığı hemen bana çevirerek doğruca içeri gelmişti– gördüğüm zaman geçirdiğim sarsıntı, o gece sandığımdan çok daha fazla yer etmişti içimde. Söz konusu olan korkuysa, o gece her zamankinden daha çok korkmuştum; çıkardığım sonuçlar da o geceki korkunun ürünüydü. Bu sonuçlar beni öylesine çökertmişti ki, olur olmaz zamanlarda odama kapanarak, kendi kendime yüksek sesle, o gece Miles'la bu sorunu açıkça nasıl konuşabilirdim, bunun denemesini yapıyor, bu denemeden akıl almaz bir rahatlık, aynı zamanda da tazelenen bir umutsuzluk duyuyordum. Odamda kendimi oradan oraya atarak konuya bir şuradan bir buradan giriyor, ama iş o korkunç adların ağza alınmasına gelince hemen su-

sup kalıyordum. O adlar dudaklarımda sönüp giderken, aramızda ağza alınamayan bu adları söylersem, hiçbir ders odasında rastlanamayacak eşsiz içgüdüsel bir inceliği bozarak, bu adları taşıyanların alçakça davranışlarına yardım etmiş olacağımı düşünüyordum. “Çocuklar susmak inceliğini gösteriyorlar, ama sen, sana o denli güvendikleri halde, alçaklık edip konuşuyorsun!” diyordum kendi kendime. Kıpkırmızı kesildiğimi anlayıp ellerimle yüzümü kapıyordum. Bu gizli sahnelerden sonra her zamankinden daha çok gevezelik ediyor, iyice konuşkan oluyordum; o uğursuz, elle tutulabilir sessizliklerimizden biri –bunlara başka ad veremiyorum– gelinceye dek. Böyle zamanlarda garip, baş döndürücü bir yükselişe ya da yüzerek (sözcük bulmakta güçlük çekiyorum!) bir sessizliğin, tüm yaşama ara verilen bir ortamın içine dalıyorduk; O anda çıkarmakta olabileceğimiz az ya da çok gürültüyle hiç mi hiç ilgisi olmayan bu sessizliği, derinleşen neşemizin, her zamankinden daha büyük bir hızla okunan ezberlerin ya da piyanonun yükselen tangirtisinin arasından işitebiliyordum. İşte o zaman ötekiler, aramıza giren yabancılar, oradaydılar. Melek değillerdi ama Fransızların dediği gibi, yanımızdan “geçiyorlardı”. Bu geçişleri beni kordudan tir tir titretiyordu, çünkü belki de o anda, beni değer bulmadıkları için söylemedikleri, cehennemden gelen bir haberi ya da bana gösterdiklerinden daha canlı bir görüntüyü küçük kurbanlarına aktarıyorlardı.

Bir türlü kurtulamadığım acımasız bir düşünce de şuydu: Ben ne görmüş olursam olayım, Miles’la Flora daha fazlasını görmüşlerdi. Geçmişteki dostlukları sırasında yer alan dehşet verici olaylardan kaynaklanan, akıl almaz, korkunç şeylerdi gördükleri. Böyle şeyler doğallıkla soğuk bir hava estiriyordu yüzeyde, ama biz işi gürültüye boğuyor, bu soğuk havayı duymamış gibi davranıyorduk. Birçok kez aynı şeyi yaptıktan sonra artık tutacağımız yol konusunda iyice eğitilmiştik. Her seferinde hemen hiç düşünmeden üçümüz de

hep aynı hareketleri yaparak olayın noktalandığını birbirimize anlatıyorduk. Ne olursa olsun, dikkat çeken bir şey, çocukların durup dururken beni şapır şupur öpmeleri, ikisinden birinin de kesinlikle, “Ne zaman gelir dersin? Mektup yazsak mı acaba?” diye sormasıydı. Bu çok değerli soruyla nice tehlikeler atlatmış, güç bir durumdan kurtulmakta bu sorunun ne denli yararlı olduğunu deneyimlerimizle öğrenmiştik. Sözü ettiikleri kişi doğallıkla Harley Sokağı’ndaki amcalarıydı; onun her an gelip aramıza katılacağı varsayımıyla yaşıyorduk. Doğrusu böyle bir düşünceye kapılmamıza neden olacak herhangi bir davranışta bulunmuş değildi, ama bu düşünceyi kendimize destek almamış olsak hazırladığımız en güzel gösterilerden vazgeçip, birbirimizi bunlardan yoksun bırakacaktık. Onlara hiç mektup yazmazdı. Bencilce bir davranıştı bu belki de, ama aynı zamanda bana beslediği güveni gösteren bir gönül okşamaydı da; çünkü bir erkeğin, rahatını sağlamaya yarayan kutsal yasalardan birini şölenlerle kutlama görevini bir kadına bırakması, çoğu zaman ona verebileceği en büyük payedir. İşte ben de küçük öğrencilerime kendi yazdıkları mektupların küçük, güzel kompozisyon alıştırmalarından başka bir şey olmadığını anlatırken, onu rahatsız etmemek konusunda verdiğim sözü tuttuğuma inanıyordum. Bu denli güzel mektuplar postaya verilemezdi. Onları kendime saklıyordum; bugün de bende. Bu kural, onun her an aramıza katılabileceği varsayımının benimle alay ediliyormuş gibi bir etki yaratmasını güçlendiriyordu. Olanaksız ama beni hemen hemen en güç duruma düşürecek şeyin onun aramızda görünürmesi olduğunu biliyorduk sanki. Üstelik geçmişe baktığımda, çok büyük bir gerilim içinde bulunmama ve çocukların sağladığı bu üstünlüğe karşın, onlara karşı hep sabırlı davranmamama çok şaşıyorum. O günlerde anlaşılan gerçekten çok usluymuşlar; yoksa onlardan nefret etmek işten bile değildi! Ama bu gerilim biraz daha uzayıp rahatlama anı biraz daha gecikse, so-

nunda umarsızlıktan sabrım taşmayacak mıydı? Bu soruyu sormanın yararı yok, çünkü bir rahatlama anı geldi. Rahatlama diyorum ama aslında bu gerilmeyle, kopmayla, boğucu bir günde, gök gürültüsünün birden patlamasıyla gelen türden bir rahatlamaıydı. Hiç değilse birdenbire gelen bir değişiklikti.

Bir pazar sabahı kilise yolunda, yanımda Miles, az ilerde önümüzde Bayan Grose'un yanında Flora, yürüyorduk. Ne zamandır görülmeyen, taptaze, açık bir hava vardı; gece kırağı yağmış, aydınlık, soğuk sonbahar sabahı kilise çanlarına neredeyse neşeli bir hava kazandırmıştı. Garip bir rastlantıyla, o sırada öğrencilerimin ne denli söz dinler olduklarını düşünüp şükrediyordum. Durup dinlenmeden hep benimle olmak bu çocukları neden hiç kızdırmıyordu? Birden bir şey bana şu gerçeği anlattı: Miles'ı neredeyse eteğimin ucuna bağlamıştım, öteki ikisinin de önümüz sıra gidişlerinden, her an bir ayaklanmaya karşı önlem alan biri olduğumu hemen anladınız. Cezaevi gardiyanları gibi beklenmedik olaylara, kaçma girişimlerine karşı her zaman uyanık bir halim vardı. Ancak bütün bunlar, yani onların görkemli küçük uysallıkları, en korkunç derinliklerde saklanan olguların kendilerine özgü düzeninin bir parçasıydı. Amcasının bol para alan, süslü yeleklere meraklı terzisince pazar giysileriyle donatılmıştı Miles. Adam, oğlanın takındığı küçük, önemli kişi havalarını biliyordu; çocuğu öyle bir giydirmişti ki, bağımsız geliri, toplumdaki yeri, erkek oluşu kılığından okunuyordu. Miles dönüp o gün özgürlüğünü ilan etse, benim söyleyecek sözüm bulunamazdı. O sırada çok garip bir rastlantıyla kesin bir başkaldırıya karşı nasıl davranacağımı düşünüyordum. Baş-

kaldırı diyorum, çünkü şimdi görüyorum ki, Miles'in söylediği söz ile benim yaşadığım korkunç dramın son perdesi de kalktı ve felaket büyük bir hızla üzerimize çöktü: Miles tatlılıkla bana, "Baksana canım, ben ne zaman okula gideceğim?" diye sordu.

Burada yazıya dökülünce zararsız gibi görünen bu soru, özellikle Miles'in o tatlı, tiz sesiyle, herkese, hele uzatmalı öğretmenine, sanki güller atarcasına konuşmasıyla, daha da zararsız görünüyordu. Çocuğun konuşmasında insanın soluğunu kesen bir şey vardı; hiç değilse ben şu anda öylesine etkilenmişim ki, soluğum kesilmişti, korunun ağaçlarından biri yıkılıp yolumu kapatmışçasına olduğum yerde kaldım. Oracıkta yeni bir şeyler oluştu aramızda; o da benim bunu anladığımı biliyordu. Hem de her zamanki açık yürekli, tatlı halinden hiçbir şey yitirmeden yapmıştı bunu. Hemen yanıt vermeyişimin kendisine sağladığı üstünlüğü bildiğini seziyordum. Herhangi bir şey söylemekte öylesine gecikmişim ki, Miles bir an durakladıktan sonra, yine aynı anlamlı ama yarım gülümsemeyle sözlerini sürdüreceği zamanı bol bol buldu: "Sen de bilirsin ki canım, bir erkeğin tüm zamanını bir bayanla geçirmesi..." Bana hep "canım" derdi; bu sözcükteki sevgi dolu yakınlık öğrencilerimde uyandırmak istediğim duyguyu tam anlamıyla yansıtıyordu. Öylesine saygılı, hem de rahat bir sözcüktü.

Şimdi asıl ben, kendi sözcüklerimi bir bir seçerek konuşmak zorundaydım! Zaman kazanmak için gülmeye çalıştığımı, beni izleyen güzel yüzüne bakıp, ona kim bilir ne denli çirkin ve garip göründüğümü düşündüğümü anımsıyorum. "Hem de her zaman aynı bayanla mı?" diyerek yanıtladım onu.

İrkilmedi, kirpiğini bile kımılatmadı. İkimizin arasındaki her şey apaçık ortadaydı artık. "Oh, evet, hoş bir bayan; üstelik tam bir hanımefendi; ama ben ne de olsa bir erkeğim, öyle değil mi? Hem de... Yaşı ilerleyen bir erkek."

Orada bir an sevecenlikle durup oyalandım. “Yaşın ilerliyor, evet.” dedim. Öylesine çaresizdim ki! O da bunu bile rek oynuyordu benimle; yüreğimi burkan bu düşünceyi bugün bile taşıyım. “Çok ama çok uslu durmadığımı da söyleyemezsin ya?”

Elimi omzuna koydum. Yola devam etmenin daha iyi olacağını sezdiğim halde gene de yürümekte güçlük çekiyordum. “Yok, bunu söyleyemem, Miles,” dedim.

“Hani o gecenin dışında!”

“Hangi geceymiş o?” Yüzüne onun bana baktığı gibi açık yüreklilikle bakamıyordum.

“Canım hani şu aşağı inip de dışarı çıktığım gece.”

“Ya, evet. Yalnız, unutmuşum, neden yapmıştın onu?”

“Unuttun mu?” diye çocuksu bir abartmayla çıkıştı.

“Canım sana bunu yapabileceğimi göstermek istemişim ya!”

“Doğru. Gösterdin.”

“Gene de yaparım.”

Ne de olsa aklımı belki de başımda tutmayı becerebileceğimi sezinledim: “Çok doğru. Yapabilirsin kuşkusuz. Ama yapmazsın.”

“Aynısını yapmam. O hiçbir şey değildi zaten.”

“Bir şey değildi,” dedim. “Ama gidelim artık.”

Koluma girip yürüyüşümüzü yeniden başlattı: “Öyleyse ne zaman gidiyorum okula?”

Ne yanıt vereceğimi düşünürken yüzüme büyük bir sorumluluk duygusu taşıyan bir anlam takınmışım: “Okulda çok mu mutluydun?”

Bir an düşündü. “Ben her yerde az çok mutluyumdur,” dedi.

Sesim titreyerek, “Eh o halde, burada da okuldaki kadar mutluysan...”

“Ama mutluluk her şey değil ki! Sen çok bilgilisin, tamam...”

O duraklayınca, “Ama sen de neredeyse benim kadar bilgilisin. Bunu mu demek istiyorsun?” diye sormayı göze almadım.

“Bilmek istediklerimin yarısını bile bilmiyorum,” diye doğruladı. “Ama sorun bu değil.”

“Nedir o halde?”

“Şey... Dünyayı daha iyi tanımak istiyorum.”

“Evet anlıyorum. Anladım.”

Kilise görünmüştü. Ayine gelenler, aralarında Bly’da çalışan birkaç kişiyle birlikte, içeri girişimize bakmak için kapının yakınında toplanmışlardı. Yürüyüşümü çabuklaştırdım; aramızdaki sorun daha fazla deşilmeden, bir an önce kiliseye varmak istiyordum; bir saate yakın bir süre ses çıkarmadan oturmak zorunda kalacak, diye sabırsızlıkla düşündüm; oturacağımız sıraların alaca karanlığını, üzerinde diz çökeceğim yastığın neredeyse ruhsal sayılabilecek desteğini özlemle bekliyordum. Miles’in beni içine itmek istediği karışadan kurtulmak için gerçekten koşuyordum, ama kilisenin avlusuna bile varamadan söylediği bir sözden onun benden çok daha ilerde olduğunu anladım.

“Kendim gibilerle birlikte olmak istiyorum ben,” dedi. Bu söz beni tam anlamıyla yerimden fırlattı. “Senin gibisini bulmak zor Miles,” dedim gülererek. “Belki bir sevgili küçük Flora var, o kadar.”

“Sen beni o bebekle bir mi tutuyorsun?”

İşte buna verilecek yanıtı bulmak zordu. “Tatlı Flora’mızı sevmiyor musun sen yoksa?” diye sordum.

“Sevmesem... Seni de, onu da sevmesem...” diye başladı. Yeniden ileri atılmak için geriliyor gibiydi. Yine de sözünü bitirmedi; avlunun kapısını geçince hafifçe kolumu sıkarak yürümemizi bir kez daha durdurdu. Bayan Grose’la Flora kiliseye girmişler, öteki inananlar da onları izlemişti. O an için Miles’la ikimiz eski, kaba saba mezar taşlarının arasında yalnızdık. Avlu kapısından kiliseye giden yolun

üzerinde, masaya benzeyen, alçak, uzun bir mezarın başında durmuştuk.

“Evet, sevmeseydin?..”

Ben yanıt beklerken o çevresindeki mezarlara bakınarak, “Ne olacağını sen bilirsin,” dedi. Ancak henüz yerinden kılmadamamıştı; az sonra da dinlenmek istermiş gibi oracıkta-ki bir mezar taşının üstüne çökmeme neden olan sözü söyledi: “Amcam da senin gibi mi düşünüyor?”

Dinlenmek için oturduğumu iyice belli ettikten sonra, “Sen benim ne düşündüğümü nereden biliyorsun?” dedim.

“Nereden bileyim? Bana hiç söylemezsin ki ne düşündüğünü. Amcam, demek istiyorum, o biliyor mu?”

“Neyi biliyor mu, Miles?”

“Neyi olacak, benim durumumu.”

Yanıtım ne olursa olsun Miles’in amcasını bir ölçüde harcamak zorundaydım. Yalnız, Bly’daki herkes, hepimiz, yeterince harcandığımızdan, bunun zararı yoktu. “Amcanın bunu önemseydiğini sanmıyorum, Miles,” dedim.

“O zaman önemsemesi sağlanamaz mı dersin?”

“Nasıl sağlanabilir ki?”

“Nasıl mı? Onu buraya gelmeye zorlayarak.”

“Peki kim yapacak bunu?”

Çocuk büyük bir neşeyle, sözcüklerin üzerinde dura dura, “Ben yaparım!” dedi. O anlamlı bakışıyla bana gene bir baktı, sonra yürüyüp kendi başına kiliseye girdi.

Ben onun ardından kiliseye gitmeyince hemen her şey bitti. Kendime hâkim olamayışım zavalıca bir şeydi, ama nedense bunu bilmek bana güç kazandırmıyordu. Orada, mezar taşının üzerinde oturmuş, küçük dostumun bana söylediklerini tam anlamıyla çözmeye çalışıyordum. Her şeyi iyice kavradığım zaman ise kiliseye geç gidip de öğrencilerimle öteki kimselere kötü örnek olmak istemediğimi öne sürerek ayine katılmadım. Kendi kendime şunu söylüyordum: Miles, ağızından bir şeyler almıştı; burada yıkılıp kalışım da bunu ona kanıtlıyordu. Çok korktuğum bir şey bulunduğunu, kendi amaçlarını gerçekleştirmesi için gereken özgürlüğü elde etmekte bu korkumdan yararlanabileceğini öğrenmiştim benden. Korkum, Miles'in okuldan atılmasının ardındaki nedenlerle baş etmek zorunda kalmaktı, çünkü bütün dehşet verici olayların ardında gene bu nedenler yatıyordu. Amcasının gelip benimle birlikte bunların üstüne gitmesi aslında istediğim bir çözüm yolu olmalıydı; ancak olayın çirkinliğine, bana vereceği acıya katlanamazdım; yalnız düşünmekle yetiniyor, bugünden yarına bir önlem almadan yaşıyordum. Ne denli canım sıkılsa da çocuk haklıydı. Bana dönüp, "Ya amcama benim neden okumaya ara verdiğimi anlattırısın ya da bir oğlan çocuk için hiç doğal olmayan bu seninle birlik-

teki yaşamı sürdürmemi istemekten vazgeçersin,” diyebilecek durumdaydı. Özellikle benim oğlan çocuğum için doğal olmayan bir şey ise böyle birdenbire zihninde bir bilinçlenmeyle bir planın varlığının açıklanmasıydı.

İşte beni gerçekten yıkan, kiliseye girmemi engelleyen buydu. Kilisenin çevresinde dolanıp duraksarken, artık bir daha düzelmeyecek biçimde onunla aramızın bozulduğunu düşünüyordum. Nasıl olsa onarabileceğim bir şey kalmamıştı; oysa kilise sırasında sıkışıp yanına oturmak için aşırı bir çaba harcamam gerekecekti. Her zamanki gibi koluma girecek, konuşmamızı sessizce yorumlarken, bir saat boyunca beni yanında oturtacaktı. Bly’a geldiğimden beri ilk kez Miles’dan uzaklaşmak istiyordum. Yüksek Doğu penceresinin altında dururken içerden gelen dua sesleri içimde öyle bir istek uyandırdı ki, gem vurmasam bu istek beni sürükleyip oradan uzaklara götürecekti. Buradan çıkıp gitmeliydim; içinde bulunduğum açmazdan kurtulmanın en kolay yolu buydu. İşte elime fırsat geçmişti; kimseye görünmeden gidebilirdim; her şeyi bırakır, arkamı dönüp geri çekilebilirdim. Tek yapılacak iş, kiliseye giden hizmetçilerin hemen hemen boş bıraktığı eve çabucak dönüp ufak bir-iki hazırlığı tamamlamaktı. Kısacası, yılgınlık içinde çıkıp gidersem kimse beni suçlayamazdı. Yemek saati geldiğinde yeniden yanlarına döneceksem, şimdi uzaklaşmış olmanın bir yararı var mıydı? Yemeğe iki saat kalmıştı; bu sürenin sonunda olacakları açıkça görebiliyordum: Küçük öğrencilerim, çocuksu bir tavırla kiliseye neden gitmediğime şaşmış gibi yapacaklardı.

“Ne yaptın öyle? Seni yaramaz seni! Neden bizi meraklandırdın bakalım? Senin yüzünden biz de aklımızı duaya veremedik. Tam kapıya gelince mi bıraktın bizi?” Bu sorulara da, bunları soranların sahte, küçük, güzel gözlerine de dayanamazdım; ama beni bekleyen tam tamına buydu. Sahne gözümün önünde iyice belirginleşince artık kendimi tutamadım.

İlk iş olarak oradan uzaklaştım; hemen kilise avlusundan çıkıp, koruda geldiğimiz yoldan derin düşünceler içinde geri döndüm. Eve vardığımda kaçma kararını vermiş gibiydim. Pazar sessizliği içindeki yol, kiliseye gidenlerin hemen hemen boş bıraktığı ev, ele geçmiş bir fırsat duygusu uyandırarak beni oldukça heyecanlandırmıştı. Buradan böyle çabucak ayrılabilirsem bir sahneye neden olmadan, bir söz söylenmeden ayrılacaktım. Ancak çok çabuk davranmam gerekiyordu; oysa taşıt bulmak büyük bir sorundu. Çıkan güçlük ve engellerin sıkıntısıyla holdeki merdivenin en alt basamağına çökmüştüm; o zaman anımsadım: Bir ayı aşkın bir süre önce, işte tam burada, gecenin karanlığında, hem de tam böyle kötülüklerle çökertilmiş bir durumda, kadınların en korkuncunun hortlağıyla karşılaşmıştım. Aklıma gelen bu düşünce yerimden doğrulmama yetti. Yolun geri kalan bölümünü geçerek yukarı çıktım; ayaklarımın beni almam gereken bir-iki eşyamin bulunduğu ders odasına doğru götürmesine bakıp şaşım. Ancak, kapıyı açınca gözlerimdeki perde kalkıverdi. Gördüğüm şey direncimi yeniden kazanmama neden oldu.

Önceki deneyimlerim olmasa, öğleden sonranın aydınlığında gördüğüm kişiyi, ilk bakışta, iş görmek için evde kalan bir hizmetçi, başıboşluğun sağladığı fırsatla, ders odasındaki masada bulduğu kâğıt, kalem ve mürekkepten yararlanarak, sevgilisine zar zor mektup yazmaya uğraşan bir genç kız sanabilirdim. Kolları masaya dayalı, başı avuçlarının içinde, yorgun duruşuyla öylesine zorlanan bir hali vardı; ancak bunu gördüğüm anda, ben içeri girdiğim halde durumunu değiştirmedini de fark etmiştim. İşte o zaman –duruşundaki bir değişimle birlikte– beynimde bir şimşek çakarak onun kimliğini ortaya koydu. Ayağa kalktı, ama sanki bu benim içeri girdiğimi duyduğundan değildi; anlatılmaz, hüznü bir ilgisizlik, bir uzaklık görünümü içinde dört metre ötemde duran kişi, yerine geçtiğim öğretmendi; o kötü ka-

dındı. Onurunu yitirmiş, acılarla dolu, her şeyiyle tastamam önümdeydi; ama ben daha gözlerimi dikip, gelecekte anımsamak için onu belleğime çizerken, korkunç görüntü gitmişti. Kara giysileri, örselenmiş güzelliği, taşıdığı anlatılmaz acıyla gece yarısı gibi karanlıktı; bana baktığı kısa süre içinde, benim onun masasına oturmaya ne denli hakkım varsa, onun da benim masama oturmaya o denli hakkı olduğunu söylemek istiyormuş gibi geldi. Gerçekten de bu dakikalar sürüp giderken, istenmeyen kişinin o değil ben olduğum duygusu buz gibi soğuk bir rüzgâr estirdi içimde. Buna tüm gücümle karşı çıkarak, ona seslendim: “Sen, korkunç, bahtsız kadın, sen!” Yükselen sesimin, açık kapıdan geçerek uzun koridorda çınladığını, bütün eve yayıldığını duydum. Sanki beni duyuyormuş gibi baktı, ama toparlanıp onu uzaklaştırmıştım. Bir dakika sonra odada gün ışığıyla bu evde kalmam gerektiği duygusundan başka bir şey yoktu.

Öğrencilerimin dönüşündeki gösteriler için kendimi öylesine hazırlamıştım ki, onların kilisede bulunmayışım konusunda hiçbir şey söylememeleri karşısında ne yapacağımı şaşırarak yeniden tedirgin oldum. Keyifle beni suçlayıp kucaklayacak yerde, onları yarı yolda bırakmış olmamdan söz etmediler; ben de o sırada kendisi de bir şey söylemeyen Bayan Grose'un yüzünden bir anlam çıkarmaya çalışmak zorunda kaldım. Çocukların onu şu ya da bu biçimde bir rüşvet vererek susmasını sağladıklarını kanıtlamak istiyordum. Gerçi baş başa kalır kalmaz onun bu sessizliğini bozmanın bir yolunu bulacaktım. Akşam çayından önce beş dakikalık uygun bir zaman geçti elime. Bayan Grose alacakaranlıkta, taze pişmiş ekmek kokularıyla dolu, ama tertemiz ve düzenli odasında, ocağın başında hüzünlü bir yumuşak başlılıkla oturmuştu. O duruşu bugün bile aklımda; en iyi bu duruşuyla anımsıyorum onu: Akşam karanlığında ateşin aydınlattığı oda, dik iskemlesinde yüzü ateşe dönük, derlenip toparlanarak kaldırılan şeylerin, kapanıp kilitlenen çekmece-lerin, tedirgin bir dinlenmenin simgesi gibi oturan, enine boyuna bir kadın.

“Evet size bir şey sormamamı onlar istedi; ben de söz verdim; onların önünde sormadım ama gerçekten de ne oldu size?”

“Ben size yalnızca yürüyüş için katılmışım,” dedim. “Geri dönüp bir arkadaşla buluşmam gerekiyordu.”

Şaşırdığı belliydi. “Arkadaş mı? Siz mi?” dedi.

Güldüm: “Öyle. Bir çift arkadaşım var benim. Peki çocuklar nedenini söylemediler mi?”

“Bizi bırakıp gidişinizden söz etmeyişimizin nedenini mi? Evet söylediler: Böylesi sizin daha çok hoşunuza gidermiş. Hoşunuza gitti mi?”

Yüzümün durumu onu üzmişti. “Hiç hoşuma gitmedi!” dedim. Bir dakika sonra da ekledim: “Neden böylesinin daha çok hoşuma gideceğini de söyledi mi çocuklar?”

“Hayır; küçük bey yalnızca, ‘Onun hoşuna gitmeyen hiçbir şey yapmamalıyız!’ dedi.”

“Keşke öyle yapsa! Peki Flora ne dedi?”

“Küçük hanım çok tatlıydı. ‘Doğru, doğru!’ dedi... Ben de aynı şeyi söyledim.”

Bir an düşündüm. “Sen de çok tatlıydın... Hepinizi duyar gibi oluyorum. Gene de Miles’la benim aramda her şey bitti.”

“Bitti mi?” Dostumun gözleri dört açılmıştı. “Ama ne bitti, efendim?”

“Her şey. Ne olduğu önemli değil. Ben kararımı verdim. Eve Bayan Jessel’le konuşmak için dönmüştüm, canım.”

Artık bu konuyu açmadan önce Bayan Grose’u iyice denetimim altında buldurmaya alışmışım; şimdi bile, ağızımdan çıkan sözcüğün etkisiyle gözlerini kırıştırırken, soğukkanlılığını yitirmesine engel olabiliyordum.

“Konuşmak mı? Konuştu mu demek istiyorsunuz?”

“Eh, iş ona vardı. Dönüşümde ders odasında buldum onu.”

Kadıncağızın, “Ne söyledi?” diye içten bir şaşkınlıkla sorduğunu bugün bile işitebiliyorum.

“Eziyet içinde acı çektiğini!..”

Anlattığım şeyi kavramaya çalıştığı sırada söylediğim bu söz, şaşkınlık içinde ağzının gerçekten açık kalmasına neden oldu. Kekeleyerek, “Yitik ruhların çektiği acıları mı demek istiyorsunuz?” diye sordu.

“Evet yitik ruhların, cehennemde yanan lanetlenmişlerin. İşte bu acıları paylaşmak içindir ki...” Bu düşüncenin korkunçluğuyla ben bile duraladım.

Ama düş gücü benimki denli fazla olmayan Bayan Grose üsteledi: “Paylaşmak mı?”

“Flora’yı istiyor,” dedim. Ben bunu söylerken tutmasam düşecekti. Hazırlıklı olduğumu göstermek için onu bırakmadım. “Ancak, dediğim gibi, bunun önemi yok,” dedim.

“Kararınızı verdiğiniz için mi? Neye karar verdiniz?”

“Her şeye.”

“Her şey dediğiniz nedir?”

“Ne olacak, amcalarını çağırmaya.”

Bayan Grose, “Ah, lütfen acıyın efendim, çağırın,” diye atıldı.

“Çağıracağım. Çağıracağım! Görüyorum ki bundan başka çıkar yol yok. Sana söylediğim gibi, Miles’la aramızda ‘biten’ şey şu: Eğer amcasını çağırmaktan korktuğumu sanıp da bu korkumdan nasıl yararlanacağını kuruyorsa yanılıyor. Evet, amcası benden (hem de gerekirse çocuğun önünde) öğrenecek ki, okula gönderilmesi konusunda bir şey yapmadım diye suçlanacaksam...”

“Evet efendim?” diye üsteledi.

“Eh, bunun çok korkunç bir nedeni var.”

Zavallı arkadaşımın karşılaştığı nedenlerin sayısı öylesine çoğalmıştı ki, hangisinden söz ettiğimi anlayamaması hoşgörülebilirdi. “Hangi?..” diye duraladı.

“Hangisi olacak, eski okulundan gelen mektup.”

“Onu efendime gösterecek misiniz?”

“Daha o zaman göstermem gerekirdi.”

“Yok, yapamazsınız bunu!” dedi Bayan Grose kesinlikle.

Bense acımasızdım: “Ona okulundan kovulan bir çocuğa okul bulmak sorununu üstlenemeyeceğimi anlatacağım.”

“Neden kovulduğunu hiç anlamadık ki,” diye parladı.

“Kötülükten. Böylesine akıllı, güzel, kusursuz bir çocuk başka neden kovulabilir? Budala mı? Pasaklı mı? Hastalıklı mı? Huysuz mu? Nefis bir çocuk – demek ki tek neden kötülüğü. Hem bu, her şeyin ortaya çıkmasını sağlar. Zaten asıl suç amcalarında. Böyle kimseleri burada bıraktıysa!..”

Bayan Grose iyice sararmıştı. “Aslında onları hiç tanınuyordu. Suç bende,” dedi.

“Neyse, sana bir şey olmayacak.”

Bir süre sustum; birbirimize bakıyorduk: “O halde ne deriz ona?”

“Sizin bir şey söylemeniz gerekmez. *Ben* söylerim.”

Bu beni düşündürdü. “Yazacaksın demek?” dedim. Sonra okuyup yazma bilmediğini anımsayarak ekledim: “Ona nasıl anlattırırın derdini?”

“Kâhyaya söylerim, o yazar.”

“Ve sen bizim öykümüzü kâhyaya yazdırmak istiyorsun?”

Bu soru elimde olmadan öyle alaycı bir biçimde çıkmıştı ki ağızımdan, Bayan Grose, bir an durakladıktan sonra hiç ilgisi yokken kendini bırakıverdi: Gene gözleri yaşla dolmuştu. “Ah siz yazın efendim,” dedi.

Sonunda, “Eh, bu akşam yazarım,” diye yanıtladım: Bunun üzerine birbirimizden ayrıldık.

O akşam en azından bir başlangıç yaptım. Hava yine de-
ğişmiş, büyük bir rüzgâr çıkmıştı; yanımda rahatça uyuyan
Flora'yla odamdaki lamba ışığının altında uzun bir süre boş
kâğıdın önünde oturup yağmurun kamçısını, rüzgârın vu-
ruşlarını dinledim. Sonunda bir şamdan alarak odamdan
çıktım; koridoru geçip kısa bir süre Miles'in kapısını dinle-
dim. Sürekli bir saplantıyla onun uykuda olmadığını ele ve-
ren bir belirti bulmaya zorlanıyordum. Az sonra buldum da,
ama beklediğim biçimde değil. Miles'in sesi karanlıkta bir
şenlik gibi çınladı: "Hey! Oradaki... Gelsene içeri."

İşığım elimde girdim, onu yatakta cin gibi uyanık bul-
dum. "Neler karıştırıyorsun bakalım?" diye öyle dostça bir
incelikle sordu ki, Bayan Grose gelip de Miles'la benim
aramda her şeyin "bittiğine" bir kanıt aramaya kalksa boşu-
na uğraşmış olurdu, diye düşündüm.

Şamdanımla birlikte yatağının başına dikildim: "Nere-
den bildin orada olduğumu?"

"Nereden olacak, işittim. Hiç gürültü yapmadığını mı
sandın? Atlı taburları gibi yürüyorsun!" diyerek sevimli se-
vimli güldü.

"Uyumuyordun öyleyse?"

"Pek değil! Ben yattığım yerde düşünürüm hep."

Şamdanı bile bile biraz öteye koymuştum. O bana dostça elini uzatırken, ben de yatağın kenarına oturdum. “Ne düşünürsün?” diye sordum.

“Senden başka ne düşünebilirim ki canım?”

“Bana değer vermenden gururlanırım ama bu kadarını da beklemem. Uyusan iyi edersin.”

“Eh, bir de şu bizim garip işi düşünüyorum, biliyorsun.”

Küçük, sağlam elinin soğukluğu dikkatimi çekti: “Hangi garip iş, Miles?”

“Canım şu senin beni eğitme biçimin. Öteki şeyler de.”

Bir an soluğumu tuttum; cılız kandilimin ışığında bile yattığı yerden bana bakarak gülümseyişi görülebiliyordu. “Öteki şeyler’le ne demek istiyorsun?”

“Bilirsin, bilirsin!”

Bir an hiçbir şey söylemedim; oysa eli elimde göz göze bakışarak dururken susmakla, yaptığı suçlamaya boyun eğdiğimi ve gerçek dünyada o anda aramızda bulunan ilişki gibi akıl almaz bir şeyin bulunmadığını seziyordum. “Seni sıkın buysa, okula kesinlikle gideceksin,” dedim. “Ancak eski okuluna olmaz. Başka, daha iyi bir yer bulmalıyız. Bunun senin canını sıktığını nereden bileyim? Bana hiç sözünü etmedin ki.” Düzgün, beyaz çerçevesi içinde beni dinleyen, apaçık yüzüyle bu sırada Miles, çocuk hastanesinde yatan, olup bitenleri anlama isteğiyle dolu, hasta bir çocuk gibi cana yakındı. Bunu düşünürken gerçekten de onun iyileşmesine yardımcı eden bir hemşire ya da rahibe olmak için dünyadaki her şeyimi verebilirdim. Ah, belki şimdi bile iş işten geçmemişti; hâlâ yardım edebilirdim ona. “Biliyor musun, sen bana okulundan hiç söz etmedin; adını bile anmadın?” diye sordum.

Şaşmış gibi yaptı; yine sevimli sevimli gülüyordu. Ama zaman kazanmaya çalıştığı açıktı; duraklıyor, birinin kendine yol göstermesini bekliyordu. “Sahi mi?” dedi. Ben ona yardım edecek değildim... Karşıma çıkan o şey yardım etsindi ona.

Bunu söylerken sesinde öyle bir ton, yüzünde öyle bir anlam vardı ki, bana o zamana dek duyduğum acıların en büyüğünü verdi; şaşkınlığını, oynadığı saflık ve tutarlılık rolünü sürdürebilmek için, büyü altındaki küçük beynini alabildiğine zorladığını görmek ne denli acıklıydı benim için, anlatamam. “Hayır, hiç söz etmedin,” dedim. “Geldiğin günden bu yana bir kez olsun öğretmenlerinden, arkadaşlarından birinin adını anmadın; okulda başına gelen en ufak bir şeyi bile anlatmadın. Miles’çıgım, orada olup bitenlerden hiç mi hiç haber vermedin bana. Nasıl hiçbir şey bilmediğimi bir düşün. Seni ilk gördüğüm saatten beri, bu sabah sen o sözleri söyleyene dek, daha önceki yaşamınla ilgili tek bir şeye değinmedin bile. Tümüyle bugünü benimsemiş gibiydin.” Miles’in içindeki sıkıntının soluğunu hafifçe üzerimde duymama karşın, çok bilmişliğine ya da çocuğu etki altında tutanların akıttığı, dilim varıp da ad koyamadığım o ağı her neyse ona, kesinlikle inandığım için, onunla yaşça daha büyük, nerdeyse akılca benimle eşit biriyle konuşur gibi konuşmam olağanüstü bir şeydi. “Ben de senin yaşamını böylece sürdürmek istediğini sandım,” dedim.

Bu sözler üzerine hafifçe kızardı sanırım. En azından hastalıktan yeni kalkmış biri gibi yorgun, yavaşça başını salladı. “Hayır, hayır... Ben uzaklaşmak istiyorum,” dedi.

“Bly’dan mı bıktın?”

“Yok. Bly’ı seviyorum.”

“Öyleyse ne?”

“Canım sen çocukların ne istediğini bilirsin!”

Bunu Miles denli iyi bilmediğimi sezdiğimden, geçici bir soruya sığındım: “Amcana mı gitmek istiyorsun?”

Bunun üzerine tatlı, alaycı yüzü yastıkta kımıldadı. “Hadi, hadi, bununla kurtulamazsın,” dedi.

Bir süre sesimi çıkarmadım. Şimdi de benim rengim değişmişti sanıyorum. “Ben kurtulmak istemiyorum canım,” dedim.

“İstesen de kurtulamazsın. Kurtulamazsın, kurtulamazsın!” diyerek güzel gözlerini dikip bana baktı. “Amcam buraya gelmeli. İkiniz konuşup her şeyi halletmelisiniz.”

Biraz sertçe, “Bunun seni buradan tümüyle uzaklaştıra-
cağından hiç kuşkun olmasın,” dedim.

“Anlasana, ben de onun için çalışıyorum zaten. Ona söylemelisin... Nasıl her şeyin ucunu bıraktığını: Senin ona anlatacak çok şeyin var.”

Bu sözleri büyük bir sevinçle söylemesi o an için bana biraz direnç kazandırdı. “Peki sen,” dedim. “Sen neler anlatacaksın ona, Miles? Sana da soracağı sorular var.”

Düşündü: “Olabilir. Ne soracak ama?”

“Bana hiç anlatmadığın şeyleri. Seni ne yapacağını kararlaştırması gerekecek. Geldiğin yere gönderemez.”

“Geri gitmek istemem ki. Yeni bir alan istiyorum ben,” diye atıldı.

Bunu söyleyişindeki hayran olunacak dinginlik ve neşe bana, büyük bir olasılıkla üç ay sonra aynı umursamazlık ve daha büyük bir onursuzluk içinde eve dönüşünü, bu dönüşteki keskin tadı, doğaya aykırı, çocuksu ağlatıyı düşündürdü. Bu düşünceyle yıkıldım; bu olasılığa dayanamazdım. Kendimi tutamayarak Miles’in üstüne atıldım; ona karşı duyduğum acımanın yerdiği sevecenlikle onu kucakladım: “Ah, Miles’çığım, ah!”

Yüzü yüzüme yakındı; öpücüğüme hoşgörülle katlandı. “Peki söyle bakalım, sayın bayan, ne var?” diye sordu.

“Bana hiç, ama hiçbir diyeceğin yok mu?”

Biraz döndü; hasta çocuklarda görülen bir devinimle, yüzü duvara doğru, havaya kaldırdığı eline bakarak, “Söyledim sana; bu sabah söyledim,” dedi.

Ah, nasıl acıyordum ona! “Üstüne varmamamı istiyorsun, öyle mi?”

Sanki doğrulamak istercesine bakıyordu; az sonra usulca, “Beni rahat bırakmanı,” diye yanıtladı. Bunu söyleyişindeki ağırbaşlılıkta öyle bir şey vardı ki, onu bırakıp ağır ağır aya-

ğa kalkmama neden oldu, ama gene de ayrılıp oradan gide-medim. Tanrı biliyor, onu bunaltmayı hiç istemedim, ama şunu sezinledim ki, şimdi ona sırtımı çevirirsem, onu bırakıp gitmiş, daha doğrusu yitirmiş olacaktım. “Amcana bir mektup yazmaya başladım,” dedim.

“Peki, bitir öyleyse!” dedi.

Bir dakika durdum: “Daha önce ne oldu?”

Gene bana baktı: “Neden önce?”

“Sen geri dönmeden önce? Ve buradan gitmeden önce?”

Bir süre ses çıkarmadı, ama gene gözlerime bakıyordu: “Ne oldu?”

Bu soruda, bu sorudaki sözcüklerden çıkan seste, ilk kez bana karşı yumuşayan bir bilincin hafif, ufak titreşimlerini bulmam, beni yeniden yatağın yanında diz çökerek, bir kez daha ona sahip olmayı denemeye itti. “Miles, sevgili küçük Miles’çığım, sana yardım etmeyi nasıl istediğimi bir bilsen: Hepsi bu yüzden, yalnız bu yüzden; sana acı vermektense, seni incitmektense ölürüm, daha iyi... Saçının bir teline dokunmaktansa ölürüm ben. Sevgili küçük Miles’çığım...” Ve fazla ileri gitmek tehlikesini göze alarak ekledim: “Bütün istediğim seni kurtarmam için bana yardım etmen!” Bir dakika sonra da gerçekten çok ileri gittiğimi anladım. Miles’a yaptığım çağrının yanıtı hemen geldi, ama bu yanıt olağanüstü güçlü, soğuk bir esinti biçimindeydi; buz gibi soğuk bir hava akımıyla odanın içinde, sanki fırtınadan cam kırılmış gibi, büyük bir sarsıntı oldu. Çocuk tiz bir çığlık attı; ona o denli yakın olduğum halde gürültülere karışan bu sesin bir sevinç çığlığı mı, yoksa korku çığlığı mı olduğunu anlayamadım. Yeniden ayağa fırladığımda karanlıkta olduğumuzu gördüm. Ben çevreme bakınırken bir dakika öylece durduk; bu sırada çekilmiş perdelerin kımıldamadığını, pencerenin sımsıkı kapalı olduğunu saptadım. Sonra, “A! Mum sönmüş!” diye bağırdım.

“Mumu söndüren bendim, canım!” dedi.

Ertesi gün dersten sonra Bayan Grose bir fırsatını bularak bana, “Mektubu yazdınız mı, efendim?” diye sordu.

“Evet, yazdım,” dedim ama zarfa koyup kapattığım mektubun daha cebimde durduğunu söylemedim. Postacı köye gitmek için yola çıkıncaya dek zamanım vardı. Bu arada öğrencilerim şimdiye dek derslerinde bu sabahki gibi parlak, örnek öğrenciler olmamışlardı. Sanki ikisi de son günlerde aramızda geçmiş olabilecek herhangi ufak bir sürtüşmeyi unutturmayı candan istiyordu. Aritmetikte benim cılız yeteneğimi kat kat aşan baş döndürücü harikalar yaratmışlar, coğrafya ve tarih konularında her zamankinden büyük bir neşeyle patlattıkları espriler bitip tükenmek bilmemişti... Özellikle Miles’in beni incitmeden kendini göstermek istediği göze çarpıyordu. Gerçekten bu çocuk belleğimde sözcüklerle aktarılamayacak bir güzellik ve acı ülkesinde yaşıyor: İçinden gelen her davranışta yalnız ona özgü bir seçkinlik vardı; onu iyi tanımayanlara apaçık, rahat bir çocuk gibi görünen bu küçük, doğal yaratık, son derece ince, olağanüstü bir küçük beyefendiydi. Miles’ı iyi tanıyan ben, hep çözmeye çalıştığım, ama bir yandan da varlığını yadsıdığım bir bilmeceyi, bu küçük beyefendinin cezayı hak etmek için ne gibi bir şey yapmış olabileceğini düşünürken, duymaktan kendimi alamadığım şaşkınlığı, boş bulunup engelleyemediğim bir bakış ya da umutsuz bir iç çekmesiyle ele vermekten kor-

kuyor, durmadan kendimi denetlemek zorunda kalıyordum. Diyelim ki, iyi bildiğim bu dipsiz akıl küpü kötülüklerin tümünü düş gücüyle kavramıştı; ama içimdeki adalet duygusu yüzünden, bu bilginin bir kez bile eyleme dönüştüğü yolunda bir kanıt bulmadan rahat edemiyordum.

En azından o korkunç gün erkenden yediğimiz yemekten sonra yanıma gelip yarım saat için bana piyano çalmasını isteyip istemediğimi sorarak örnek bir beyefendi olduğunu her zamankinden de iyi bir biçimde göstermişti. Davut bile Saul'a çenk çalmanın zamanını bu denli büyük bir incelikle seçmemiştir. İnceliğin, büyüklüğün çekici bir örneği olan bu davranış, doğrudan, "Kitaplarda rastladığımız, sevdiğimiz gerçek şövalyeler kazandıkları üstünlüğü hiçbir zaman karşılarındakinin yüzüne vurmazlar. Artık ne istediğini anladım: Sen rahat bırakılmak, köşeye kısırılmamak istiyorsun. Demek bundan sonra canımı sıkmaktan, peşime düşüp beni gözetlemekten vazgeçeceksin, ben de istediğim gibi gidip geleceğim. İşte gördün bak, kendi isteğimle geldim sana ve gitmiyorum. Gitmek için zamanım çok. Gerçekten hoşlanıyorum seninle birlikte olmaktan. Giriştiğim savaşım bir ilke uğrunaydı," demeye geliyordu. Bu çağrıya karşı koyamayıp bir kez daha onunla el ele ders odasının yolunu tutacağım belliydi. Eski piyanonun başına oturdu; o güne dek hiç çalmadığı kadar güzel çalıyordu. Bunun yerine top peşinde koşmasının daha iyi olacağını düşünenler varsa, onlara ancak haklı olduklarını söyleyebilirim. Çünkü müziğin etkisi altında ne kadar sürdüğünü bilemediğim bir zaman sonra, görev başında uyuyakaldığım duygusuyla, birden garip bir biçimde ayıldım. Öğlen yemeğinden sonraydı, ders odasındaki ateşin başında oturuyordum, ama hiç de uyumamıştım: Çok daha kötü bir şey yapmış, unutmuştum. Bütün bu süre içinde Flora neredeydi? Bu soruyu Miles'a sorduğumda, bir dakika kadar daha çaldıktan sonra ancak, "Ben nereden bileyim, canım?" diyebildi. Hemen arkadan da mutlu bir kah-

kahayla sanki müziğe sesiyle eşlik edercesine, ipe sapa gelmez, coşkun bir şarkı tutturdu.

Doğruca odama gittim ama Flora yoktu; sonra, aşağı inmeden önce, birkaç odaya daha baktım. Hiçbirinde olmadığına göre herhalde Bayan Grose'la birlikteydi; bu varsayım la rahatlayarak Bayan Grose'u aramaya koyuldum. Onu bir akşam önceki yerinde buldum, ancak hemen sorduğum soruyu ürkek, boş ve habersiz bakışlarla karşıladı. Yemekten sonra her iki çocuğu da alıp gittiğimi sanmıştı; çok da haklıydı, çünkü şimdiye dek Flora'nın özel bir önlem almadan gözümün önünden ayrılmasına izin vermemiştim. Aslında şu anda belki de hizmetçilerin yanındaydı; yapılacak iş, korktuğumuzu belli etmeden hemen onu aramaktı. Hiç beklemeden bu işe giriştik; ancak on dakika sonra, kararlaştırdığımız gibi holde bulduğumuzda, birbirimize verebildiğimiz tek haber üstü kapalı sorularımızla Flora'nın izini bulmayı başaramadığımız oldu. Orada, gözden uzak bir dakika, korku içinde sessizce baktık; o anda arkadaşımın daha başlangıçta ona verdiklerimin tümünü şimdi nasıl bana kat kat fazlasıyla ödediğini fark ettim.

Az sonra, "Yukarıda," dedi, "aramadığınız odalardan birindedir."

Ben kararımı vermiştim: "Yok, uzağa gitti," dedim, "dışarı çıktı o."

Bayan Grose dik dik baktı: "Şapkasını giymeden mi gitti?"

Bakışım da ciltler dolusu anlamlar vardı: "O kadın hep şapkasız gezmiyor mu?" dedim.

"Flora onun yanında mı?"

"Onun yanında," diye bildirdim. "Bulmalıyız onları."

Elimle dostumun kolunu tutmuş sıkıyordum, ama durumun bu biçimde açıklanması onda hemen tepki yaratmadı. Aksine, durduğu yerde tedirgin bekledi: "Peki küçük bey nerede?"

“Ah o mu? O Quint’le. Ders odasındalar.”

“Aman Tanrım! Ne diyorsunuz siz!” Görüşümün doğruluğuna ilk kez böylesine güveniyor ve sanırım bu dingin güven duygusunun konuşmamda da yansıdığını seziyordum. “Oyunlarını oynadılar,” diye konuşmayı sürdürdüm. “Planlarını başarıyla yürüttüler. Flora kaçıp giderken Miles beni oyalamanın kutsal bir yolunu buldu.”

Bayan Grose şaşkınlıkla yineledi: “Kutsal mı?”

“Cehennemlik diyelim istersen!” diyerek neredeyse neşyle yanıtladım. “O sırada kendi işini de uydurdu. Hadi gel ama!”

Yukarıdaki durumu, elinden bir şey gelmeden kara kara düşünüyordu; hüznle, “Miles’ı bırakıyor musunuz?” dedi.

“Bu kadar uzun bir süre Quint’le yalnız mı bırakıyorum? Evet... Artık aldırıyorum buna.”

Bu gibi anlarda hep sonunda elimi tutardı; gene aynı şeyi yaparak gitmemi engelledi. Ancak, böyle her şeyi birden kabullenişim karşısında şaşırılmıştı. Bir an sonra umutla, “Mektubunuz yüzünden mi?” diye sordu.

Yanıt olarak çabucak mektubu bulmak için cebimi yokladım, çıkarıp havaya kaldırdım, elimi ondan kurtararak hollün büyük masasına dek gittim. Mektubu koydum. Geri gelirken, “Luke alıp götürür,” dedim. Evin kapısına gidip açtım. Merdivenleri inmeye başlamıştım bile.

Arkadaşım gene kararsızdı: Gece ve sabahki rüzgâr durmuştu ama hava hâlâ nemli ve kurşun renkliydi. O kapıda dururken, ben yola inmiştim. “Üstünüze bir şey almıyor musunuz?” dedi.

“Çocuk üstüne bir şey almadan gitmişken ben mi giyineceğim? Giyinecek zamanım yok benim!” diye bağırdım. “Sen ille de giyinmek istiyorsan, kal burada. O arada git de yukarı bir bak.”

Zavallı kadın bunun üzerine hemen, “Onların yanına mı?” diyerek peşime düştü.

Doğru göle gittik; Bly'da bu su birikintisine haklı olarak göl deniyordu, ama çok yer görmemiş gözlerime görüdüğü gibi büyük değildi. Daha önce su kütleleriyle pek alışverişim olmamıştı. Bly'daki göl, belki de çocukların korumasında, kıyıda duran düz dipli sandala binmeyi göze alıp, bir-iki kez açıldığında bana hem çok büyük, hem de çok dalgalı gelmişti. Sandala binilen yer evden sekiz yüz metre kadar ötedeydi, ama nereye giderse gitsin, Flora'nın evin yakınlarında bulunmadığına içten inanıyordum. Beni öyle ufak bir serüven için atlatmış olamazdı; hem de göl kıyısında onunla paylaştığım o çok büyük serüvenden sonra çıktığımız yürüyüşlerde kızın adımlarının hep nereye doğru yöneldiğine dikkat etmiştim. Şimdi Bayan Grose'u belli bir yöne doğru götürmemin nedeni buydu. O bu niyeti mi anlayınca bir kez daha şaşırdığını göstererek direndi: "Suya mı gidiyorsunuz, efendim? Suya mı düştü sizce?"

"Derinlik hiçbir yerde çok fazla değil sanırım, ama olabilir. Ancak bana kalırsa en fazla geçenlerde sana söylediğim o şeyi gördüğümüz yerde bulunma olasılığı var."

"Hani onu görmemiş gibi yaptığı zaman mı?"

"Evet, hem de ne şaşırtıcı bir soğukkanlılıkla! Oraya hep yalnız başına gitmek istediğini biliyordum. İşte şimdi ağabeyi bunu ona sağladı."

Bayan Grose gene de durduğu yerde duruyordu. “Gerçekten ikisinin onlardan söz ettiklerini düşünüyor musunuz?” dedi.

Bu soruyu güvenle yanıtlayabilirdim: “Duysak, dudaklarınızı uçuklatacak şeyler konuşuyorlar.”

“Ve eğer Flora oradaysa...”

“Evet?”

“Demek ki Bayan Jessel de orada?”

“Kuşkusuz. Göreceksin.”

“Aman, sizin olsun!” diye bağırdı arkadaşım; artık olduğu yerden kımıldamayacağını anlayınca ben de onusuz gittim. Doğruca göle vardığımda dönüp baktım, arkamdaydı; anladım ki, başıma ne gelirse gelsin, ona kalırsa gene en tehlikesiz yer benim yanımdı. Sonunda suyun geniş bölümüne gelip de çocuğu göremeyince rahat bir soluk aldı. Gölün yakın kıyısında, daha önce irkilerek kendisini gözlemlediğim yerde yoktu Flora. Yirmi metrelik kıyı şeridinden sonra suya dek inen sık çalılarla kaplı karşı kıyıda da değildi. Oval biçimindeki gölün boyuna göre eni çok daha dardı; öyle ki, iki ucunu görmeseniz onu cılız bir ırmak sanabilirdiniz. Önümüzdeki boşluğa baktık; daha sonra Bayan Grose’un bakışından ne demek istediğini anlayınca başımı olumsuz anlamda sallayarak karşılık verdim: “Yok, hayır; dur bakalım! Sandalı almış.”

Arkadaşım boş iskeleye, arkadan yeniden bomboş duran göle baktıktan sonra sordu: “Nerede sandal öyleyse?”

“En iyi kanıt nerede olduğunu göremeyişimiz. Karşıya geçmek için kullandı onu; sonra da saklamayı becerdi.”

“Kendi başına mı? O küçücük çocuk...”

“Kendi başına değil. Hem böyle zamanlarda çocuk da değil, yaşlı, çok yaşlı bir kadın.” Ben karşı kıyının görünen bölümünü gözden geçirirken, Bayan Grose bir kez daha ona sunduğum bu garip ortamın içine daldı. Sonra elimi uzatıp ona kıyıdaki bir girintinin oluşturduğu ufacık sığınağa san-

dalın çok iyi saklanabileceğini gösterdim; burası bulunduğu yerden bakıldığında, kıyıdaki bir çıkıntıyla suya çok yakın bir ağaç kümesinin gizlediği bir çentikti.

“Sandal oradaysa, çocuk nerede olabilir ki?” diyerek kaygılandı arkadaşım.

“İşte biz de tam bunu öğrenmeliyiz,” dedim ve ileri doğru yürümeye başladım.

“Gölün çevresinden mi dolanacağız?”

“Evet, bu kesin. Uzak ama birkaç dakikadan fazla almaz; çocuk yürümektense doğruca sandalla gitti.”

Arkadaşım yeniden, “Tanrım!” diye bağırdı. Yürüttüğüm mantıkla onu hep alt ederdim; şimdi de peşim sıra gelmeye başladı; engebeli, çalılara boğulmuş bir patikadan güçle ilerleyerek yolu yarıladığımızda biraz soluk alması için durdum. İyiliğine karşı gönül borcu duyduğumu gösteren bir davranışla ona kolumu uzattım, bana büyük yardımı olacağını söyleyip güvence verdim. Böylece yeniden yola koyulduk; birkaç dakika içinde de sandalın benim düşündüğüm yerde durduğunu görebildiğimiz bir noktaya ulaştık. Sandal bilinçli bir biçimde iyice çekilmiş, kıyıya çıkmaya da yardımcı olan bir parmaklığın direklerinden birine bağlanıp saklanmıştı. Dikkatle sandalın içine alınan kalın küreklere bakarak bu işin küçük bir kız için nasıl büyük bir beceri gerektirdiğini düşündüm, ama o güne gelinceye dek pek çok şaşılabilir olayın içinde yaşamış, bundan çok daha soluk kesici önlemlerle karşılaşmıştım. Parmaklıkta bulunan bir kapıdan geçtik; kısa bir süre sonra daha açıklık bir yere gelmiştik. O zaman ikimiz birden, “İşte orada!” diye bağırdık.

Flora, az ötede durmuş, gösterisini tamamlayan biri gibi bize gülümsüyordu. Ancak az sonra, sanki buraya bunun için gelmişçesine, eğilip yerden çirkin, kurumuş, kocaman bir eğrelti yaprağı kopardı. Korudan henüz çıktığını hemen anladım. Kendisi bir adım bile atmadan bizim ona doğru gelmemizi beklemişti. Yanına giderken yüzlerimiz iyice asık-

tı. O hep gülümsüyordu. Sonunda yanına geldik. Ancak bütün bunlar artık çarpıcı biçimde uğursuzlaşan bir sessizlik içinde oldu. Büyüyü ilk bozan Bayan Grose'tu. Dizlerinin üzerinde çökerek, çocuğun küçük, uysal, yumuşak gövdesini göğsüne bastırıp uzun uzun kucakladı. Bu sessiz kasılma sürüp giderken benim yapabildiğim tek şey durup bakmaktı; hele Flora'nın arkadaşımızın omzunun üstünden bana bakan yüzünü görünce büsbütün dikkat kesildim. Bu yüzdeki neşe pırlıtısı gitmiş, artık ciddileşmişti; ama gene de Bayan Grose'la olan ilişkisinin yalınlığı karşısında duyduğum kıskançlığın acısını artırıyordu.

Bir dakika kadar öylece hiçbir şey yapmadan durduk; yalnız Flora'nın elinden bıraktığı budala eğrelti yere düştü. Onunla ben artık numara yapmaya gerek kalmadığını birbirimize söylemiştik sanki. Bayan Grose sonunda ayağa kalktığı anda çocuğun elini bırakmadı; öyle ki, şimdi ikisi birlikte beni karşılarına almışlardı. Kızın bana bakışındaki açıklık, sessizce kurduğumuz iletişimi daha da belirgin bir hale getirmişti. Bu bakış, "Ölsem de ben ağzımı açmam!" diyordu.

İlk konuşan, beni içten bir şaşkınlıkla baştan aşağı süzen Flora oldu: "Üstünü giyinmeden mi geldin?"

Ben hemen yanıtladım: "Ya sen giyindin mi ki?"

Neşesi yeniden yerine gelmişti; verdiğim karşılık onun için yeterli olmalı ki bu kez, "Miles nerede?" diye sordu.

Bu sorudaki ataklık beni bitirdi: Ondan gelen bu iki sözcük sanki birden çekilen bir bıçağın pırlıtısı gibiydi; haftalardır elimde tuttuğum ağzına dek dolu bardağın taşarak, ben daha bir şey söylemeden ortalığı sele boğduğunu sezinledim. "Sen bana söyle, ben de sana söylerim," derken, sonunda sesimin titreyerek kırıldığını duydum.

"Peki sor bakalım, neymiş?" dedi.

Bayan Grose'un susup yanıtımı bekleyişi beni yalazlıyordu, ama iş işten geçmişti artık; soruyu büyük bir ustalıkla sordum: "Söyler misin, yavrucuğum, Bayan Jessel nerede?"

Tıpkı Miles'la kilisenin avlusunda olduğu gibi her şey birdenbire üstümüze geldi. Bu adın ilk kez aramızda anılması-
nın taşıdığı önemi biliyordum; gene de çocuğun bana vurul-
muş gibi bakmasıyla bir camı şangır şungur kırarak aramız-
daki sessizliği bozmuş gibi oldum. Bayan Grose sanki benim
güçlü vuruşumun etkisini hafifletmek istercesine korkmuş,
daha doğrusu yaralanmış bir hayvan gibi haykırdı; bir-iki sa-
niye sonra ben de şaşkınlık içinde attığım bir çığlıkla ona ka-
tıldım. İş arkadaşımın kolunu yakalayıarak, “İşte orada! İşte
orada!” diye bağırdım.

Jessel, tıpkı önceki gibi karşı kıyıda önümüzde duruyor-
du; ne gariptir ki, bunun bende ilk uyandırdığı duygu, anım-
sadığıma göre, en sonunda bir kanıt bulmanın uyandırdığı
sevinç ve coşku duygusu oldu. Oradaydı ve ben haklı çıkmış-
tım; oradaydı ve ben ne gaddardım, ne de deli. Zavallı kork-
muş Bayan Grose görsün diye ve asıl Flora görsün diye ora-
daydı. Her ne kadar solgun yüzlü, aç bir şeytan olsa da, be-
ni anlayacağını bildiğimden, içimden sessizce ona teşekkür
ettim; orada yaşadığım o korkunç günlerin en olağanüstü
anıydı bu belki de. Arkadaşımınla birlikte az önce tam bizim
durduğumuz noktada, yapmak istediği kötülüklerin hepsi de
yerine ulaşmış olarak, dimdik duruyordu. Görüntüde ve

onun uyandırdığı, duygulardaki bu ilk canlılık ancak bir-iki dakika sürdü; bu süre içinde Bayan Grose'un gösterdiğim yöne doğru gözlerini kırıştıtarak şaşkın şaşkın bakmasını, onun da sonunda her şeyi gördüğünün apaçık bir belirtkesi olarak aldım; bu da kendi gözlerimi hemen çocuğa çevirmeme neden oldu, onun etkileniş biçimiye beni ürküttü. Yalnızca sinirlenmiş değildi; hiç beklemediğim tam bir yılgınlık içine düşmüştü. Peşinden gittiğimiz için zaten kendini hazırlamış, uyarılmıştı. Kendini ele verecek bir şey yapmazdı. Bunu bildiğimden, hiç aklıma gelmeyen bir biçimde açık vermesi beni çok sarstı. Küçük, pembe yüzünde hiçbir kasılma olmadan, benim gösterdiğim yöndeki o garip şeye şöyle bir bakarmış gibi bile yapmadan dönüp, o zamana dek hiç görmediğim, katı, sessiz bir ciddilikle, içimi okuyan, suçlayan, yargılayan bakışlarla beni süzdüğünü görmek... İşte bu beni öyle büyük bir güçle sarstı ki, nasıl olduysa, asıl çekindiğim varlık bu küçük kızın kendisi haline geldi. Tümüyle her şeyi gördüğüne en çok o anda kesinlikle inandığım halde, ondan gene de çekiniyordum. Hemen kendimi savunmak zorunluluğunu duyarak, bu kesin inancımın tanıklığına baş vurdum: "İşte orada, baksana küçük zavallı, orada, orada, orada! Beni gördüğün gibi görüyorsun onu, biliyorum!" diye öfkeyle bağırdım. Bayan Grose'a az önce Flora'nın böyle zamanlarda çocuk değil, çok çok yaşlı bir kadın olduğunu söylemiştim. Onun tüm söylediklerime karşılık olarak gözleriyle bana her şeyi kabul ve itiraf ettiğini anlatacak yerde, yüzünde gittikçe derinleşen, dahası yerleşip kalan bir suçlamayla bakması, o gözlemimin doğruluğunun en güzel kanıtıydı. Olup bitenlerin tümünü bir parçacık toparlayabiliyorsam, bu sırada en çok Flora'nın "tutumu" adını verebileceğim şey karşısında afalladığımı söyleyebilirim; oysa aynı anda Bayan Grose'a da hesap vermek, hem de adamakıllı hesap vermek gerekeceğini ayırımsadım. Bayan Grose en azından bir an için parlayarak, kıpkırmızı olmuş yüzü, onaylamayan, ayıpla-

yan, sert başkaldırısıyla, kendinden başka her şeyi ortadan sildi. “Nasıl korkunç bir gösteri bu, efendim! Nerede görüyorsunuz o şeyi Tanrı aşkına?” diye bağırdı.

Ne demek istediğini daha çabuk anlamayışımın nedeni, Bayan Grose konuşurken bile o iğrenç varlığın apaçık, net ve korkusuz bir görüntü halinde karşımda durmasıydı. O sırada o geleli zaten bir dakika kadar olmuştu, şimdi de ben bir yandan arkadaşımı yakalayıp ona doğru iterek ısrarla elimle gösterirken, hâlâ orada duruyordu. “Onu aynı *bizim* gördüğümüz gibi sen de görmüyor musun? Yani *şimdi* artık görmüyor musun? Bak, alev alev yanan bir ateş gibi kocaman! Sen yalnızca bir bak, kadıncağzım, bir bak, yeter!” Benim gibi o da baktı, bakarken de, olumsuzluk, tiksinti, acımayla karışık bir sesle derin derin iniledi. Biraz hortlağı görmeyişinin kendisine sağladığı ayrıcalıktan duyduğu gönül rahatlığını dile getiren bu inilti, elinden gelse gene de beni destekleyeceğini belli ettiğinden, o güç anda bile duygulanmama neden oldu. Bu destek bana gerekebilirdi, çünkü onun gözlerinin kesinlikle mühürlü olduğunun kanıtlanması, benim durumumu korkunç bir biçimde sarsmıştı. Yerine geçtiğim kurşun renkli öğretmenin, durduğu yerden, beni yenilgiye doğru ittiğini sezinledim – gördüm; her şeyden çok da, o andan başlayarak, Flora’nın küçük, şaşırtıcı tutumuyla uğraşmak zorunda kalacağımın bilincindeydim. Bayan Grose da hemen ve tüm gücüyle kızın tutumunu benimsedi, içinde bulunduğum yıkıntıyı delip geçen büyük, kendine özel bir zafer kazanmış bir tavırla Flora’yı soluk soluğa yatıştırılmaya koyuldu: “Yok burada, küçük hanımcığım, hiç kimse yok tatlım! Zavallı Bayan Jessel nasıl gelsin? Öldü, gömüldü zavallı. Biz biliyoruz, değil mi yavrum?” diyerek saçma sapan sözlerle çocuğa yalvarıyor, “bunların hepsi bir yanlışlık, boş bir tasa, şaka. Biz şimdi hemen eve gidiyoruz!” diyordu.

Bunun üzerine dostumuz çabucak garip, kurumlu, tepeden bakan bir tavır takındı; yeniden ayağa kalkan Bayan

Grose'la ikisi önümde sanki bana karşı acı içinde birleşmiş bir bütün gibi durdular.

Kadının eteğine sımsıkı yapışan Flora suçlayan ufacık yüzüyle gene bana bakıyor, ben de onun o eşsiz güzelliğinin birden tümüyle yok olup gittiğini gördüğümü sandığımdan, daha o dakikada bile, beni bağışlaması için Tanrı'ya yakarıyordum. Daha önce de söyledim, Flora, sözcüğün gerçek anlamıyla katı, iğrenç bir biçimde katıydı; bayağılaşmış, neredeyse çirkinleşmişti. “Ne demek istediğini bilmiyorum. Ben kimseyi görmüyorum. Hiçbir zaman da görmedim. Sende hiç acıma yok. Sevmiyorum seni!” dedi. Sokaktaki arsız bir kızın bayağılıyla yaptığı bu çıkıştan sonra Bayan Grose'a sarılarak korkunç, küçük yüzünü onun eteklerine gömdü. Bu durumdayken öfkeli bir de ağlama tutturdu: “Götür beni buradan, götür beni buradan, ondan uzağa götür beni!”

“Benden mi?” diye soludum.

“Senden, senden!” diye bağırdı.

Bayan Grose bile bana artık yılgın gözlerle bakıyordu; benimse yapabileceğim hiçbir şey yoktu; yalnızca, karşı kıyıda, aradaki boşluktan, seslerimizi yakalamak istercesine, kırmıldamadan, dimdik duran, felaketime tanık olmak için var, ama bana yardım etmek için yok olan o görüntüye anlatabilirdim derdimi. Zavallı çocuğun her biri yüreğimi hançer gibi delen sözlerinin dışarıda bir kaynaktan geldiği belliydi; bu nedenle, boyun eğmek zorunda kaldığım şeylerin umutsuzluğu içinde, ancak başımı sallayabildim. “Geçmişte kuşkularım olduysa bile, şimdi hiçbir kuşkum kalamazdı... Zaten ne zamandır bu acı gerçekle birlikte yaşıyordum; artık bu gerçek beni her yandan iyice kuşatıyor. Evet seni yitirdim: Çünkü aranıza girdim; sen de, onun buyruğuyla,” bunu söylerken yüzümü gölün üzerinden karşı kıyıdaki cehennemlik tanığımıza döndürdüm, “aranıza girmeme engel olmanın en kolay, en kusursuz yolunu buldun. Elimden geleni yaptım, ama yitirdim seni. Güle güle.” Bayan Grose'a ise verilecek

bir buyruğum vardı; çılgın gibi bağırdım ona: “Git, git!” Bunun üzerine küçük kızı sessizce elinden tutarak, sonsuz acılara gömülmüş, kendi görmeyişine karşın korkunç bir olayın geçtiğine, bir çöküntünün üstümüze yıkıldığına inanmış bir durumda, geldiğimiz yoldan, gidebildiğince çabuk, geri gitmeye başladı.

Yalnız kaldığımda ne oldu, anımsamıyorum. Sanırım bir çeyrek saat kadar sonra, tasamı delip geçerek beni üşüten, kokulu, ıslak sertlikten, çektiğim acının şiddetiyle kendimi yüzükoyun yere atıp kaldığımı anladım. Orada uzun bir süre hıçkıra hıçkıra ağlamış olmalıyım, çünkü başımı kaldırdığımda gün neredeyse sona ermişti. Ayağa kalktıktan sonra bir an alacakaranlıkta kurşun renkli gölün, hortlakların uğrağı olan boş kıyılarına baktım; sonra da karanlık yolumdan güçlükle eve doğru ilerlemeye başladım. Parmaklıktaki kapıya geldiğimde sandalın yerinde olmadığını görüp şaşırdım. Bu bana Flora’nın nasıl da olağanüstü bir biçimde duruma egemen olduğunu bir kez daha düşündürdü. Flora o geceyi, sessiz ve –kullandığım sözcük burada gülünç kaçmasa “mutlu” diyebileceğim– bir anlaşmayla Bayan Grose’un yanında geçirdi. Dönüşümde ikisini de görmedim ama sanki dolaylı bir biçimde bu eksikliği gidermek için, sık sık Miles’ı gördüm. Onu o güne dek bu kadar (başka sözcük bulamıyorum) sık görmemiştim diyebilirim. Bly’da o güne dek geçirdiğim akşamlardan hiçbiri bu akşamki gibi uğursuz bir nitelik taşımamıştı; hem buna, hem de ayağımın dibinde açılan daha derin acı uçurumlarına karşın, çöküntüye uğrayan gerçeklikte eşsiz, tatlı bir hüznün vardı. Eve vardığımda Miles’ı aramamıştım; üstümdekileri değiştirmek, bu arada Flora’nın benden ayrıldığını gösteren somut kanıtlara bir göz atmak amacıyla, doğru odama çıkmıştım. Çocuğun küçük eşyalarının hepsi kaldırılmıştı. Daha sonra, ders odasındaki ocak başında her zamanki kızın getirdiği akşam çayımı içerken öteki öğrencim konusunda hiçbir şey sormadım. Artık özgürlü-

ğünü kazanmıştı; sonuna dek kullanabilirdi bunu; kullandı da. Ama bu özgürlüğün –hiç değilse bir parçası– akşam saat sekize doğru gelip sessizce yanıma oturmaktan başka bir şey değildi. Sofra kaldırılınca mumları söndürerek iskemlemi ateşin başına çekmiştim: Öldürücü bir soğuk beni üşütüyor, bir daha hiç ısınamayacağımı sanıyordum. Böylece, Miles görüldüğü zaman ben ateşin aydınlığında düşüncelerimle baş başaydım. Bir an bana bakmak ister gibi kapıda durdu; sonra –düşüncelerimi paylaşmak istercesine– ocağın öteki yanına geçip bir koltuğa gömüldü. Orada salt bir sessizlik içinde oturduk; gene de benimle birlikte olmak istediğini sezindim.

Odamda henüz yeni bir güne başlamadan gözümü açar açmaz daha kötü haberlerle yatağımın başına gelen Bayan Grose’u gördüm. Flora’nın ateşi öylesine yükselmiş ki, belki de hastalanmak üzereymiş; geceyi son derece tedirgin geçirmiş, eski öğretmeniyle değil de yeni öğretmeniyle ilgili korkularla sarsılıp durmuş. Bayan Jessel’in yeniden görünmesinden değil, benim yanına gitmemden korkuyormuş, öfkeyle ve açıkça, sakın gelmesin, diyormuş. Bunları duyunca hemen yataktan fırladım; Bayan Grose’a soracaklarım vardı. Dostumun benimle bir kez daha karşılaşmak için gözle görülür bir biçimde kendini hazırladığını sezdiğimden, soracaklarım daha da çoğaldı. Çocuğa mı, yoksa bana mı inandığını sorar sormaz tutumu anlaşıldı: “Hortlağı gördüğünü senden saklamakta direniyor, hiçbir zaman, hiçbir şey görmediğini mi söylüyor?”

Konuğumun başı dertteydi: “Ah efendim, insan onu bu konuda zorlayamaz ki! Zaten buna pek gerek kalmadığını da söylemeliyim. Olanlar onu hepten yaşlandırdı.”

“Evet halini buradan çok iyi görebiliyorum. Doğruluğuna, dolayısıyla saygınlığına gölge düşürülen, küçük, önemli bir kişi pozunda, ele güne karşı, öfkelenmiş numarası yapıyor: ‘Bayan Jessel mi? Yok canım!’ Ah şimdi kim bilir ne burnu havada, ne ‘saygıdeğer’dir o. Yumurcak! Sana söylü-

yorum, dün bana her zamankinden bambaşka, çok garip göründü. Tam üstüne bastım olayın. Artık bir daha benimle konuşmaz.”

Tüm bu çirkin ve karanlık şeyler Bayan Grose’u kısa bir süre için susturdu; sonra da ardında birtakım düşüncelerin bulunduğunu anladığım bir açık sözlülükle beni onayladı: “Evet efendim, sanırım bir daha konuşmaz sizinle. Bu konuda iyice tepeden bakan bir hali var.”

“Şu anda derdi de işte bu,” diyerek durumu özetledim.

Konuğumun yüzünde kızın hem o halini, hem de başka pek çok şeyi görebiliyordum. Bayan Grose, “Üç dakikada bir bana sizin oraya gelip gelmeyeceğinizi soruyor,” diye ekledi.

“Anlıyorum, anlıyorum,” dedim. Benim de dile getiremediğim pek çok düşüncelerim vardı. “Peki, dünden bu yana sana –o korkunç görüntüyle hiçbir alışverişi olmadığı dışında– Bayan Jessel’le ilgili bir şey söyledi mi?”

“Hiçbir şey demedi efendim. Hem biliyorsunuz ki,” diye ekledi arkadaşım, “gölün kıyısında, en azından o zaman, orada onun dediği gibi, hiç kimse yoktu.”

“Ne de yoktu ya! O halde şimdi de onun dediğini kabul ediyorsun.”

“Ona karşı çıkmıyorum. Başka ne yapabilirim ki?”

“Hiç. Karşındaki dünyanın en akıllı küçük insanı. O iki arkadaşının onlara verdiği akıl doğanın verdiğiinden de fazla. Çünkü ellerine üzerinde işlemek için eşi görülmemiş bir malzeme geçti. Şimdi Flora’nın gocunacak bir şeyi var; bundan sonuna dek yararlanacak.”

“Evet ama efendim, amacı ne olabilir ki?”

“Ne olacak, beni amcasına kötölemek. Şimdi beni ona alçak bir yaratık gibi gösterecek.”

Bu sahneyi gözünde canlandırarak bir an için o ikisini bir arada görür gibi olan Bayan Grose’un yüzüne bakınca irkil-dim. “Hem de o sizi öylesine beğenirken,” dedi.

“Bakıyorum da beğendiğini pek garip biçimde kanıtıyor,” diye güldüm. “Ama önemi yok. Kuşkusuz Flora’nın istediği benden kurtulmak.”

Arkadaşım yüreklilik göstererek beni onayladı: “Sizi artık görmek istemiyor.”

“Şimdi de sen beni çabucak yolcu etmeye geldin, öyle mi?” diye sordum, ama yanıtlamasına fırsat vermeden onu durdurdum. “Benim daha iyi bir düşüncem var... İyice irdeleyerek vardığım bir sonuç. En doğrusu benim gitmem gibi görünüyor; pazar günü de neredeyse gidiyordum. Ama bu olmaz. Sen gitmelisin. Flora’yı götürmelisin.”

Konuğum bunun üzerine iyice düşündü: “Ama nereye gidebiliriz ki?”

“Buradan uzağa. Onlardan uzağa. Şimdi hepsinden de çok, benden uzağa. Doğruca amcasının yanına gidin.”

“Sizi ele vermek için mi?”

“Yok, yalnız o değil. Benden ayrılırken kurtuluşumu da sağlamak için.”

Pek anlamamıştı: “Nedir sizi kurtaracak şey?”

“En başta senin bağlılığın. Sonra da Miles’inki.”

“Ne sanıyorsunuz, o?..”

“Elinden gelirse bana karşı bir tutum takınmaktan kaçınacağını mı sanıyorsun? Evet, şimdi bile bunu göze alabiliyorum. En azından bir denemek isterim. Alıp Miles’ın kardeşini çabucak git buradan; beni de onunla yalnız bırak.” Canlılığımı şimdi bile nasıl koruyabildiğime kendim de şaşıyor, bunun güzel bir örneğine tanık olan Bayan Grose’un gene de duraksaması, biraz daha canımı sıkıyordu. “Bir şey daha var,” diye ekledim, “Flora gitmeden çocuklar üç saniye için bile olsa birbirlerini görmemeliler.”

Flora’nın gölden döner dönmez kendini odaya kapadığını düşünmek akla yakındı, ama gene de çok geç kalmış olabilirdim. “Yoksa karşılaştılar mı?” diye kaygıyla sordum.

Bunu duyan Bayan Grose kıpkırmızı oldu. “Ben o denli aptal değilim,” dedi. “Üç-dört kez odadan ayrılmak zorunda kaldıysam bile hepsinde kızlardan birini yanında bıraktım; şimdi yalnız, ama kapıyı üstünden kilitledim. Gene de... Gene de...” Onu düşündüren çok şey vardı.

“Gene de ne?”

“Küçük bey’e o kadar güveniyor musunuz?”

“Ben senden başka hiçbir şeye güvenmiyorum. Ama dün akşamdan beri yeniden umutlandım. Sanırım bana bir çıkış yolu sağlamak istiyor. Sanırım... Zavallı, küçük, ince düşünceli alçak, konuşmak istiyor benimle. Dün akşam ateşin aydınlığında iki saat yanımda oturdu; o anın yaklaştığını sandım.”

Bayan Grose pencereden kurşun renkli günün toplanan aydınlığına baktı: “Peki geldi mi o an?”

“Hayır, ne kadar bekledimse de gelmediğini söylemeliyim; ne kardeşinin durumundan, ne de yokluğundan konuştuk, sessizliği bozmadan iyi geceler demek için öpüşüp ayrıldık. Gene de...” diye sözü mü sürdürdüm, “işler böylesine kötüye vardığına göre, amcası kızı görürse, biraz daha zaman tanımadan, oğlanı görmesine izin veremem.”

Arkadaşımın bu konuda neden bu denli direndiğini anlamıyordum: “Daha çok zaman tanımakla ne demek istiyorsunuz?”

“Konuşması için bir-iki gün. O zaman o benden yana olacak. Bunun önemini anlarsın. Hiçbir şey olmazsa, ben başaramadım demektir; sen de en kötü olasılıkla, kente indiğin zaman, elinden geleni yapmış olursun,” diyerek açıkladım. Yalnız, anlaşılmaz çekingenliği biraz daha sürdüğünden, gene ona yardım etmem gerekti. Sözümü, “Ama gerçekten gitmek istemiyorsan, o zaman başka,” diye bitirdim.

Sonunda yüzün açıldığını görebildim. Söz verir gibi elini uzatıp, “Giderim. Giderim. Bu sabah giderim,” dedi.

Haksızlık etmeyi hiç istemiyordum: “Gene de beklemek istiyorsan, Flora’nın beni görmemesini sağlarım.”

“Yok, hayır. Burası... Buradan ayrılmalı.” Bir dakika tasalı gözlerle beni süzdükten sonra konuştu: “Sizin düşünceniz doğru, efendim. Ben kendim de...”

“Evet?”

“Ben de kalamam.”

Bana bakışı aklıma öyle şeyler getirdi ki, olasılıkları düşünmek yüreğimi hoplattı: “Dünden beri bir şey gördüğünü mü söylemek istiyorsun?”

Ağırbaşlı bir edayla başını salladı: “Duydum!..”

“Duydun mu?”

“O çocuktan korkunç şeyler duydum! İşte size söylüyorum!” Acı bir rahatlama ile içini çekti: “Yemin ederim efendim, öyle şeyler söylüyor ki!..”

Ancak bu başlangıçtan sonra sözünü bitiremedi; hıçkırarak kanepeme yığıldı, bütün bu olanlardan duyduğu acıyla kendini bırakıverdi.

Ben de çok başka bir biçimde, “Tanrı’ya şükür!” diyerek kendimi bıraktım.

Bunu duyunca o yeniden fırladı; bir inilti çıkararak göz yaşlarını sildi, “Tanrı’ya şükür mü ediyorsunuz?” diye sordu.

“Bu beni öylesine haklı çıkarıyor ki!”

“Orası doğru, efendim!”

Sözlerini daha da vurgulayarak söylemesini isteyemedim, ama biraz duraksadım: “Demek kız öylesine korkunç?”

Arkadaşımın düşüncesini nasıl dile getireceğini bilemediğini görüyordum: “Gerçekten yüz kızartıcı.”

“Hepsi de benimle mi ilgili?”

“Evet, ille de duymak istiyorsanız, sizinle ilgili efendim. Küçük bir hanıma hiç yakışmayan sözler. Bunları nereden öğrenmiş düşünemiyorum.”

“Benim için kullandığı o ürkünç sözcükleri mi? Ben düşünebiliyorum.” Gülüşüm kuşkusuz yeterince anlamlıydı.

Bunun üzerine arkadaşımın yüzü daha da asıldı. “Evet, ben de aynı şeyi düşünmeliyim belki. Çünkü bu sözlerden kimilerini daha önce de duymuşluğum var. Ama gene de katlanamıyorum işte,” dedi. Zavallı kadın konuşurken bir yandan da tuvalet masamın üstündeki kol saatime göz atmıştı: “Gitmeli,” dedi.

Ben gene de onu bırakmadım: “Ama katlanamıyorsan?”

“Onun yanında nasıl mı kalabiliyorum, demek istiyorsunuz? Yalnız şunun için kalıyorum: Onu uzaklaştırmak için. Buradan uzaklaştırmak,” diyerek sürdürdü sözünü, “onlardan uzaklaştırmak için.”

“Değişebilir, özgürlüğünü kazanabilir, diye mi?” Onu tutarak neredeyse sevinçle sordum: “Demek, dün olanlardan sonra da inanıyorsun...”

“Böyle şeylere mi?” Yüzünün aldığı anlama bakılınca, bu yalın tanım onları anlatmaya yeterliydi; daha çok açıklama yapması gerekmiyordu. Bayan Grose o zamana dek görmediğim bir açıklıkla bana her şeyi söyledi: “İnanıyorum.”

Evet, hâlâ omuz omuza durduğumuzu görmek çok sevindiriciydi; buna hep güvenebilsem, başka olacıklara aldırmazdım. İlk günlerde bana gereken güven duygusunu sağlayarak nasıl destek olduysa, şimdi de yaşadığım yıkıntı karşısında öylece destek olacak, o benim dürüstlüğümün sorumluluğunu yüklenirse, ben de geri kalan her şeyin sorumluluğunu yüklenecektim. Gene de, tam ondan ayrılırken, canımı sıkan bir şey kalmıştı. “Şu da var, unutmamamız gereken: Düşünüyorum da benim uyarı mektubu senden önce kente ulaşmış olacak,” dedim.

Dilinin altındakini tutmaya çalışmak artık onu çok yoruyordu belli ki. “Mektubunuz benden önce gitmez. Hiç yola çıkmadı ki,” dedi.

“O zaman ne oldu mektuba?”

“Tanrı bilir! Küçük bey Miles...”

“O mu aldı, demek istiyorsun?”

Önce konuşmadı; sonunda isteksizliğini yenerek, “Dün Bayan Flora’yla geri döndüğümde mektup koyduğunuz yerde yoktu, demek istiyorum. O akşam daha sonra Luke’u görüp sordum; mektubu ne görmüş, ne de ona dokunmuş.” Bu sözler üzerine derinliklerde saklanan anlamları ölçmeye çalışan bakışlarımızdan biriyle bakışmaktan başka bir şey yapamazdık. Neredeyse sevinçle, “Görüyorsunuz ya!” diyerek bulgusunu bildiren o oldu.

“Evet anlıyorum, onu Luke yerine Miles aldıysa, okuyup yok etmişti, sanırım.”

“Başka bir şey daha çıkmıyor mu bundan?”

Bir an hüznü bir gülümsemeyle baktım ona: “Bana öyle geliyor ki, şimdi senin gözlerin benimkilerden daha fazla açıldı.”

Gerçekten de öyleydi, ama Bayan Grose şimdilik gözle görülecek gibi kızarıbiliyordu. “Şimdi okulda ne yapmış olabileceğini kestirebiliyorum,” dedi. Yalın zekâsı, düş kırıklığına uğradığını gösteren, neredeyse gülünç baş sallamasıyla, “Hırsızlık etti!” dedi.

Durup düşündüm; ondan daha haklı davranmaya çalışıyordum. “Eh, belki...” dedim.

Anlaşılan beni beklediğinden soğukkanlı bulmuştu: “Mektup çalıyordu.”

Epeyce yüzeysel olan dinginliğimin nedenlerini bilemezdi; ben de bu nedenleri elimden geldiğince gösterdim: “Umarım eskiden bu yaptığı daha çok işine yarıyordu. Çünkü dün masanın üstüne koyduğum mektupta ona yarar sağlayacak bir şey yoktu. Bir görüşme isteği vardı, o kadar. Bu kadarcık bir şey için böyle kötü bir iş yaptığına utanıyordur şimdi. Demek bana açıklayamadığı buydu.” O an için her şeyi iyice anladığımı sanıyordum. “Bırak, git. Bizi bırak,” diyerek kapıya gidip çabuk davransın diye onu zorlamaya başlamıştım bile. “Ben ona söyletirim. Benimle yüz yüze gelecek, bana itiraf edecek. İtiraf ederse kurtulur; o kurtulursa...”

Kadıncağız, “Siz de kurtulursunuz, değil mi?” diyerek beni öptü ve esenlik dileyip ayrıldı. Giderken, “Ben sizi on-suz kurtarırım,” diye seslendi.

En büyük güçlük gene de Bayan Grose gittikten sonra (gider gitmez de yokluğunu duydum) ortaya çıktı. Miles'la yalnız kalmaktan nasıl bir yarar ummuş olursam olayım, çabucak gördüm ki bu, en azından, bana onu tartmak için bir olanak sağlayacaktı. O gün aşağıya inip de Bayan Grose'un öğrencilerimin küçüğüyle arabaya binip gittiğini öğrendiğimde, orada kaldığım zaman boyunca duymadığım büyük bir korku düştü içime. Kendi kendime, işte artık asal öğelerle yüz yüze geldim, diyordum. O gün geri kalan saatlerin çoğunu zayıflığımı yenmeye çalışarak geçirdim; bir yandan da aşırı ölçüde tez canlı davrandığımı düşünüyordum. O zamana dek kısıtıldığım köşelerin en darıydı bu; yaklaşan bir bunalımın çevremdekilerin yüzünde ilk kez yansıdığını görmem durumu daha da güçleştiriyordu. Olup bitenler doğallıkla hepsini çok şaşırtmıştı; onlara ne dersek diyelim, Bayan Grose'un davranışındaki birdenbirelikte açıklanmayan çok şey kalmıştı. Hizmetçilerle uşaklar anlamsız yüzlerle dolaşiyor; bu da sinirlerim üzerinde yıpratıcı bir etki yapıyordu. Öyle ki, sonunda bu durumdan yararlanmak zorunda olduğumu gördüm. Kısacası, dümene sarılarak geminin tam anlamıyla batmasını önledim. Ayakta kalabilmek için, o sabah doğrusu çok kibirli, çok soğuk bir hava takındım. Olanlar-

da büyük payım bulunduğunun anlaşılması işime geliyordu; üstelik böyle yalnız başıma kalışım, nasıl bir kararlılık içinde olduğumun da öğrenilmesini sağlamıştı. Bundan sonraki bir-iki saatte bu hava içinde evin her yanını gezdim; kuşkusuz her an bir saldırı bekleyen bir görünüşüm vardı. İsteyen görsün diye, hasta bir yürekle gösteri yürüyüşü yapıyordum.

Bu gösteriyle en az ilgilenen kişi de küçük Miles'ın kendisiydi: Gezintilerim sırasında ona hiç rastlamadım ama bunların sonucu olarak, Miles'ın beni Flora'nın hatırı için piyano başında oyalayarak gözümü boyayıp kandırmasıyla ilişkilerimizde gerçekleşen değişikliği herkes öğrendi. Flora'nın kendini odaya kapatıp ardından da evden ayrılması doğallıkla bütün evin gözü önünde olmuştu; şimdi de ders odasında her zamanki çalışmamızı yapmayarak, bu değişikliği kesinleştiriyorduk. Daha aşağı inerken Miles'ın odasına baktığımda ortada yoktu. Aşağı inince de Bayan Grose ve kız kardeşiyle birlikte iki hizmetçi kızın yanında kahvaltı ettiğini öğrendim. Yürüyüşe çıktığını söylemiş. Düşündüm ki, görevimde birdenbire yer alan değişikliğe ne gözle baktığını açıkça anlatmak için bundan daha yerinde bir davranış bulunamazdı. Bu görevin neleri içermesine izin vereceği daha sonra kararlaştırılacaktı. Bir yapmacığa son verilmesinden, özellikle kendi payıma, rahatlama duydum. Su yüzüne çıkan bunca şey arasında en üstte duranı, benim hâlâ ona öğreteceklerim bulunduğu uydurmasını sürdürmenin saçmalığıydı dersem abartmış olmam. Yenilgiye uğradığımda onurumu kurtarma yükünü benden çok Miles'ın taşıdığı, küçük sessiz hilelere başvurarak gerçek yeteneğinde ona yetişmeye zorlanmaktan kurtulmak için gene ona sığındığım iyice belli olmuştu artık. En azından özgürlüğüne kavuşmuştu şimdi; artık bu özgürlüğe hiç dokunmayacaktım; bunu iyice göstermek için bir akşam önce ders odasında yanıma geldiğinde ona ne sataşmış, ne de dolaylı bir sözle aradan geçen süreye değinmiştim. O andan bu yana, başka düşüncelerle de fazla-

siyla doluydum. Gene de Miles sonunda yanıma geldiğinde, onun henüz olanlardan gözle görülür bir biçimde lekelenip gölgelenmemiş güzelliği karşısında bu düşünceleri uygulamaya koymanın güçlüğü, sorunumun üst üste yığılan eklen-tileriyle birlikte dimdik karşıma dikildi.

Geliştirdiğim önemli kişi havasını evdekilere duyurmak için yemeklerimi, çocukla birlikte “aşağıda” dediğimiz yemek odasında yiyeceğimi bildirmiştim; bu nedenle Miles geldiğinde bu odanın göz alıcı gösterişi, görkemi içinde bekliyordum; o ilk korkulu pazar günü Bayan Grose bana, pek de aydınlatmayan bilgiyi verdiği anda, dışarıda bu odanın penceresinin önündeydik. Şimdi burada yeniden (çünkü daha önce pek çok kez aynı şeyi sezmiştim) dengemi koruyabilmemin nasıl tümüyle sağlam bir istem gücünün başarısına bağlı olduğunu seziyordum. Ancak bu katı istem gücümü kullanarak, başa çıkmam gereken gerçekliğin tiksindirici bir biçimde doğaya aykırı olduğunu görmemek için, gözlerimi elimden geldiğince sımsıkı yumabilirdim. Ancak “doğa”yı gizlemeye ortak edip, yaptığım hesaplara onu da katarak, çektiklerimi, beni, evet alışılmamış, hem de tatsız bir yöne doğru iten, ama sonunda karşı koymamı gerektirerek, her insanın yüreğinde bulunan olağan erdem duygusunun burgusunu bir kez daha döndürüp sıkıştıran itici bir güç olarak görürsem ayakta kalabilirdim. İnsanın kendine yardımcı olarak tüm doğayı kullanma çabası kadar zor bir başka çaba daha yoktu. Bu doğallık nesnesinin en ufak bir parçası bile olup bitenlere değinmeyerek içime atmamı engellemek için yeterli değil miydi? Öte yandan, ürkünç karanlıklara bir kez daha dalmadan çocuğa bunlardan nasıl söz edebilirdim? Evet, bir süre sonra tüm bu sorulara bir çeşit yanıt bulur gibi oldum; bu yanıt da dostumun eşsiz yönünü birden karşımda görmemle tartışılmaz bir biçimde doğrulandı. Gerçekten de sanki şimdi bile (derslerde sık sık yaptığı gibi) beni rahatlatmanın ince bir yolunu bulmuştu. Yalnızlığımızı paylaştığımız

şu anda her zamankinden de yapay bir pırıltıyla ışıldayan gerçek şuydu: Fırsat çıktığında –ki bu değerli fırsat şimdi çıkmıştı– böylesine akıllı bir çocuk nasıl olsa salt aklının yardımına başvuracaktı; bunun tersini düşünmenin saçmalığı benim için aydınlatıcı bir anlam taşıyor muydu? Kendini kurtarmak için değilse, niçin verilmişti bu akıl ona? Düşüncüklerine ulaşabilmek için insan onun kişiliğine batıcı bir tutumla yaklaşmak tehlikesini göze alamaz mıydı?

Yemek odasında yüz yüze geldiğimizde Miles sanki bana tutacağım yolu göstermişti. Fırında pişirilen kuzu eti masanın üzerinde duruyordu; hizmetçilere kimsenin yardımını istemediğimi söylemiştim. Miles oturmadan önce, elleri ceplerinde bir dakika ayakta durarak kuzu buduna baktı, bu konuda bir şaka yapmaya hazırlanıyor gibiydi. Ancak, az sonra ağzından çıkan söz, “Peki canım, gerçekten de fena mı hastalandı?” demek oldu.

“Küçük Flora mı? Çok kötü değil, yakında iyileşir. Londra’ya gelir. Bly’in havası artık ona hiç yaramıyordu. Gelip alsa etini.”

Hemen söz dinledi; tabağını dikkatle taşıyarak yerine götürdü; oturduktan sonra gene konuştu: “Bly ona böyle birdenbire mi dokundu?”

“Sandığın kadar birdenbire değil. Hastalığın geldiği belliydi.”

“Öyleyse neden daha önce yollamadın onu?”

“Neden önce?”

“Yolculuk edemeyecek kadar hastalanmadan önce.”

Yanıtlamakta gecikmedim: “Yolculuk edemeyecek gibi hasta değil: Kalsaydı, hastalanabilirdi. Tam zamanında yakaladım. Yol hastalığın etkisini dağıtıp uzaklaştırır,” (Ah, nasıl da tepeden bakan bir halim vardı!) dedim.

“Evet, anlıyorum,” dedi Miles. Aslında onda da tepeden bakan bir hava vardı. Yemeğini yemeye başladı; Bly’a geldiği günden beri kusursuzdu yemek yiyişi; onu azarlamak ka-

balığından kurtarmıştı beni. Okuldan hangi nedenle atılmış olursa olsun, bu kesinlikle çirkin yemek yeme alışkanlığından değildi. Bugün de her zamanki gibi kusursuzdu; ama belirgin bir biçimde daha bilinçliydi davranışları. Sorgusuz salsız kolayca benimseyemeyeceği şeyleri sindirmeye çalıştığı gözle görülebiliyordu: Durumunu anlamaya çalışırken dingin bir sessizliğe gömülmüştü. Yemeğimiz çok kısa sürdü; ben zaten yalnızca yer gibi yapmıştım; sofrayı toplattım. Bu sırada Miles yine elleri küçük ceplerinde, ayakta durmuş, geniş pencereden (bir başka gün beni yerimden fırlatan her şeyi gördüğüm pencereden) dışarı bakıyordu. Hizmetçi kız yanımızda kaldığı sürece sustuk, balayında oteldeki garsonun önünde konuşmaktan utanan bir çift gibiyiz, diye düşündüm olur olmaz. Ancak garson yanımızdan ayrıldıktan sonra bana dönerek, “Eh, işte yalnızız!” dedi.

“Az çok,” diye sanırım solgun bir gülümsemeyle yanıtladım; sonra ekledim: “Tümüyle yalnız olmak hoşunuza gitmezdi.”

“Hayır... Gitmezdi sanırım. Kuşkusuz ötekiler de var.”

“Ötekiler de var, gerçekten de ötekiler var,” diyerek onayladım.

“Ne de olsa onların çok önemi yok, öyle değil mi?” Ellerini ceplerinden çıkarmadan önümde duruyordu.

Elimden geldiğince yanıtladım ama güçsüzdüm: “Çok’a verdiğin anlama bağlı.”

“Evet,” diye onayladı. “Her şey ona bağlı.”

Ancak, bunun üzerine yüzünü gene pencereye döndü; az sonra da belirsiz, tedirgin, düşünceli adımlarla oraya doğru yürüdü; sonra alnını cama dayayarak dışarıdaki aptal çalılırları, kasımın renksiz şeylerini gözden geçirmeye başladı. Elimde her zamanki iki yüzlülüğümü sürdürmeye yarayan “işim” vardı; gene onun arkasına saklanarak gidip kanepeye oturdum. Gelecekteki kötülöklere hazırlanma alışkanlığıyla, çocukların bana yasak edilen, göremediğim bir şeye kendilerini verdiklerini bildiğim o eziyetli anlardaki gibi, elimdeki işten destek alarak bekliyordum. Ancak çocuğun sıkıntılı sırtından olağanüstü bir izlenim edinmiştim; bu da benim şim-

di hiç de yasak altında tutulmadığım izlenimiydi. Çıkardığım bu sonuç bir-iki dakika içinde derin bir kesinlik kazandığı gibi, sanki buna bağlı olarak, şimdi asıl *çocuğun* yasak altında tutulup göremediğini de anlıyordum. Büyük pencerenin çerçeveleri, kareleri onun için bir çeşit başarısızlığın simgesiydi. En azından onu içeri kapatılmış ya da dışarıda bırakılmış olarak gördüğümü seziyordum. Kahramanca davranıyordu ama rahat değildi: Bunu yüreğim umutla çarparak gözlemledim. Ölü ruhların uğrağı olan bu pencereden göremediği bir şeyi mi araştırıyordu acaba?.. Ve bu iş başladığından bu yana ilk kez olmuyor muydu bu? İlk kez, ilk kez: Bence bu görkemli bir belirtiydi. Kendini tutmaya çalışıyordu ama kaygılıydı; bütün gün kaygılanmıştı; o alışılmış, küçük, tatlı davranışlarıyla yemek masasında otururken bile bunu örtmek için küçük, garip dehasının tümünü kullanması gerekmişti. Sonunda dönüp yüzüme baktığında sanki bu deha tükenmiş gibiydi. “Bly’ın bana yaramasından hoşlanıyorum belki de,” dedi.

“Şu son yirmi dört saat içinde uzun zamandan bu yana görmediğin kadar görmüşe benziyorsun Bly’ı,” dedim ve gözümü kırpmadan ekledim: “Umarım eğlenmişsindir.”

“Evet, çok uzaklara gittim. Her yanı gezdim, kilometrelerce yürüdüm. Hiç böylesine özgür olmamıştım.”

Gerçekten de kendine özgü tavrını koyuyordu ortaya; bense yalnızca ondan geri kalmamaya çalışıyordum. “Eh, hoşuna gidiyor mu bari?”

Gülümseyerek duruyordu orada; sonunda kapsayabileceği en yoğun anlamı içine alan iki sözcükle, “Ya senin?” diyerek ayrım yapma yeteneğinin büyüklüğünü gösterdi. Ancak ben daha yanıtlayacak zaman bulamadan, sanki bir saygısızlık yaptığını sezmiş gibi ekledi: “Doğrusu senin bunu kabullenişin çok tatlı; çünkü şimdi ikimiz birlikte yalnızsak, gene de en yalnız olanımız sensin. Ama umarım buna pek aldırmıyorsundur.”

“Seninle ilgili olarak mı?” diye sordum. “Sevgili yavrum, nasıl aldırmam? Beni öylesine aştın ki, seninle birlikte olmak hakkımı öne sürmüyorum, ama çok hoşlanıyorum seninle olmaktan. Yoksa hâlâ burada kalır mıydım?”

Bana biraz daha doğrudan baktı; şimdi daha ciddileşen yüzünde o zamana dek gördüğüm anlamların en güzeli vardı.

“Tek bunun için mi kalıyorsun?” dedi.

“Kesinlikle. Sana karşı duyduğum büyük ilgiden dolayı; zamanını daha iyi değerlendirebileceğin bir şey bulununcaya dek, arkadaşın olarak yanında kalıyorum. Bu seni şaşırtmamalı.” Sesim öylesine titriyordu ki, sarsıldığımı belli etmek olanaksızdı. “O fırtınalı gecede gelip yatağına oturduğumda, dünyada senin için yapmayacağım hiçbir şey olmadığını söylediğimi anımsıyor musun?”

“Evet, evet!” O da şimdi gözle görülebilir bir biçimde sınırlendiğinden, sesinin tonunu denetlemesi gerekiyordu; ama bunda bana göre çok daha başarılı olduğundan, tüm ciddiliğiyle gülerek, tatlı tatlı şakalaşıyormuşuz gibi yapılabiliyordu: “Ama sanırım bunu söylemekle sen kendin için bir şey yapmamı sağlamaya çalışıyordun.”

“Bir parçası sana bir şey yaptırmak içindi,” diye onayladım; “ama yapmadın onu, biliyorsun.”

Alabildiğine parıltılı, yüzeysel bir hevesle, “Ah, evet sana bir şey söylememi istiyordun,” dedi.

“Tastamam öyle. Açıkça, dosdoğru söylemeni. Bilirsin ya, olduğu gibi aklındakini.”

“Demek kalmanın nedeni bu?”

Konuşmasındaki neşede ben gene de kızgın bir öfkenin incecik, küçük titreşimlerini seziyordum; ama böylesine hafifçe de olsa, yumuşadığını dolaylı bir biçimde anlamış olmanın üzerimde yarattığı etkiyi anlatamam. Sanki özlediğim şey sonunda ancak beni şaşırtmak için çıkıp gelmişti karşıma: “Şey, evet. Açıklayıp kurtulsam iyi olacak. İşte bunun için kaldım.”

Öylesine uzun bir süre bekledi ki, kalışımın dayandığı varsayımı yadsıyacağını sandım; ama sonunda söylediği şey: “Hemen şimdi, burada mı?” demek oldu.

“Bundan daha iyi bir yer ya da zaman olamazdı.” Tedirginlikle çevresine bakındı; az rastlanan (garip!) bir izlenimle de ilk olarak onda yaklaşan gerçek bir korkunun belirtisini sezdim. Sanki birden benden korkmuştu. Belki de en iyisi onu korkutmak, diye düşündüm. Ancak daha onu korkutmaya çalışmanın acısını içimde duyarken bile, sertlik denenmenin boşluğunu sezerek, bir an sonra, neredeyse gülünç kaçan bir yumuşaklıkla, “Gene dışarı çıkmak mı istiyorsun?” dediğimi duydum.

“Hem de nasıl!”

Kahramanca gülümsüyordu bana; aynı zamanda çektiği acıyla gerçekten kızarması, dokunaklı, küçük kahramanlığını daha da çarpıcı yapıyordu. İçeri getirdiği şapkasını alarak elinde döndürüp duruşu, bana tam limana yaklaştığım bu anda bile, yaptığım işin sapık dehşetini duyurdu. Hangi biçimde yapılmış olursa olsun zorbalıktı bu, çünkü küçük, zavallı bir yaratığın zihnine bayağılık ve suçluluk düşüncesini sokmaktan başka neydi yaptığım – hem de o bana güzel bir ilişkinin var olabileceğini göstermişken? Tümüyle yabancı olduğu yakışsız bir şey yaratarak böyle ince bir varlığın karşısına çıkarmak aşağılık bir iş değil miydi? Durumumu o zaman şimdiki açıklığıyla anlamış olamam, çünkü gelecekteki acıların zavallı gözlerimizde daha o zaman yaktığı kıvılcımın pırıltısını görür gibiyim. Böylece birbirinin üstüne atılmayı göze alamayan dövüşçüler gibi korku ve çekingenlik içinde çemberler çizip durduk. Ancak her birimizin korkusu öteki içindi! Bu bizi bir süre daha askıda tutarak berelenmekten korudu. “Sana her şeyi söyleyeceğim,” dedi Miles. “Ne istersen söylerim, demek istiyorum. Gene benimle kalacaksın; ikimize de bir şey olmayacak. Sana anlatacağım. Evet, anlatacağım. Ama şimdi değil!”

“Neden şimdi olmasın?”

Direnşim bir kez daha bana arkasını dönüp gene sessizce penceresinin önünde durmasına neden oldu; aramızda işne düşse sesi duyulurdu. Az sonra hesaplaşması gereken birinin dışarıda kendisini beklediğini gösteren bir tavırla önümde durdu. “Luke’u görmem gerek.”

Şimdiye dek böylesine bayağı bir yalan uydurmaya zorlamamıştım onu; yaptığımdan utandım. Ama, ne kadar korkunç olsa da, benim gerçeğim onun yalanlarından oluşuyordu. Düşünceli düşünceli örgüme bir-iki ilmek atmayı başardım. “Hadi git öyleyse Luke’a. Ben de verdiği o sözü tutmanı beklerim. Yalnız buna karşılık olarak, gitmeden önce çok daha küçük bir isteğimi yerine getir,” dedim.

Yeterince başarılı olduğu için biraz daha pazarlık edebilmiş gibi baktı. “Çok daha küçük mü bu istek?” dedi.

“Evet. Bütünün yalnızca küçük bir parçası. Söyle bana,” diyerek bütün dikkatimi işime vermiş gibisinden, umursamaz bir tavırla sordum: “dün öğlenden sonra holdeki masanın üstünden mektubumu aldın mı?”

Bu sözlerin onda yarattığı etkiyi algılayışım, dikkatimin bir anlık güçlü bir vuruşla bölünmesi olarak tanımlayabileceğim bir biçimde engellendi: Öyle bir vuruştur ki bu, tek bir hareketle yerimden fırlayıp Miles'ı yakalayarak kendime doğru çekerken destek almak için en yakındaki eşyanın üzerine yuvarlanıyor, bir yandan da içgüdümlü çocuğun sırtını pencereye dönük tutmaya çalışıyordum. Daha önce gene burada başa çıkmam gereken o görüntü tümüyle üzerimize gelmişti: Bir cezaevi önündeki nöbetçi gibi karşımıza dikilen, Peter Quint'di. Hemen ardından, dışardan pencerenin önüne kadar geldiğini, sonra da, lanetlenmiş beyaz yüzünü cama yaklaştırıp bir daha odaya baktığını gördüm. Kararımı o saniyede verdiğimi söylersem, gördüğüm şeyin içimde neler yarattığını ancak kabaca dile getirebilmiş olacağım; gene de böylesine çökertilmiş bir kadının bu kadar kısa bir süre içinde kendini toparlayarak yapacağı işi kavraması sanırım ilk kez olmuştur. Bir yandan o varlığın uyandırdığı gerçek dehşeti duyarken, bir yandan da yapılacak işin, gördüğüm, yüzleştiğim bu varlığı görüp onunla yüzleşmek, ama bunu çocuğun kendisine duyurmamak olduğunu düşündüm. Bunu nasıl da gönüllüce, nasıl da kutsal biçimde başarabileceğim içime doğdu (başka nasıl anlatabileceğimi bilemiyorum olanı).

Bir insan ruhu için şeytanla savaşmak gibi bir şeydi yaptığım; bunu böylece değerlendirdiğim zaman baktım ki titreyen ellerimle kol uzaklığında tuttuğum bu insan ruhunun güzel, çocuksu alnında ter damlaları kusursuz çiğ taneleri gibi birikmişti. Yüzümün yakınındaki yüz, cama dayalı duran yüz kadar bembeyazdı; az sonra bu yüzden çıkan, alçak ya da zayıf olmayan, ama sanki uzaklardan gelen sesi, güzel kokulu bir esinti gibi içime çektim.

“Evet... Aldım,” diyordu Miles.

Bunun üzerine bir sevinç haykırışıyla onu sarıp sarmaladım, kendime çektim; göğsüme bastırdığım küçük yüreğinin vuruşlarından küçük gövdesinin birden ateşlendiğini duyar-ken, bir yandan da gözlerimi penceredeki şeyden ayırmıyor, görüntünün kımıldayarak duruşunu değiştirdiğini görüyordum. Onu bir nöbetçiye benzetmişim ama bir an için, yürüyüşü daha çok afallamış yabanıl bir hayvanınki gibiydi. Bununla birlikte, içimdeki kahramanlık ateşi şimdi öyle bir alevlenmişti ki, belli etmemek için gölgelemem gerekiyordu sanki. Bu arada penceredeki yüzün kızgın bakışları gene üstümüzdeydi; o alçağın bizi gözetleyip beklemeye kararlı bir hali vardı. Hem, şimdi artık ona karşı koyabileceğime güvenmem, hem de çocuğun bir şeyin farkında olmadığına kesinlikle inanmam, konuşmayı sürdürürebilmemi sağladı: “Neden aldın?”

“Benden nasıl söz ettiğini anlamak için.”

“Açtın mı?”

“Açtım.”

Şimdi gözlerim, gene az ötede tuttuğum Miles’in yüzündeydi; alaycı ifadesini yitiren bu yüz, çocuğun duyduğu te- dirginliğin tümüyle yıkıcı olan etkilerini olduğu gibi gösteriyordu. En garip şey de, kazandığım başarıyla, onun duyum- larının mühürlenmiş, iletişiminin sona ermiş olmasıydı. Bir varlığın önünde durduğunu biliyor, ama bunun ne olduğunu bilmiyordu; daha da az bildiği, benim de o varlığın önünde

olduğum ve bunu bildiğimdi. Üstelik yeniden pencereye bakıp da havanın temizlendiğini (benim kişisel zaferimle) etkinin dağıldığını, görüntünün yok olduğunu gördüğümde, çektiğim sıkıntılar tümüyle önemini yitirmişti. Orada hiçbir şey yoktu. Davayı benim kazandığımı, kesinlikle her şeyi birden elde edeceğimi sezinledim. “Ve hiçbir şey bulamadın!” diyerek sevincimi dile getirdim.

En hüzünlü, en düşünceli küçük bir baş sallamasıyla yanıtladı: “Hiçbir şey.”

“Hiçbir şey, hiçbir şey!” diyerek sevincimden neredeyse bağıırıyordum.

“Hiçbir şey, hiçbir şey,” diyerek hüzünle yineliyordu.

Alnından öptüm; sırlıslıklamdı. “Ne yaptın onu öyleyse?”

“Yaktım.”

“Yaktın mı?” Soruyu ya şimdi sormalıydım ya da hiçbir zaman: “Okulda yaptığın da bu muydu?”

Ah, bu soru nelere yol açtı! “Okulda mı?” diye sordu.

“Mektupları mı alıyordun? Ya da başka şeyleri?”

“Başka şeyleri mi?” Şimdi sanki çok uzaklarda kalan ve ona ancak duyduğu kaygının yarattığı baskının arasından sızarak ulaşan bir şey düşünüyor gibiydi. Gene de bu düşünce ona ulaştı: “Çaldım mı yani?”

Saçlarının dibine kadar kızardığım gibi, acaba soylu bir kimseye böyle bir soruyu sormak mı daha garip, yoksa bu soruyu ne kadar yükseklerden düştüğünü gösteren bir hoşgörülle karşıladığını görmek mi, diye düşünüyordum. “Bunun için mi geri dönmeni yasakladılar?” dedim.

Oldukça iç karartıcı küçük bir şaşkınlıktan başka bir şey duymadı. “Geri gidemeyeceğimi biliyor muydun?”

“Her şeyi biliyorum.”

Bunun üzerine son derece uzun ve garip bir bakışla bana baktı: “Her şeyi mi?”

“Her şeyi. Onun için söyle...” Ama o sözcüğü yeniden ağzıma alamadım.

Miles alabiliyordu; çok yalın bir biçimde yanıtladı: “Hayır. Hırsızlık etmedim.”

Yüzüm ona tümüyle inandığımı göstermiş olmalı; ama ellerim (ama yalnızca sevecenlikten) onu sarsarak, sanki, hiçbir şey olmadıysa, aylardır neden bana eziyet çektirdiğini sormak ister gibiydi: “Ne yaptın öyleyse?”

Belirsiz bir acı içinde odanın tavanında dört bir yana dolaştırdı gözlerini; iki-üç kez güçlkle soluk alır gibi içini çekti. Sanki denizin dibinde oturmuş, gözlerini soluk yeşil bir akşam aydınlığına çevirmişti: “Şey... Bir şeyler söyledim.”

“Yalnızca bu mu?”

“Yeterli buldular.”

“Seni okuldan atmak için mi?”

Doğrusu okuldan “atılmasının” nedenini bu küçük adam kadar az açıklayan biri daha bulunamazdı. Sorumu düşünür gibiydi, ama bu onu uzaktan ilgilendiren, yanıtını bilmediği bir konuymuş gibi konuşuyordu “Eh, söylememeliydim, sanırım,” dedi.

“Ama kime söyledin o sözleri?”

Görünüşe bakılırsa anımsamaya çalıştı, ama yapamadı, unutmuştu: “Bilmiyorum.”

Boyun eğişinin umutsuzluğu içinde bana neredeyse gülümsedi; artık hemen hemen tümüyle boyun eğdiğine göre belki daha fazla ileri gitmemeliydim. Ama aklım başımdan gitmişti, kazandığım zaferle gözlerim kör olmuştu; oysa onu bana yaklaştırması gereken etki o anda daha çok uzaklaşmamıza neden oluyordu. “Herkes mi söyledin?” diye sordum.

“Hayır. Yalnız...” Ama hasta, küçük bir baş sallamasıyla, “adlarını anımsamıyorum,” dedi.

“Sayıları o kadar çok muydu?”

“Yok... Yalnız birkaç kişi. Hoşlandıklarım.”

Hoşlandıkları mı? Aydınlığa çıkacağıma daha koyu bir karanlığa dalmış gibi oldum; hem de son bir dakika içinde,

acıma duygumun etkisiyle belki de suçsuz olabileceğini düşünmenin korkunç tehlikesini duymuştum. O anda beni afallatan, dipsiz bir tehlikeydi bu; çünkü o suçsuzsa eğer, ben neydim acaba? Bu sorunun hafifçe zihnime değip geçmesi bile o süre içinde donup kalmama yetti. Miles'ı tutuşumda bir gevşeme oldu, öyle ki yüzü gene boş duran pencereye döndü; şimdi orada onu sakınacağım hiçbir şey bulunmadığını sezerek acı çektim. Bir dakika sonra, "Onlar da senin dediklerini başkalarına mı söylediler?" diye sordum.

Çok geçmeden benden biraz uzaklaştı. Gene isteği dışında orada tutuluyormuş gibi bir tavırla, ama bu kez kızmadan, sık sık soluk alıyordu. Önce yaptığı gibi bir kez daha havaya baktı; sanki o zamana dek ona destek olan bu donuk günden şimdi anlatılmaz bir kaygıdan başka bir şey kalmamıştı. Gene de beni yanıtladı: "Evet söylemişlerdir." Sonra ekledi: "Kendi hoşlandıklarına."

Beklediğimden azdı bu; gene de zihnimde evirip çevirdim: "Sonra da bunlar duyuldu, öyle mi?"

"Öğretmenlerce mi? Duyuldu evet," diyerek yalın bir yanıt verdi: "Söyleyeceklerini sanmazdım."

"Öğretmenlerin mi? Söylemediler. Hiçbir zaman söylemediler. Sana sormamın nedeni de bu ya."

Yeniden güzel, ateşten yanan, küçük yüzünü bana çevirdi: "Evet, çok kötü oldu," dedi.

"Çok mu kötü oldu?"

"Evet arada bir söylediklerim. Eve yazmak."

Böyle bir konuşmanın böyle bir konuşmacının ağzında kazandığı çelişkili anlamın derin acıklılığını anlatacak söz bulamıyorum. Tek bildiğim, bir an sonra candan bir sesle, "Aman, saçma!" deyişim. Ama bundan sonraki anda da sesim oldukça sert çıkmış olmalı: "Neydi o söylediklerin?"

Aslında sertliğim onu yargılayana, cezalandırana karşıydı, ama gene pencereye dönmesine neden oldu; ben de bunun üzerine bir sıçrayış ve tutamadığım bir çığlıkla

onun üstüne atıldım. Çünkü, sanki açıklamalarını bozmak, yanıtını geciktirmek istercesine, çektiğim acıların yaratıcısı, nedeni, iğrenç yüzünü (lanetlenmişliğin beyaz yüzünü) gene cama dayamıştı. Zaferimin çöküşü, giriştiğim tüm savaşımın yeniden başlamasıyla başımın dönüp midemin bulandığını anlayarak, orada duran şeyin ne olduğunu tahmin edebilen çocuğun doruğa çıkan umutsuzluğunu, özgürlüğüne kavuştuğunun bir kanıtı haline getirmek hevesine kapıldım: Bir yandan çocuğu göğsüme bastırarak konuğuma, “Artık olmaz! Artık olmaz!” diye bağıırıyordum.

Miles mühürlenmiş gözleriyle sözlerimin yönünü yakalayıarak, “O kadın burada mı?” diye soludu. Kullandığı “kadın” sözcüğü beni şaşkınlığa boğmuştu; ben soluk soluğa onu yankılarken, Miles birden parlayan bir öfkeyle, “Bayan Jessel, Bayan Jessel,” diye haykırdı.

Onun ne sandığını (Flora’ya yaptığımızın bir devamı) şaşkınlık içinde kavradım, ama bu kavrayışım Miles’a Jessel’in gelmesinden daha iyi bir şeyin yer aldığını göstermek isteğini uyandırdı içimde: “Bayan Jessel değil o. Ama pencerede duruyor... Tam önümüzde işte *şurada*... Son gelişi. İğrenç, korkak adam!”

Bunun üzerine Miles bir saniye için, peşine düştüğü konunun kaynağını bulamayıp şaşalayan bir köpeğin baş hareketini yaptıktan sonra, havayla ışığa ulaşmak istercesine, küçük, çılgın bir çırpınışla, şaşkın, kızgın, her yana bakıp bana döndü. Oysa bana göre, aradığı şey şimdi ağı gibi bir tatla, geniş, yıkıcı varlığıyla odayı doldurmuştu. “Adam mı?” diye sordu Miles.

Kanıtlarımın tümünü elde etmekte öylesine kararlıydım ki, hemen buz gibi bir tavırla, “Kimden söz ediyorsun?” diye sordum.

“Peter Quint’ten! Şeytan kadın!” Yüzü gene yalvaran bir kasılmayla odayı dolaştı: “Nerede?”

O adı kusursuz bir biçimde sonunda bana vererek kendisine gösterdiğim bağlılığı onurlandırışı bugün bile kulaklarımdadır. “Şimdi bunun ne önemi var, bir tanem? Bundan sonra ne önemi olabilir ki? Sen benimsin!” dedim ve yumruğumu penceredeki canavara doğru salladım: “Artık seni hiç eline geçiremeyecek!” Sonra başardığım işi göstermek için Miles’a, “İşte orada! işte!” dedim.

Ancak o zaten hemen hızla dönerek, öfkeli gözlerini pencereye dikmiş ama durgun günden başka hiçbir şey görmemişti. Elindekini yitirmenin acısıyla uçurumdan aşağı yuvarlanan bir yaratığın sesini andıran bir ses çıkardı; ben de düşen birini tutar gibi yakaladım onu. Yakaladım onu, tuttum, evet, hem de nasıl bir tutkuyla, ama bir dakika sonra elimde tuttuğum şeyin gerçekte ne olduğunu sezmeye başladım. Durgun günün içinde yalnızdık ve onun şeytandan boşalan küçük yüreği durmuştu.

Henry James (1843-1916): Eserlerinde Amerika ile Avrupa arasındaki yaşam anlayışı ve kültür farklılıklarını sarsıcı bir gözlem gücü ve derinlikle işledi. Genç yaşında Amerikan edebiyatının en tanınmış yazarlarından biri olan Henry James, 1875'ten itibaren Avrupa'da yaşadı ve bu dönemde yaşamının büyük bir bölümünü İngiltere'de geçirdi. Ölümünden kısa bir süre önce, 1915'te İngiliz uyruğuna geçti. 1878'de Daisy Miller ile uluslararası üne kavuşan yazar, olaylardan çok kişilerin içsel yaşamına ve zihinsel süreçlere önem verdi. Yazarın orta döneminin en önemli yapıtlarından olan Yürek Burgusu'nun (1898) ürperçiliği de, bir yandan bir "hayalet" öyküsü olmasından, bir o kadar da James'in sayfalar çevrildikçe yüreğe işleyen üslubundan kaynaklanmaktadır.

Necla Aytür: DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı fakültenin Amerikan Kültürü ve Edebiyatı bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Amerikan Edebiyatında Gerçekçilik adlı inceleme ve Bir Başka Amerika adlı kadın öyküleri antolojisi gibi nitelikli çalışmalarıyla iz bıraktı. Tek başına ya da Ünal Aytür'le birlikte Herman Melville'den Henry James'e, Kate Chopin'den William Faulkner'a kadar pek çok önemli yazarın eserlerini Türkçeye kazandırdı.

KDV dahil fiyatı
12 TL